





Dno-00

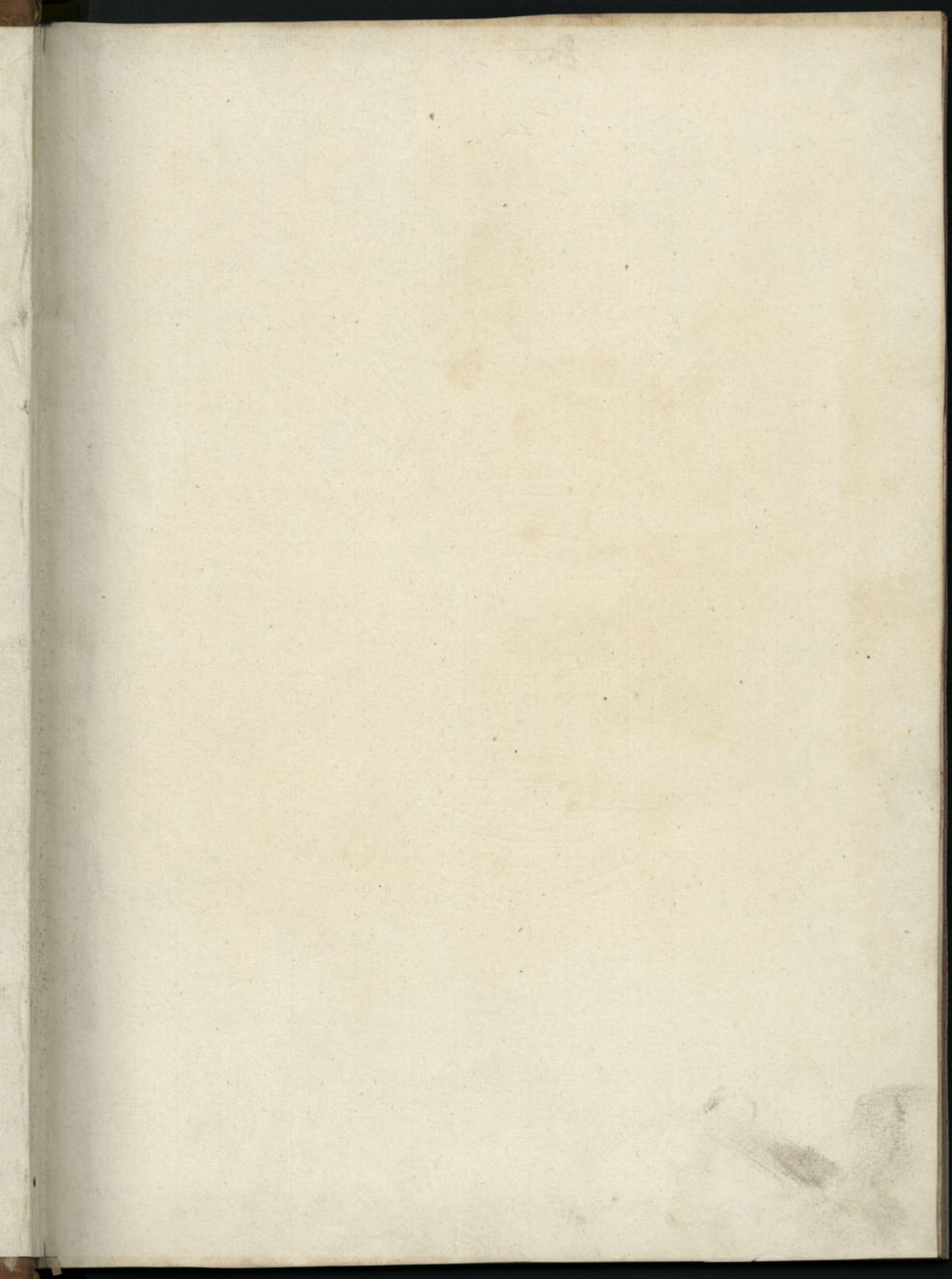
R  
60  
26

|

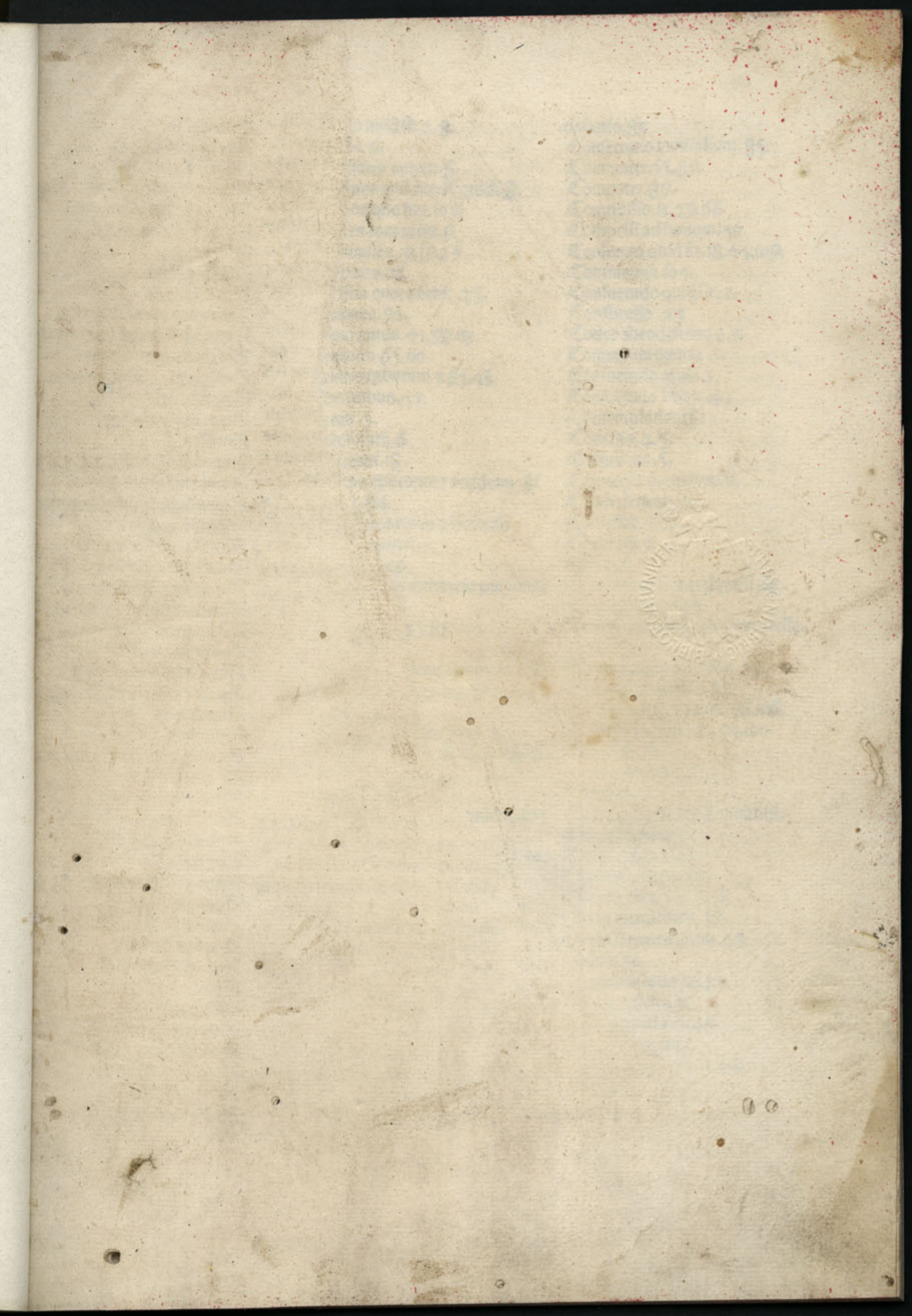
2000

2000















Archanoe. 11.  
Arius. 19.  
Arma religiosorum lachryme. 14. 15  
Ars magica. 82.  
Arioli. 82.  
Archades. 84.  
Ascensio. 18.  
Aspernatio. 40.  
Aspsio aque. 114.  
Assur. 13.  
Astrologi. 82.  
Avaricia. 10. 14. 20. 24. 31. 41. 43.  
44. 51.  
Auctores legum. 3.  
Auxilium. 66.  
Auruspices. 82. 84.  
Augures. 82.  
Auguria. 82. 84. 85.  
Baptismus. 4. 11. 23. 24. 113.  
Baptismus christi. et iohannis ba-  
ptiste. 113. 114.  
Baptismus discipulorum christi. 114.  
Balaam. 29. 30.  
Balaam asina. 29.  
Blasphemia. 10. 11.  
Benedictio mense. 13.  
Benedictus. 36. 51. 95.  
Benedicti regula. 55.  
Bella israel. 66.  
Bella. 65. 66.  
Bella iusta. 66.  
Bella contra infideles. 13.  
Beatitudo. 13.  
Benedictio. 18.  
Beda. 11.  
Bestialitas. 96.  
Bebemorb. 102.  
Bigami. 8. 9. 88. 90.  
Balam. 28.  
Bantilene. 12.  
Calumniator. 21.  
Cautio. 34.  
Cathedraticum. 38.  
Caym. 20. 18. 96. 105. 91.  
Causa damni. 12.  
Carnifices dei. 13.  
Cananei. 13.  
Caritas. 11. 101. 102.

Canon quid sit. 2. 8.  
Cantor. 6.  
Castitatis votum. 8.  
Canones quomodo intelligendi. 8.  
Calix de quo fiat. 109.  
Carnes comedere. 9.  
Cardinales. 9. 19. 29  
Cayphas. 23.  
Caristia quare venit. 25.  
Cananea. 91.  
Cecus natus. 11. 98. 113  
Centurio. 65. 110  
Cesaris tributum. 3. 65. 115  
Cerberibus. 11.  
Cecus. 5.  
Ceroforarij. 6  
Ceretani. 18  
Ciuitas episcopum occidens. 81  
Circes. 84  
Ciues inrantes in officijs. 63  
Ciuitas prima. 3.  
Cimiteria. 46  
Ciues emeriti extraneis preponen-  
di. 11.  
Coniugium. 45. 88. 101  
Comenda. 51  
Columbas in templo vendere. 52  
Comunio. 2. 4. 23. 24. 50. 101. 110.  
Consilium. 41  
Concordia. 12. 42. 51. 16  
Conscientia. 2. 32. 40. 64. 98. 101.  
Contumacia. 5. 30.  
Comparere. 33  
Coniugium consensu in penitentia. 101  
Congentiosi. 35  
Correctio. 13. 19. 33. 31. 68. 69. 10.  
11. 13. 15. 11.  
Corruptio. 34.  
Columba. 36.  
Consanguinitatis arbor. 108.  
Constantinus. 3. 38. 115  
Coniuratio. 38  
Consensio. 19. 26. 30. 38. 42. 66.  
61. 96.  
Communis vita. 42  
Conuersio vera. 96. 101  
Contritio. 30. 85. 94. 96. 98. 99.  
Confessor reuelans. 101

ogitatio. 83  
Consecratio monialium. 85.  
Commater. 55. 89.  
Compater. 89.  
Compassio. 13. 29. 66  
Compelli ad bonum. 10  
Consecrari quid sit. 18. 11. 109.  
Continentia. 101.  
Consuetudo quid sit. 2.  
Constitutio. 2. 3  
Coder theodosianus. 3.  
Communi omnia. 3.  
Consuetudo mala. 3.  
Consuetudo bona. 4.  
Contemplatio. 115.  
Concilia. 4. 5.  
Conuentus. 5.  
Conuersio specierum. 11.  
Coma clericorum. 1.  
Confessor. 9. 23.  
Conuiuia. 9.  
Coree. 9  
Contra facti fiunt religiosi. 14.  
Corpore viciari. 16  
Constantini privilegia data ecclesie.  
21. 43.  
Coree daiban et abiron. 25.  
Consensus quid sit. 88  
Corda scrutatur deus. 96. 106.  
Confessio necessaria. 91. 100  
Curati. 10. 50  
Cura animarum. 12.  
Curiales. 15.  
Culpa propria condemnat. 16.  
Culpa aliena. 25.  
Clerici. 36. 42. 43.  
Clericorum vestes. 58.  
Clericorum vita. 5. 1. 9. 58  
Clerici mercatores. 58.  
Clerici ferentes arma. 14  
Clamor. 33.  
Clementis laus. 36. 31.  
Claves ecclesie. 16.  
Clerica capitis. 1. 43.  
Cruz. 12. 44. 114.  
Crates philosophus. 44.  
Credere feliciter. 41.  
Crassus. 23.



David laus. 10. 15. 64. 102  
David & christi genealogia. 16  
David apologia. 62. 104. 109  
David superbia. 25. 26  
David pctā. 30. 32. 34. 35. 90. 91  
David & saul. 28.  
David penitentia. 96. 102  
David & narban. 30  
David simulatio. 61  
Damnandi non sunt pro vno omnes. 14  
Daniel contra iudices. 30  
Darban & abiron. 11.  
Delectatio. 3.  
Deliberatio. 3.  
Decretales epistole. 5.  
Delirio. 9. 58.  
Deuotio. 115.  
Decima. 45. 44. 51. 52. 81  
Decima temporis. 115.  
Destinisse quis dicitur. 21  
Dedicata deo. 56. 109.  
Detractio. 33. 41  
Derisio iurgiosa. 35.  
Deus in adiutorium. 36.  
Dei natura. 59  
Dei opera perfecta. 16  
Dei mutatio quō intelligenda. 62  
Deus Zelotes visitans iniquitates patrum in filios. 13.  
Defensio malorum. 19  
Decreta sanctorum seruanda. 81.  
Desperatio. 12. 105.  
Discretio. 4. 13. 16. 32.  
Diacones. 6.  
Discipuli sint primo qui magistri fieri volunt. 10.  
Dignitas. 12. 23.  
Diues. 14. 44  
Discordia. 28. 35. 52. 11  
Dies dominica. 18.  
Dies egiptiaci. 85.  
Diffinita semel non debent retractari. 35.  
Diuisio. 35  
Diuortium. 35. 86. 81. 88. 91. 95. 95. 91  
Litari ex ecclesie bonis. 44  
Dierum numeri in suffragiis. 46.

Distributio si.  
Diabolus. 52. 80. 82. 85. 84.  
Dilectio inimicorum. 61. 69.  
Dilectio peccati. 61. 100.  
Dilectio dei. 100.  
Diuini unde dicuntur. 82  
Diuinationum genera. 82  
Diluuium. 12.  
Dissolutio rei. 86.  
Doctrina christiana. 25.  
Dominica dies. 12. 18.  
Ebrietas. 9.  
Ebron. 45.  
Ecclesie obedientia. 4. 81.  
Ecclesia romana. 6. 21. 29.  
Ecclesie immunitas. 11. 20. 15. 16  
Ecclesie dotes. 20  
Ecclesie bona. 24  
Ecclesie elemosina. 24  
Ecclesie noue iura veterum non usurpent. 51.  
Ecclesiasticorum usurpatio. 51. 52  
Ecclesiasticorum alienatio. 51. 52  
Ecclesie defensio. 52. 11. 14.  
Ecclesia non patiat pro persona. 52  
Ecclesia imparozi non subdit. 85.  
Ecclesiastica affinibus non danda. 52  
Ecclesie priuilegia. 54.  
Ecclesie plures vni clerico. 51.  
Ecclesia vna duobus non diuidat. 58  
Ecclesie dedicatio. 109.  
Edictum. 2.  
Egiptiaci dies. 85.  
Eiecta quid sit. 9.  
Eloquentie auctor. 11.  
Elemosina. 12. 13. 14. 19. 20. 25. 44. 48. 99. 104. 106  
Elemosina de male acquisitis. 22. 48.  
Elemosina de usura. 48.  
Elemosina ex scelere. 48.  
Electio. 11. 31. 54.  
Emendatio. 104. 106. 108  
Episcopus. 6. 19. 20. 21. 28. 35. 44.  
Episcopus ordinandus. 1.  
Episcopi eligendi. 16. 11. 18. 29.  
Episcopi diuinitus electi. 16  
Episcopus accusatus. 35.

Episcopus in episcopatu stare debet: nisi cogat necessitas. 36  
Episcopatus unde dicitur. 37  
Episcopi iura. 38  
Episcopi visitatio. 38. 55  
Episcopatus duo vni. 51.  
Episcopi obedientia. 62  
Epule. 12  
Equitas. 26. 35. 12  
Error egiptiorum. 82.  
Errores quare deus permittit. 81.  
Error. 69. 84. 88  
Esau. 16. 19. 26. 36. 105  
Etrusci. 84.  
Euangelium. 23. 110  
Euangeliste. 101.  
Eucharistia. 23. 90. 110  
Eua. 91  
Exorciste. 6  
Fraudatio. 21  
Excommunicatio. 26. 31. 38. 39. 41. 42. 15. 18. 19  
Expurgatio sacerdotis. 21  
Exempla mala. 34  
Exequie. 46  
Facta verbis presint. 11.  
Fama. 40  
Femina. 9. 19  
Festa seruanda. 12. 50  
Filij educandi. 9. 25.  
Filius prodigus. 10. 91  
Fides. 11. 23. 16. 11. 114  
Filij presbiterorum. 16.  
Filij religiosi effecti. 56  
Fines. 68. 15  
Ficulnea. 18  
Filios querere ex ancilla. 92. 95  
Filia archisynagogi. 100.  
Foroneus. 3.  
Fornicatio. 92. 109  
Furari. 25. 21. 43. 48. 49. 61. 141. 196. 98  
Furiosus. 49  
Fuga a deo. 91  
Flamines. 56.  
Flagellati. 35.  
Flagella quare dantur. 25. 34. 36. 38. 10. 11. 13. 16. 11.  
Flagellant quare multi pro peccatis. 11.



Frateria. 14. 20. 31. 54. 55.  
Fruges. 84.  
† Bastigatio. 13. 26. 34. 71.  
Betura. 92.  
Biesi. 22.  
Geomantia. 82.  
Benitalici. 82.  
Bula. 9. 12. 13. 14. 15.  
Bustus deperditus. 68. 69.  
Gloria in excelsis deo. 109.  
Gladius petri. 14.  
Gladio perit qui gladio ferit. 69.  
Gradus ecclesie. 1.  
Graduū successio in ecclesia. 18.  
Gratitudo. 55.  
Gratia dei. 12. 14.  
† Habrae laus. 46. 61. 12. 15.  
18. 92. 91.  
Habrae hospitalitas. 12.  
Habrae temptatio. 61.  
Habrae apologia. 61. 92.  
Hanc igitur oblationē. 12.  
Habitus non facit monachū. 9. 11.  
12. 29.  
Heli. 10.  
Heretici. 23. 14. 11. 19.  
Heli simulatio. 61.  
Heli sermo. 12.  
Heli laus. 61. 68. 15.  
Heli ignis. 69. 11.  
Heli sei miracula. 11.  
Heli ma magus. 69.  
Herodes. 62.  
Hieronimus verberatus. 10.  
Hystiones. 11. 19. 33.  
Hiericho vnde dicitur. 25.  
Hieronimi laus ab augustino. 29.  
Hiero boam. 35. 131.  
Homines in bestias verti. 84.  
Hostie partes. 110.  
Honor. 12. 23. 31.  
Hospitalitas. 112.  
Homicidiū. 15. 54. 71. 12. 96.  
Homuntiones. 16.  
Homicida sacerdotis. 54.  
Humilitas. 21. 22. 26. 29. 31.  
† Jacob apologia. 61. 88. 92.  
Jacob. 20. 26. 36. 88.

Jacob scala. 29.  
Jacobus minor. 109.  
Jactantia. 109.  
Jephte. 16. 62. 12.  
Jezabel. 69. 105.  
Jeiumū. 4. 9. 10. 12. 18. 44. 115.  
Jeunij auctor. 10.  
Jeiumum a vitijs. 99.  
Jeunia nimia. 115.  
Jebuzei. 59.  
Johannes euangelista. 54.  
Joseph. 45. 59. 61. 66. 81.  
Johannes baptista. 30. 62. 98.  
Jonas. 25. 80.  
Josue. 80.  
Juramentū. 34. 58. 59.  
Juramentū feri candentis. 21.  
Juramentū pauli. 58.  
Jusiurandum. 59.  
Juramenta illicita non seruanda.  
62. 63. 64.  
Justitia. 29. 30. 40. 42. 43. 66. 71.  
12. 18. 100. 102.  
Judas. 22. 23. 26. 41. 66. 69.  
16. 105.  
Juder. 26. 28. 31. 32. 41. 44.  
48. 69.  
Justitia dei. 13.  
Judei. 13. 25. 14. 90.  
Judicium. 18.  
Judicium qui impediunt. 31.  
Jus omne. 2. 3.  
Juris naturalis dignitas. 3.  
Jus seruandum. 81.  
Jus ecclesie. 4.  
Judicare. 8. 26.  
Juvenes. 29.  
Jus patronatus. 53.  
Judicium temerariū. 33. 40. 90.  
Justificatio. 40.  
Ignis de celo. 22. 68.  
Ignorantia peccandi. 25. 26. 10.  
Ignorantes. 10. 11. 16.  
Ignorantia facti. 26.  
Ignorantia iuris. 26.  
Ignis in sinu. 45.  
Ignobilitas. 89.  
Iniuria dei corrigenda. 69.

Iniuria propria parcenda. 64. 65.  
66. 69. 80. 106.  
Immundum tangere. 61.  
Inobedientia. 38. 66.  
Infirmitas ex gula. 115.  
Intentio. 60. 10. 11. 18.  
Innocentia. 34. 40. 63. 73. 91. 102.  
Incendiarij. 15.  
Infidelitas. 11.  
Incorrigibilitas. 11.  
Impius. 18.  
Incantatores. 84. 85.  
Infernus. 8. 22. 26. 34. 40. 68.  
10. 101.  
Impatientia. 14.  
Impenitentia. 15. 46. 101.  
Illegitimi. 26.  
Inuiti promotio. 18.  
Indignitas. 19.  
Imperator. 21. 31. 115.  
Indulgentia. 21.  
Infames. 28. 31. 32. 33. 34.  
Innocentius papa cum archadio  
impatore. 30.  
Inreprehensibilis. 30.  
Inducie. 31.  
Iniustitia. 31. 39.  
Inuestitura. p. laicos. 53.  
Inuidia. 32.  
Insipientia. 41. 49.  
Inuenta reddere. 48.  
Inuasio ecclesie. 38. 44. 51.  
Iniquitas. 41. 104.  
Imbecillitas. 41.  
Ingratitudo. 45.  
Ira dei. 68. 71. 75.  
Ira. 41. 64.  
† kalendas ianuarij. 85.  
† Labium eneum. 10.  
Lachryme. 14. 15.  
Lamech. 90.  
Laici. 20. 22. 28. 55.  
Laici occupantes ecclesiastica. 55.  
38. 52. 55.  
Laici vnde dicitur. 45.  
Lazarus. 40. 41. 96. 100.  
Latro. 91.



Lex. 2. 50. 54. 55. 61.  
Lex ab auctore seruanda. 4.  
Legis transgressor. 16.  
Lex humana et diuina. 50.  
Leuite. 6.  
Leranie. 12.  
Lectio ad mensam. 15.  
Legati ecclesie. 21.  
Lepra. 22. 30. 96.  
Leprosi decem. 96. 98. 104.  
Ligurgus. 5.  
Liberalitas. 19.  
Litigantes. 31. 32. 33.  
Libelli. 33.  
Lingua. 34.  
Ligatio et absolutio. 34.  
Liberum arbitrium. 49.  
Liberi unde dicuntur. 95.  
Liberi omnes sumus. 89.  
Lies. 84.  
Loth. 9. 10. 12. 49. 92.  
Loca non saluant. 11. 12. 17.  
Luxuria. 9. 13. 93. 108.  
Lupus. 61.  
Lucifer. 102.  
Lupanar. 95.  
Lucia. 95.  
Lucretia romana. 95.  
Lucanus. 84.  
Maledictiones moysi. 18.  
Maledictio infestantiu ecclesie. 6.  
Mas femine preest. 108.  
Matrimoniu sanguinearu. 108.  
Matrimoniu. 8. 9. 15. 58. 86.  
88. 89. 90. 91. 92.  
Mali vitandi. 16. 11. 19.  
Manna. 11. 13.  
Magistri. 15.  
Mansuetudo. 13.  
Maria moysi. 15. 28. 96.  
Mathias. 81.  
Mathemantica. 82.  
Magi. 82. 84.  
Magozum puniio. 85.  
Magus. 11.  
Mancipia. 16.  
Marie virginis prefatio. 18.  
Maturitas. 18. 29.

Mala que sunt. 49.  
Magdalena. 26.  
Mali persequendi. 10.  
Mala profunt bonis. 12.  
Mali quare tolerandi. 14.  
Manasses. 26.  
Mali tolerandi. 36. 66. 61. 113.  
Mali qui sint. 26. 13. 68.  
Mater ecclesia. 21.  
Mali cogendi ad bonu. 11. 12. 14.  
Mali contra bonos. 31. 36.  
Mali non mandandi. 49.  
Mamma iniquitans. 48.  
Malum minus eligendum. 65.  
Marcus euangelista. 16.  
Martyres. 10. 96. 101. 113.  
Marie uirginitas. 86.  
Macharius. 81.  
Maleficiati coire nequeutes. 95.  
Menstrui excusatio. 2.  
Mercurius. 5.  
Membra putida. 14.  
Menum et mium. 3.  
Metropolitanus. 6.  
Medicus spiritalis. 9.  
Meretrix. 9. 91. 93.  
Mercennarius. 61.  
Mercator. 10. 14. 20.  
Merita. 11. 100.  
Mendacium. 40. 41. 60. 64. 19.  
Mendacii genera. 60. 61.  
Merces a deo. 13.  
Minus malum eligendum. 4.  
Ministri omnes ecclesie. 5. 6. 1.  
Missasque in fine audienda. 100. 109.  
Misericordia. 13. 20. 85.  
Misericordia dei. 15. 61. 12. 91.  
98. 100. 105. 101.  
Militia. 15. 64. 65. 13.  
Misterium. 24.  
Minoz contra maiorem. 28.  
Mia hominis. 29. 36. 43. 69.  
Missa defunctoru p uiuis. 83.  
Michael. 18.  
Misericordia iusta. 69.  
Misericordia iniusta. 69.  
Misericordiam primo sibi. 104.  
Mos quid sit. 2. 4.

Moses. 3. 10. 13. 20. 68. 71. 18.  
84. 91. 102.  
Moyse miracula. 11.  
Mortales. 24. 55. 85. 86. 93. 109.  
Monstra in religione. 14.  
Monachi. 24. 50. 52. 116.  
Moniatu capellanus. 55.  
Monachorum cellule. 55.  
Morus primi. 101.  
Mors. 46. 41. 10.  
Mulier cauenda. 1. 50. 62. 95.  
101. 108.  
Munus et surdus. 106.  
Munera. 24. 36. 41. 50.  
Munus in pera. 45.  
Mutare ppositu. 62.  
Maturitas christi. 109.  
Matura labilis. 51.  
Mabuchodomosor. 54. 68. 10.  
15. 98.  
Mabuta. 15.  
Megligenia. 98.  
Megatio. 91.  
Memoria. 3.  
Megocium quid sit. 20.  
Necessitas. 26.  
Memo pot duob' dñis seruire. 9.  
Nicolaus. 16.  
Nigromantia. 82. 84.  
Niniue. 91. 98. 105.  
Nobilitas. 11. 12. 89.  
Nomen dei inuanu. 62.  
Nomina ecclesiastica. 5.  
Nocere. 34.  
Noc. 9. 10.  
Nouitij. 42.  
Numma pompilius. 3.  
Nuptie. 9. 89. 91.  
Obedientia ecclesie. 5. 6. 20.  
21. 28. 31. 42. 13. 18. 16.  
Obuiandum malis. 30.  
Obstetrices. 61.  
Obstinati. 8. 36. 68. 10.  
Oblationum diuisio. 44.  
Observatio annorum dieru et  
pozum. 85.  
Oppressie. 21. 28. 95.  
Ocium. 116.



18.

93.109

95.

10.

ruire. 4

56.20

6.

crū 7 te

**O**fficiales omnes ecclesie qd agere habent. 1.  
**O**fficia singula ecclesie. 20.  
**O**fficiare. 20.  
**O**fferitorium. 110.  
**O**rdo sancti petri. 4.  
**O**ratio. 1. 20. 25. 91. 110. 114.  
**O**ratio moysi. 10.  
**O**rdinatio. 1. 18. 24.  
**O**rdinandi. 9. 10.  
**O**rdinandorum tempus. 18.  
**O**rphani. 20.  
**O**rtus. 116.  
**O**rtius poeta a biero. 115.  
**O**see apologia. 91.  
**O**sa. 29.  
**O**zias. 150.  
**P**auli laus. 5. 15. 29. 36. 41. 14. 18. 85. 95.  
**P**aupertas. 5. 9. 14. 41. 42. 44.  
**P**atriarcha. 6. 45.  
**P**ape electio. 6. 11. 19.  
**P**asca. 110. 113.  
**P**anes multiplicati. 10.  
**P**arietia. 13. 34. 16. 40. 44. 66. 61.  
**P**assio christi. 66. 96.  
**P**arochie. 44.  
**P**arochiani. 35.  
**P**ar. 12. 35. 58. 65. 81.  
**P**atroni ecclesiarum. 31.  
**P**apa 7 imperator. 30.  
**P**ater quō punitur in filio in ter-  
 tia 7 quarta generatione. 25.  
**P**apa. 21. 31. 51. 54.  
**P**ater spiritualis. 28.  
**P**arentes. 9. 25. 28. 31. 45. 56.  
**P**atria. 66. 14.  
**P**auli conuersio. 14.  
**P**atricida. 15.  
**P**ater ignosce. 65.  
**P**aternoster. 104.  
**P**arcere. 12. 13. 20. 34. 64. 65. 66. 61. 104. 106.  
**P**eccatum. 3. 25. 65. 61. 68. 69. 10. 96. 91. 99. 105. 106.  
**P**enitentia. 14. 15. 26. 30. 62. 61. 68. 91. 96. 101. 109.  
**P**enitentia vera. 91. 96. 98. 99. 103.

105. 106.  
**P**enitentia imponenda. 86.  
**P**etrus. 8. 15. 29. 34. 31. 54. 68. 11. 16. 18.  
**P**etri rberia. 16.  
**P**enitentes. 96.  
**P**ene varie. 16.  
**P**erimantia. 82.  
**P**enitentia serotina. 101.  
**P**ersecutio. 36. 66. 61. 69. 71. 75.  
**P**erseuerantia. 36. 101.  
**P**ena talionis. 26.  
**P**entecosten. 18. 20.  
**P**ecunia unde dicitur. 25.  
**P**estis. 25.  
**P**eriumum. 58. 59. 63.  
**P**ingues. 13.  
**P**ia opera. 18. 19. 44.  
**P**iscatio. 116.  
**P**iscatores. 9.  
**P**igrina. 66.  
**P**oete an legendi sint. 10. 84.  
**P**ollutio nocturna. 2.  
**P**olicarpus. 89.  
**P**ompeius. 3.  
**P**opulus sequat: non preeat. 11.  
**P**ontifex. 5. 6. 10.  
**P**ontifices summi filij presbitero-  
 rum. 16.  
**P**urgatorium. 8. 101.  
**P**unitio. 25. 32. 61. 71. 12. 13. 15.  
**P**udicitia. 12. 89. 90. 92. 95.  
**P**ullari. 21.  
**P**uniri pro alio quomodo dicitur  
 25. 18.  
**P**redicator. 6. 10. 12. 15. 18. 20. 25. 29. 31. 38. 41. 101. 110. 113.  
**P**riuegium. 2. 18. 52. 80. 81.  
**P**resbiter. 6. 90.  
**P**rocatio. 9.  
**P**relati. 11. 15. 14. 16. 21. 25. 21. 28. 30. 31. 81.  
**P**repositus. 16.  
**P**riuatio. 11. 35.  
**P**recedere qui habent. 18.  
**P**rofessionis modus. 86.  
**P**rodesse omnibus. 80.  
**P**receptum. 41. 66.

**P**riniceps vnus. 36.  
**P**reuaricator. 21.  
**P**regrauari. 28.  
**P**ropbera malus. 25.  
**P**redestinatio. 68.  
**P**rescientia dei. 68.  
**P**rescriptio. 52.  
**P**rofessio. 51.  
**P**reda. 65.  
**P**resumptio. 69.  
**P**remium. 15.  
**P**barao. 68.  
**P**binees. 30.  
**P**hilosophi an legendi sint. 10.  
**P**hitonista. 82.  
**P**fallere. 1. 66. 104.  
**Q**uadragesima. 114. 115.  
**R**atio. 3. 4. 18. 41.  
**R**ara cariora sunt. 21.  
**R**aptus. 81. 118.  
**R**egula quid sit. 2.  
**R**eligio. 9. 42. 45. 50. 55. 56. 51. 116.  
**R**esurrectio. 9. 18. 41. 110.  
**R**ecidiuatio. 15. 100. 106.  
**R**egis officium. 71. 75.  
**R**emuneratio. 35. 106.  
**R**eliquie. 109.  
**R**econciliatio. 20.  
**R**emissio peccatorum a spiritu san-  
 cto. 25.  
**R**eus. 21. 36.  
**R**eprehensio a subditis. 29. 61.  
**R**egna duo. scilicet spirituale 7 tem-  
 porale. 30.  
**R**estitutio spoliati. 51.  
**R**eligionis votum. 51.  
**R**enunciatio. 35. 36.  
**R**es dubia. 41.  
**R**edemptio captiuorum. 43. 44.  
**R**elicta ecclesijs. 46. 54.  
**R**estitutio. 44.  
**R**omani. 36. 13. 88.  
**R**omana ecclesia. 21. 31. 31.  
**R**omulus. 36.  
**R**ustici. 14.  
**R**uben. 18.







29.  
3.29.  
u.9.io.  
20.51.  
12.  
oi.  
06.  
8.16.  
11.  
0.51.  
98.  
za.11.  
40.45.  
4.  
22.9.  
ia.82

*[Faint, illegible text in the left column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*

*[Faint, illegible text in the right column, likely bleed-through from the reverse side of the page.]*





Paulus Florentinus theologorum  
minimus. Diui ordinis sancti spiritus  
de Roma: reuerendissimo in Christo pa-  
tri et dno Innocentio romano eiusdem al-  
me religionis generali preceptori: Sa-  
lutem plurimam dicit.

**Q**uam magna: tanque iocunda  
erga me pater optime Inno-  
centi. Et dñe reuerendissime  
beneficentia tua semper exti-  
tit: ut michi ipsi in equali ad referendam  
grām baud vnq̄ grauis visus plerūq̄  
irascar. Colui quippe: semperq̄ colam  
dignationem tuam. Et neq̄ illi omnino  
seruum baud grandem: sed fidelem cer-  
te dedi. Quid tñ hoc illi qui dedit omnia  
Et te ipsum tibi reddidit: paule ignoscē-  
dum sane. Neq̄ enim vltra debiliū no-  
strarum virium brachia se extendebant.  
Neq̄ in his ad equale tenentur homi-  
nes: sed ad possibile. Cum ergo in lon-  
gum posse a velle distaret. Et animi ma-  
gnitudine quā potui rependi gratiam:  
Qm̄ predicando et legendo quocunq̄  
diuerſi. per tusciam. ligurias. emiliam. ac  
demum lombardiam: Ubi virtutū in te  
decus scultum in cordibus per omnium  
ora micat nomē tuum: Non quā laudū  
excellētia debueram: sed quā poteram  
iam per seipsum ad sidera vsq̄ eleuatū.  
ōsidebam. Ubi splendorū tuorū iurare  
apparebam clarior et videbar dignior.  
Tuus itaq̄ paulus est. tua quocunq̄  
illius sunt. Quamobrē non dedigneur  
Reuerendissima dñatio tua: laborū suorū  
ac vigiliarū fructus suscipere: quos si gra-  
tos: tuoq̄ grauisſimo iudicio emenda-  
ros persentierit. Animū nimirū ardentis  
ozemi. Ad maiora iam ordita reddes.  
Tu animum ad dulcedinem immorta-  
lemq̄ famam scripturarū induxisti. Tu  
illarū suauissimū gustū meo distillasti  
succum. Tu ad tantam acuitatem inge-  
nium impulisti. ut nil aliud sapiat. nihil  
velit. nihil optat nisi diuinarū humanarū  
q̄ litterarū fructus carpere. vberes  
atq̄ iocundos. Accipe ergo in tantorū

debitorū prem.: Totius iuris breuiariū  
punte a tua diuina sapiētia corrigendū.  
in quo singuli libri tam decretorū q̄ de-  
cretalium. Insti. ff. C. et Auten. suaz ha-  
bebunt tabulas per alphabetum quā ap-  
ta statim ad tuum omne propositū quel-  
bet totius iuris selectiores auctoritates  
aderunt. Rem ergo q̄ breuem. q̄ iocun-  
dam. q̄ vtilem et necessariā. Non sine  
maxima suauitate in mentem reponen-  
dam. Lectorem oculis subiiciam: ut si-  
ne magna difficultate et diuturnitate tē-  
poris. Excerpta electiora sanctorū et pos-  
tificum decreta intelligi possent. ut faci-  
lior. expeditior. et iocūdiore: bis cognitū  
aditus ad decretales pateat. Ad demum  
in hoc breuiloquio omni canone in me-  
moriam recondito. Ipsarū quoq̄ huma-  
narū legum iubar omne et decus: in bre-  
uitatem purilem redactū in omniū vtili-  
tatem in mediū afferam. Unde quilibet  
ad venerandū iuris culmen anbelans  
tanq̄ ex iuris peritorū thesauro. In hoc  
vtriusq̄ iuris breuiario ditari possit: p̄  
quo iterum atq̄ iterum supplices tendi-  
mus ad sidera palmas. Ut dator bono-  
rum omniū monarcha ille summus. Ad  
hoc eorū intellectum illuminet voluntatē  
dulciter alliciat: ac memoriā dilaret. ut a  
tanti iuris decore oruati. per omniū ad-  
mirationem et laudem eleuari. In miseri-  
cordem ac pium illius amplexus redeāt  
Qui tantū ac tale bonum dederit velle.  
posse et perficere: qui tuam reuerendissi-  
mam dñationem incolumem et felicē di-  
rigat in secula seculorū Amen.

Elmate  
ria libri  
Decret  
tus.  
Decret  
ales.  
Insti.  
ff.  
C.  
Auten.



Egregij theologie professoris magistri Pauli Florentini diuini ordinis sancti spiritus de Roma totius canonici iuris breuiarium. primo decretorum. secundo decretalium perutile ad colendissimum patrem et dñm Innocentium eiusdem alme religionis generalem preceptorem ac ro mane dignitatis decus: feliciter incipit

Jus naturale

**N**umanum genus duobus regitur. naturali videlicet iure et moribus. Jus naturale est: quod in lege et in euangelio continetur. Quo quisque iubetur alij facere quod sibi vult fieri. et prohibetur alij inferre quod sibi nolit fieri. Unde Christus in euangelio. Omnia quecumque vultis ut faciant vobis homines: et vos eadem facite illis. Hoc est enim lex et prophete

Jus morale.

Diuine leges natura humane moribus constant

Di. .i.

**O**mnes leges aut diuine sunt. aut humane. diuine natura. humane moribus constant. Ideoque bene discrepant quoniam alie alijs gentibus placent. Fas lex diuina est. Jus lex humana. Transire per agrum alienus: fas est: ius non est.

Ysi.

Jus genus. Lex aut spes eius est.

ethy.

Jus quod sit

Jus generale nomen est. lex autem iuris species est. Jus autem est dictum quod iustum est. Omne autem ius legibus et moribus constat.

Lex quod sit

Lex est constitutio scripta.

mos quod sit

Mos est longa consuetudo de moribus tantummodo tracta.

Consuetudo quod sit

Consuetudo autem est ius quoddam moribus institutum quod pro lege suscipitur. cum deficit lex: nec differt a scriptura an ratione consistat: quoniam et legem ratio commendat. Porro si ratione lex consistat. lex erit omne iam quod ratione constiterit: dumtaxat quod religioni conueniat: quod discipline congruat: quod saluti proficiat. Vocatur autem consuetudo: quod in communi usu est.

Jus nat

Jus naturale est commune omnium

nationum eorum ubique instructu nature. non constitutione bene aliqua. ut viri et femine coniunctio. liberorum successio. et pueroz educatio cõis omnium possessio et omnium vna libertas. acquisitio eorum que celo. terra. marique capiuntur. Item deposite rei vel commendate pecunie restitutio. violentie per vim repulsio. Nam hoc aut si quid huic simile est nunquam iniustum. sed naturale equumque habetur.

turale

Jus civile est quod quisque populus vel ciuitas sibi proprium diuina humanaque causa constituit.

Jus civile

Jus gentium est sedium occupatio edificatio. munitio. bella. captiuitates. seruitutes. postluminia. federa pacis. inducie. legatorum violandorum religio. conubiis inter alienigenas prohibita. hoc inde ius gentium appellatur: quia eo iure omnes fere gentes vtuntur.

Jus gentium

Jus militare: est belli inferendi solennitas: fedensque faciendi nexus. signo dato egressio in hostem: vel pugne commissio. Item signo dato receptio. Item flagitij militaris disciplina si locus deserat. Item stipendiorum modus. dignitatum gradus. premiorum honorum. veluti cus corona vel torques donantur. Item prede decisio. et pro personarum qualitatibus et laboribus iusta diuisio ac principis portio.

Jus militare.

Jus publicum est in sacris. et sacerdotibus et magistratibus.

Jus publicum

Jus quiritium est proprie romanorum. quod nulli tenent nisi quiriti. id est. romani in quo agitur de legitimis hereditatibus: vel de curatoribus: vel de tutelis usucapionibus: que iura apud nullum alium populum reperiunt: sed propria sunt romanorum: et in eos solos constituta.

Jus quiritium

Quiritium autem ius quiritium ex legibus: et plebiscitis. senatusconsultis: et constitutionibus principum ex edictis senatorum: siue responsis prudentium.

Di. .ij.

Lex est constitutio populi que maiores nam simul cum plebibus aliquid sancierunt

Lex quid sit.

Plebiscita sunt que plebes tantum constituant: et vocantur plebiscita eo quod

Plebiscita.



ea plebs sciat ut qd suscitatur et rogat ut fiant.

**Senatus consultum** Senatusconsultum est quod in senato res populis consulendo decernunt.

**Constitutio** Constitutio vel edictum est quod in rex curi dictum vel imperator constituit vel edidit.

**Responsa prudentium** Responsa prudentium sunt que iuris consulti respondere dicuntur consulentibus.

**Satira lex** Satira vero lex est: que de pluribus simul rebus loquitur dicta quidem a consuetudine pia rerum et quasi a saturitate.

**Juvenalis** Ubi et satiram scribere est poemata varia condere: ut orationum. Juvenalis et Persij.

**Persij** Di. 5.

**Canon** Canon grece latine regula nuncupatur.

**Ysi. li 8. et ibi.** Regula dicta est: eo quod recte ducit. nec aliquando alio sum trahit. Alij vero dixerunt regulam dictam vel quod regat: vel quod normam recte vivendi prebeat. vel quod distortum pravumque corrigat.

**Regula.** Porro canonum: alij sunt decreta pontificum: alij sunt statuta conciliorum. Conciliorum vero alia sunt universalia: alia provincialia. Provincialium alia celebrantur auctoritate pontificis romani: presente videlicet legato sancte romane ecclesie. Alia vero auctoritate patriarcharum vel primatum vel metropolitanorum eiusdem provincie. hec quidem de generalibus regulis intelligenda sunt.

**Canonum distinctio.** Sunt autem quedam private leges tam ecclesiastice quam seculares que privilegia appellantur.

**privilegium** Privilegia sunt leges privatorum quasi private leges. nam privilegium dicitur est eo quod in privato feratur.

**Ysi. 5. et ibi.** Causa vero constitutionis legum est humana cohercere audaciam et nocendi facultatem refrenare.

**Di. 4. Legum causa.** Erunt autem leges honeste iuste possibilis secundum naturam et secundum consuetudinem patrie loco temporisque convenientes: necessaria et utilis. manifesta quoque ne aliquid per obscuritatem incautum capere possit nullo privato modo: sed per communem civium utilitatem conscripta.

**Ysi. 5. et ibi.** Naturale ius inter omnia primatum obtinet ipe et dignitate. c. hec que

**Di. 5. Jus naturale**

Prava autem consuetudo in coniugatorum moribus irrepsit. ut filios quos genuit nutrire mulieres continent ad nutriendum alijs mulieribus tradat quod videlicet ex sola carnis incontinentia videlicet fuisse inuentum. Mulier dum ex consuetudine menstrua patitur prohiberi ecclesiam intrare non debet: quia ei nature superfluitas in culpam reputari non debet. et pro hoc quod in vita patitur iniustum est ut ecclesie ingressu prevelet. Movimus namque quod mulier que fluxum sanguinis patiebatur post tergum domini humiliter veniens vestimenti eius tumbam tetigit atque ab ea statim sua infirmitas recessit. si ergo in fluxu sanguinis posita laudabiliter potuit vestimentum domini tangere. cur etiam que menstruum patitur sanguinis ei non liceat ecclesiam intrare. si enim ea bene presumpsit que vestimentum domini in languore posita tetigit quod uni persone infirmam conceditur cur non concedatur cunctis mulieribus que nature sue vitio infirmantur. Sancte quoque communi omnis mysterium in eisdem diebus percipere non debet prohiberi. si autem ex veneratione magna percipere non presumpserit laudanda est: sed si suscepit: non est iudicanda. Bonarum quippe mentium est ibi etiam culpas suas cognoscere: ubi culpa non est. c. ad eius.

**Di. 6.** Uia vero de nature superfluitate sermo cepit haberi. Queritur an post illusiones que per somnum solet accedere corpus domini quilibet valeat accipere. vel si sacerdos sit sacra mysteria valeat celebrare.

**Di. 6.** Necessaria est valde discretio que subtiliter pensare debet. et ex qua re accidat menti dormientis. aliquando enim ex crapula. aliquando ex nature sue superfluitate: vel infirmitate. aliquando ex cogitatione contingit pollutio. et quidem cum ex nature superfluitate vel infirmitate evenit omnino hec illusio non est timenda. quia hanc animus nesciens protulisse magis dolendus est quam fecisse. Cum vero ultra modum appetitus gula in sumendis

**Di. 6.** Lactatio

**Aug.**

**Di. 6.** Destrui excusatio

**Di. 6.** Satira

**Di. 6.** Communio

**Di. 6.** Conscia

**Di. 6.** Pollutio nocturna.

**Di. 6.** Greg.

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**

**Di. 6.**



alimentiis rapit. atq; idcirco humoru re  
 ceptacula grauant. habet exinde animu  
 aliquem reatum: non tamen vsq; ad pro  
 hibitionem sacri mysterij percipiendi vel  
 missarum solennia celebrandi. cu fortaffe  
 aut dies festus exigit. aut exhibere myste  
 rius: pro eoq; sacerdos alius deest: ipsa  
 necessitas compellit. nam si alij adsunt  
 qui implere mysterium valeat. illusio p  
 crapulam facia a pceptone sacri mysterij  
 probibere non debet: sed ab immolatio  
 ne sacri mysterij vt arbitroz abstinere de  
 bet humiliter. si tamen dormiente turpi  
 imaginatone illusio no concussent. nam  
 sunt quida in quibus ita pleruq; illusio  
 nascitur: vt eorum animus etiam in som  
 no corporis positus turpibus imagina  
 tionibus non fedetur: Qua in re vnum  
 ibi ostenditur: q ipsa mens omnino rea  
 no fit tunc: sed suo iudicio penitus libe  
 ra cum se. et si dormiens corpe nichil me  
 minit vidisse: tamen in vigilijs corporis  
 meminit se i ingluuiem venis incidisse  
 Si vero ex turpi cogitatione vigilantis  
 oris illusio in mente dormientis. patet ani  
 mo reatus suus. videt enim a qua radice  
 inquinatio illa processerit: qz quod cogi  
 tauit sciens: hoc ptulit nesciens. ppter  
 talem pollutione a sacro mysterio ea die  
 abstinere oportet. capitulo testamentu.

Peccati  
comissio

Adam

Eua

teptatio

Peccati  
gradus

Animus  
suggestio

delectato

consensio  
delibatio

Trius enim modis implet omne  
 peccatum. videlicet suggestione. delecta  
 tione. consensu. Suggestio quippe fit p dia  
 bolum. delectatio per carnem. consensu  
 per spiritum: quia et primo culpa serps  
 suggestit. Eua delectata est velut caro.  
 Adam vero velut spiritus consensit. et  
 necessaria est magna discretio inter sug  
 gestionem et delectationem: et inter delecta  
 tionem atq; consensum iudicium faciat  
 animum presidem. Cu enim malignus  
 sps peccatum suggerit in mente: si iul  
 la peccati delectatio sequatur: peccatus  
 omnino perpetratus no est. Cum vero  
 delectati caro ceperit. tunc peccatum in  
 cipit nasci. Si autem etiam ad consensum  
 delibatio ex deliberatione consentit: tunc peccatum

cognoscitur perfici. in suggestione. ergo  
 peccati semen est. in delectatione fit nu  
 trimentum. in consensu perfectio. et sepe  
 contingit. vt hoc q malignus spiritus se  
 minat in cogitatione. caro in delectatio  
 nem trahat. non tamen animus eidem de  
 lectioni consentiat. et cum caro delecta  
 ri sine animo nequeat: ipse m animu car  
 nis voluptatibus reluctans. in delectati  
 one carnali aliquo modo ligat inuitus.  
 vt ei ex ratione contradicat. nec consentiat.  
 et tamen ea delectatione ligatus sit: sed  
 ligatum se vehementer ingemiscat. vti  
 et ille celestis exercitus precipuus miles  
 gemebat dices. Video alia leges in me  
 bris meis repugnatem legi mentis mee  
 et captiuum me ducentem in lege peccati:  
 que est in membris meis. si autem capti  
 uus erat minime repugnabat. quapro  
 pter et captiuus erat et pugnabat. igitur  
 mentis legi eius lex que in membris est  
 repugnabat. si autem repugnabat captiuus  
 non erat. Itaq; est homo vt dixerim ca  
 ptiuus et liber. Liber ex iusticia. captiuus  
 ex delectatione qua portat inuitus. capi  
 tulo testamentum.

Non est peccatum quando volentes  
 imaginibus nocturnis illudimur. sed tunc  
 est peccatum si ante q illudamur: cogita  
 tionis affectibus preuenimur.  
 Naturale ergo ius ab exordio ratio  
 nalis creature incipiens. vt supradictu  
 est manet immobilitate. Ius vero psuetu  
 dinis post naturales legem exordiu ha  
 buit. ex quo homines puenientes in vnu  
 ceperunt simul habitare: quod ex eo ter  
 pore factum esse creditur: ex quo Caym  
 ciuitatem edificasse legitur: quod cum in  
 diluuiolpropter hominum raritate fere  
 videbatur extinctum. postea a tempore  
 Herob reparatum siue potius immu  
 ratum existimatur. cum ipse simul cum  
 alijs alios cepit opprimere. et alij sua im  
 becillitate eoz ditioni ceperunt esse subie  
 cti. Vti in gen. legit de eo. Cepit neroth  
 robustus venator esse cora deo. id e. boim  
 oppressor et extirpator quos ad turam edifi

Pauli  
laus

Pollutio  
noctna  
qsi delec  
tatio e.

Ysi. li. i.  
senten.

Ius nafa  
qsi incep

Ius psue  
tudinis

Ciuitas  
prima

Herorb.

a. 5.



Di. 1  
Cōstitutō

candam allerit, caplo non est peccatum  
**I**us autē p̄stitutionis cepit a iu-  
stificationibus quas dñs tra-  
didit Moysi.

Auctores

**M**oyses gens hebreæ primus oim  
legum. diuinas leges sacris lris explicauit. So-  
moyes le roneus rex grec prim⁹ leges iudicia q̄  
gū auctor p̄stituit. Mercuri⁹ trimegistus primus:  
ysi. s. etbi. leges egiptijs tradidit. Selon equidem  
Forone⁹ primus leges atheniensibus edidit. Li-  
Mercuri⁹ gurgus primus lacedemonijs iura ex  
tri. appollinis auctoritate p̄fingit. Muma

Solon

Zigurg⁹

numa pō.

pompillius qui Romulo successit in re-  
gno prim⁹ romanis leges edidit. Dein  
de cū populus seditiosos magistratus  
ferre nō posset. p. viros legibus scriben-  
dis creauit: q̄ leges ex libris solonis in  
latinum sermonem trāslatos: duodecim  
tabulas exposuerunt.

Pōpei⁹

Cesar.

Constan-  
tinus.

Theodo-  
sius.

Coder

Theodo-  
sianus

**L**eges autē redigere in libris prim⁹  
psul Pompeius instituere voluit: sed  
nō p̄seuerauit obtretractatorū metu. Dein  
de cepit cesar id facere: sed ante interfe-  
ctus est. Moue autē leges a Cōstantino  
cesare ceperunt et reliqs succedentibus.  
erātq; p̄mixte et inordinate Postea nō  
Theodosi⁹ minor augustus ad similitudi-  
nem gregoriani et hermogemiani codicē  
factū p̄stitutionū a p̄stantini t̄pibus sub  
pprio cuiuscūq; impatoris titulo dispo-  
luit: quē a suo nomine theodosianū voc-  
cauit. capitulo querūt

Di. 8.

Juris na-  
tal' p̄sue-  
tudinis

differētia

Coia oia

Ap̄ostoli

paup̄tas

ap̄toꝝ et

p̄bōꝝum

Plato.

Liu: ras.

meū et iuū

Aug. sup

Jobame

**O**fferit autē ius nāturale a p̄sue-  
tudine et p̄stitutione. nam iure  
naturali omnia sunt coia omni-  
bus q̄d nō solū inter eos seruatū credif  
de q̄bus legit. Multitudinis credentiū  
erat cor vñū et anima vna. et. Verū etiā ex  
p̄cedenti t̄pore a p̄hilosophis traditū in-  
uenit. vnde apud platonem illa ciuitas  
iustissime ordinata tradit: in q̄ quisq; p̄-  
prios nescit affectus. Jure ergo p̄sueu-  
dinis vel p̄stitutionis hoc meū est. illud  
vero alterius.

Unde augustin⁹ ait sup Jobannem

**J**ure diuino omnia sunt communia

omnibus. iure vero p̄stitutionis hoc me

um illud vero alterius est.

**N**am iure diuino dñi est terra et ple-  
nitudo ei⁹. paupes et diuites vna terra  
supportat. dñs de vno limo fecit et pau-  
peres et diuites. Jure ergo humano di-  
atur. hec villa est mea. hic seruus est me⁹  
hec domus mea est. Dignitate vero ius  
naturale similiter p̄ualet cōsuetudini et  
p̄stitutioni. quecūq; em̄ vel moribus re-  
cepta sunt: vel scripturis cōprebensa. si  
naturali iuri fuerint aduersa. vana et irri-  
ta habenda sunt. caplo quo iure.

**A**duersus naturale ius nulli quicq;  
agere licet.

**R**adicat⁹ est euellēda p̄niciosa p̄sue-  
tudo.

**M**ala autē p̄suetudo nō min⁹ q̄ p̄-  
nitiosa corruptela est vitāda: que nisi ci-  
tius radicit⁹ euellat in p̄uilegioꝝ ius  
ab impijs assumit: et incipiūt p̄uaricatio-  
nes et varie p̄sumptōes celerime nō cō-  
presse p̄ legib⁹ venerari. et p̄uilegioꝝ  
more p̄petuo celebrari.

**V**eritati et rationi p̄suetudo est post-  
ponenda.

**V**eritate reuelata p̄suetudinem sibi  
cedere oportet.

**N**am dñs in euangelio. Ego sum  
inquit veritas. nō dixit. Ego sum p̄sue-  
tudo. Igif cū x̄ps veritas sit: magis ve-  
ritatem q̄ p̄suetudines sequi debem⁹: qz  
p̄suetudinem ratio et veritas semp exclu-  
dit. caplo. qui p̄temp̄ta.

**C**ōsuetudo rationi frustra opponit.

**R**ationē p̄suetudo impedire nō d̄z.

**D**ei veritatem nō hominū p̄suetudi-  
nem sequi oportet.

**C**um p̄ ysaiam prophetā loquatur  
deus et dicat. Sine causa colunt me. mā-  
data et doctrinas hoim docētes. Liq̄do  
igif ex p̄missis apparet qz p̄suetudo na-  
turali iuri postponit.

**Q**uod autē p̄stitutio naturali iuri  
cedat: multiplici auctoritate p̄bat.

**A**it autē augustin⁹ ad bonifaciū

**L**eges principum naturali non pre-  
ualent iuri.

Juris na-  
turalis.  
Dignitas

Aug. 2.  
confes.

Cōsuetu-  
do mala

Nicola⁹  
papa.

Ratio  
Veritas.

Aug. 2.  
de bap-

tismo vni-  
co.

co.

Cōsuetu-  
do nāfali

turi p̄po-  
nitur

Di. 9.

Constitu-  
tio nāfali

iur cedat  
Aug.



**T**res pu  
eri in for  
nace.  
nō vult acquiri grande supplicium. Qui  
cūq; vero legibus imperatorū que p̄tra  
dei volūtatē ferūtur. obtemperare nō  
vult acq̄rit grāde premiū. c. imperatores.

**Lex** seruā  
da ab au  
tore. ysi.  
Ratio ex  
emplis p̄  
ferenda.  
Aug.  
Di. 10.  
Ius ecclie  
Nicola?  
papa.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

pa omnibus episcopis ait. Calixtus  
Nulli agere licet sine discretionē iu  
sticie p̄tra disciplinā romanē ecclesie. papa

**N**on decet a capite membra disce  
dere sed iuxta scripture testimoniū omnia  
membra caput sequantur. nulli nō dubiū  
est qd̄ aplica ecclia mater sit omniū ecclie  
siaz: a cui? regulis nullaten? vos puenit  
deuiare. et sicut dei fili? venit facere vo  
luntatē p̄ris sui: et sic vos implete volun  
tatem m̄ris v̄re que est ecclia: cui? caput obediēda

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.

**Q**ustum est principem legibus ob  
dare ab au  
tore. ysi.  
custodienda existimet: qm̄ et ipse illis re  
uerentiā prebet.



Ex con. tolerano. **¶** Minus malum de duobus malis eligendum est. capitulo duo mala

**¶** Quid autem leuius ex his quidue grauius sit pure rationis acumine inuestigemus. Etenim dum peierare compellimur creatorē quidem offendimus. et nos tantūmodo maculam. Cū vero noxia pmissa impleremus et dei iussa contemneremus. et primus impia credulitate nocemus. nos ipsos crudeliori mortis gladio trucidamus. illinc enim duplici culpaz gladio perimur. hinc tripliciter iugulamur. capulo duo mala.

Bre. mo. 32. c. 14

**¶** Est tamen quod ad destruendas bestiarum moribus versutias subtiliter fiat: ut cū mēs inter maiora et minora peccata pstringimur si oīno nullus sine peccato adiret patet minora semper eligantur. quia et quod muroz vndiqz ambitu ne fugiat claudis. ibi se in fugas precipitat vbi breuior murus ingeritur. Hinc etiā paulus cū quosdam in ecclesia incontinentes aspiceret pcessit minima ut maiora declararet dicens. propter fornicationem vnusquisque suā habeat uxorem. quia tunc solum coniuges sine culpa in admixtione sunt: cum non pro explenda libidine sed pro suscipienda prole miscentur. ut hoc etiā quod pcesserat sine culpa. quous minima non esse monstraret ilico adiunxit. hoc autem dico secundum indulgentiam non secundum imperium. non enim sine vitio est quod ignoscit et non precipit. peccatum profecto vidit. sed quod possit indulgeri preiudicium: sed cū in dubijs pstringimur. vtiliter minimis subdimur ne in magnis sine venia peccemus. c. nervi

Di. 14. Aug. in Gen. p.

**¶** Verum hoc ita in vna eademque persona intelligit.

Loth. sodomia

**¶** Non sunt a nobis aliqua committenda delicta ne alij grauiora committant.

**¶** Quod autem sodomitis Loth. Sunt michi due filie que nondū nouerūt viros pducā illas ad vos: et vniimini illis sicut vobis placuerit. tantū in viros istos ne faciant iniquū. quā volebat pstituere filias suas hac ppenatione. ut viri hospites eius nichil a sodomitis tale paterent.

Leo pap

**¶** In his que vel dubia fuerint aut obscura id nouerim sequendum quod nec pceptis euangelicis pstrarium nec

decretis sanctorum patrum inuenit aduersum. capitulo sicut.

**¶** Quoniam de naturali iure et pstitutione vel psuetudine hactenus differunt. differentiā qua ab inuicem discernuntur designantes. nūc ad ecclesiasticas pstitutiones solum vertamus earūque originē et auctoritatē pro ut ex libris sanctorum patrum colligere possumus breuiter assignantes.

**¶** Quo tpe ceperunt canones generalium pconiorum.

**¶** Canones generalium pconiorum vtydidorus ait in libro. 6. etibi. capitulo. 28. a temporibus Constantini ceperunt. In precedentibus namque annis psecutione feruente docēdaz plebiū minimo dabatur facultas. Inde xpianitas in diuersas hereses scissa est. quia non erat episcopi licentia pueniendi in vnum. nisi tempore supradicti imperatoris. Quatuor sunt venerabiles synodi: que totam principaliter fidem pplectuntur quasi quatuor euāgelia. vel totidem paradisi flumina. Harū prior Illicena synodus. .ccc. xvij. episcoporum sub Constantino Augusto imperatore pacta est. in qua ariane perfidie pdenata est blasphemia: quā de inequalitate sancte trinitatis idem arrius assererat psubstanciam esse deo patri dei filiū. eadem sancta synodus per symbolū diffiniuit. Secunda synodus. c. l. patrum sub Theodosio seniore pstantinopoli pgregata est. que macedoniū spiritū sanctū esse deum negantem pdenans psubstanciam patri et filio spiritū sanctum demonstrauit. dans symboli formā quam tota grecorum et latinorum pcessio in ecclesijs predicat Terna synodus ephesina prima. cc. episcoporum sub iuniorē Theodosio Augusto cedita est. quē nestorium duas psonas asserentē in xpo iusto anathemate pdenauit osidentē manere in xpo duas naturas et vnam dñi nostri ihesu xpi personam. Quarta calcedoniensis: que. c. xxx. sacerdotum sub Marciano principe habita est in qua euticen pstantinopolitanū abbatem verbi dei et carnis vnam naturas

Di. 15.

Edalis

Constans.

Sinodus



pronunciantem. et eiusdem dioscori defensorē quondā alexandrinū episcopum et ipsum rursus nestorū episcopum cū reliquis hereticis vna patrum sententia preclamauit. p̄dicans eadē sancta synodus xpm̄ deum sic natū de virgine. vt in eo substantiaz et diuine et humane p̄fite amur nature. Hec sunt quattuor synodi principales fidei natura plenissime predicātes. Sed et si qua sunt alia p̄cilia q̄ sancti patres spiritu dei pleni sanxerūt. post istoz quatuor auctoritates. om̄i manifestāt stabilita vigore. quoz gesta in hoc opere p̄dita p̄tinent. Synodus autē ex greco interpretatur communitas v̄l cetera.

Synod<sup>9</sup>  
vnde dicitur  
Lōciliū  
vnde dicitur.

Conciliū vero nomen traditū est ex more romano. tempore enim quo agebantur cause p̄ueniebant omnes in vnū et communi intentione tractabant. vnde et p̄ciliū a cōmuni intentione dictus est quasi conciliū et conciliū quasi concidiū dicitur in litterā trāseunte. Vel p̄ciliū dictū est a communi intentione. eo q̄ in vnū dirigant omnem mentis obtutum Sup̄cilia etenim oculoz sunt. vnde qui sibi met dissentiūt nō agunt p̄ciliū. q̄ nō p̄sentunt in vnū. Cetus vero p̄uentus est vel p̄gregatio: a coeundo. id est. a p̄ueniendo in vnū. hic p̄uentus est nuncupatus q̄ ibi homines p̄ueniunt in vnū. q̄ sicut p̄uentus vel cetus dicitur. sic et p̄ciliū a societate multoz in vnū appellatur

Cetus

Lōuent<sup>9</sup>

Di. 16.

Apocripha

**A**postolorū canones qui per demetriū pontificē romanū. sicut quidā asserunt. dicunt esse nati. sunt quinque ginta. hos nō recipiēdos sed inter apocripha deputatos. Isidorus scribit dicens.

¶ Apostolorū canones aplice reijciuntur auctoritate

¶ Canones qui dicuntur ap̄loz. seu q̄ eosdem nec sedes apostolica receperit. nec sancti patres illis assensum prebuerunt. pro eo q̄ ab hereticis sub nomine apostolorū composui dimoscuntur q̄uis in eis vtilia inueniant. tū ab auctoritate canonica atq̄ aplice eoz gesta p̄stāt eē remota. atq̄ inter apocripha deputata.

**A**uctoritas vero aggregandoz p̄cilioz penes apostolicā sedē est. caplo generalia.

**E**piscopoz igitur concilia vt ex premissis apparet sunt inualida ad diffiniendū ad p̄stituendum. nō autē ad corrigendū. Sunt enim necessaria ep̄oz p̄cilia ad correctionem et ad exortationē. q̄ et si nō h̄nt vt p̄stituēdi. h̄nt t̄m auctoritatē imponendi et dicēdi quid alias statutū est. et quid generaliter ieu sp̄aliter obseruari preceptum est.

¶ Ad morū correctionē et p̄trouersiaz dissolutionē bis in anno ep̄ale p̄ciliū fiat. caplo propter

¶ Seniores accusant qui vocati ad synodum venire contēnunt

**D**ecretales ep̄le vim auctoritatis habeant. caplo si

¶ Omnes sanctiones aplice sedis irrefragabiliter sunt obseruande.

¶ Sic oēs sanctiones aplice sedis accipiēde sunt tanq̄ ipsi diuina voce perfirmate. Itē ex p̄cilio karoli impatoris.

¶ Tollerandū est iugum q̄ a sancta sede imponit: licet intollerabile videat. caplo in memoriam.

¶ Item stephanus quintus.

¶ Quicquid romana ecclesia statuit v̄l ordinat ab omnibus obseruandum est caplo ennuero.

¶ Gregorius.

¶ A pontificalibus sit alienus officijs qui aplice nō vult obedire preceptis

¶ Nulli fas est vel velle v̄l posse trāsgredi aplice sedis precepta: nec n̄re dispositionis misterium q̄ vestram sequi oportet. caritatem. sit ergo ruine sue dolore prostratus quisquis apostolicis voluerit p̄trahere decreta. nec locū deinceps inter sacerdotes b̄eat. sed exortā sancto fiat ministerio. nec de ei<sup>9</sup> iudicio quisq̄ postea curam habeat qm̄ iam dannatus a sancta et apostolica ecclesia sua inobediētia atq̄ presumptione a quoq̄ esse nō dubitet. q̄ maioris excomunicandis deiectione est abijciendus. cui sancte eccle.

Di. 14.

Di. 18.  
Synodus episcopalis.

Contumaces.  
Di. 19.  
Decretales.  
Ep̄le.  
Sanctiones ecclesie  
Obbia eccle.

Obedientia ecclesie



commissa fuerit disciplina: qz non solus prelate sancte ecclesie iussionibus parere debuit sed etiam alijs ne preterirent insinuare. sitqz alienus a diuinis et pontificalibz officijs: qui noluerit preceptis apostolicis obtemperare.

Leo pp.

Ministerij diuini se exortem intelligat q a soliditate petri recedit. c. ita dñs

Petrus

Tu es petrus et sup banc petra edificabo ecclesia meaz. vt eterni templi edi-

Ecclesia

ficatio mirabili munere gracie dei in petri soliditate p̄sisteret. hanc enā ecclesiam suam firmitate corroborāz. vt illam nec humana temeritas posset appetere. nec porte inferi contra illam preualerent. verum hanc petre istius sanctissimam firmitatem deo: vt dixim⁹ edificante p̄struatam nimis vult impia presumptōe violare quisquis eius potestatem tentat infringere. caplo. ita

Di. 20.

Decreta  
les eple

Decretales itaqz epistole canonicis conciliorum pari iure exequantur.

Di. 21.

Sacerdotes.

Decretis ergo romanorum pontificum. et sacris canonibus priorum. ecclesiastica negocia vt

Ministri  
ecclesie

Ministri vero sacrorum canonum et decretorum pontificum sunt summi pontifices et infra presules et reliqui sacerdotes quorum institutio est in veteri testamento inchoata. et in nouo plenius consummata. Summi etenim pontifices et minores sacerdotes a deo sunt instituti per Moysen. qui ex precepto dñi Aaron in summum pontificem. filios vero vixit in minores sacerdotes. Postea vero dauid cum ministraria dom⁹ dei ampliaret. ianitores et cantores instituit. Porro salomon quendam modū exorcizandi inuenit. quo demones adiurati ex obsessis corpibus pellebantur. huic officio mācipati exorciste vocati sunt de quibz dñs in euāgelio. Si ego in belsebub eicio demonia. filij vtri scilicet exorciste in quo eiciunt. hec oia in nouo testamento ecclesia imitata habet ianitores suos quos hostiarios appellamus. pro cantoribus lectores et cantores insti-

Pōnifex

dauid

salomon

tuit. exorcistas autem nomine antiquo et officio permanente recepit. pro filijs vero aaron omnes infra summum pontificem sacerdotum administrantes sunt consecrati. Inter eos quedam discretio seruata est vt alij appellentur simpliciter sacerdotes. alij archipresbiteri. alij coresbiscopi. alij episcopi. alij archiepiscopi. seu metropolitani. alij primates. alij patriarche. alij summi pontifices. Hoz discretio a gentilibus maxime introducta est. qui suos flamines alios simpliciter flamines. alios archiflamines. alios p̄tho flamines appellabāt. simpliciter vero maiorum et minorum sacerdotum discretio in nouo testamento ab ipso christo sumptit exordiu. qui duodecim apostolos tanq̄ maiores sacerdotes. septuaginta duos discipulos quasi minores sacerdotes instituit. Petrum vero quasi in summum sacerdotem elegit. dum ei pro omnibus et pro omnibus clauis regni celorum tribuit. et a se petra petri nomen sibi imposuit. atqz pro eius fide se sp̄aliter rogasse testatus est. et vt ipse ceteros confirmaret sibi subiunxit dicens: Ego pro te rogavi Petre: vt non deficiat fides tua. et tu aliquando conuersus confirma fratres tuos hanc eandem formam apostoli secuti in singulis ciuitatibus episcopos et presbiteros ordinauerunt. Leuitas autem ab apostolis ordinatos legimus quorum maximus fuit beatus stefanus. subdiaconos et acolitos procedente tempore ecclesia sibi constituit. De his etiam scribit beatus ysidorus in li. 1. etbi. caplo. 12. nomina illorum et nomina causas exponens ita inquit.

Unde nomen ecclesiasticorum graduum sumatur.

Nomina ecclesiastica

Cleros et clericos hinc appellatos credimus quia matbias sorte elect⁹ est: quem primum per apostolos legim⁹ ordinatū. Cleros enī grece fors latine: vel hereditas dicitur. propterea ergo dicti sunt clerici qz de sorte dñi sunt. vel quia dñi partem habent. Generaliter autē clerici nūcupant omēs q̄ in ecclesia christi

Clericus



deseruiunt: quoz gradus ⁊ nomina sunt  
 bec. hostiarius. psalmista. lector. exorcista.  
 accolit<sup>r</sup>. subdiacon<sup>r</sup>. diaconus. presbiter. ep<sup>u</sup>s.  
**Patriar** Ordo vero ep<sup>o</sup>z quadripartitus est. id est. in patriarchis. archiep<sup>o</sup>is  
**cha.** metropolitans: atq<sup>ue</sup> ep<sup>o</sup>is Patriarcha greca lingua: summus patrum interpretat<sup>r</sup>. q<sup>ia</sup> primū. id est. aplicū tenet locū. ⁊ ideo q<sup>ia</sup> summo honore fungit tali nomine cēsetur. sicut romanus antiochenus alexandrinus. Archiep<sup>o</sup>s greco interpretat<sup>r</sup> vocabulo q<sup>od</sup> sit summ<sup>u</sup>s ep<sup>o</sup>z. tenet enī vicē aplicam: ⁊ presidet tam metropolitanis q<sup>uam</sup> ceteris ep<sup>o</sup>is. Metropolitani autē a mensura ciuitatū vocant<sup>r</sup>. singulis enī p<sup>ri</sup>uicijis p<sup>re</sup>eminēt: quoz auctoritati ⁊ doctrine ceteri sacerdotes subiecti sunt. sine quibus nichil reliquis agere licet ep<sup>o</sup>is. sollicitudo enī totius p<sup>ro</sup>uincie archiep<sup>o</sup>is p<sup>ro</sup>missa est. Omnes autē superius designati ordines vno eodēq<sup>ue</sup> vocabulo ep<sup>o</sup>scopi nominantur: sed ideo p<sup>ri</sup>uato nomie quidā vtunt<sup>r</sup> propter distinctōez potestatiū quam singulariter acceperūt. patriarcha patrū princeps. archos leu<sup>u</sup> grece princeps latine. inde archiep<sup>o</sup>scopus: princeps ep<sup>o</sup>z. Metropolitani: a mensura ciuitatū. Ep<sup>o</sup>scopatus autē vocabulum inde dictum est q<sup>uod</sup> ille qui efficitur ep<sup>o</sup>scus superintendat sc<sup>ilicet</sup> curā gerens subditoz. scopin enī grece latine intēdere dicitur. Ep<sup>o</sup>scopi enī grece latine speculatores interpretantur. nam speculator est prepositus in ecclesia ideo dicitur eo q<sup>uod</sup> speculetur ⁊ prospiciat populoz infra se positoz mores ⁊ vitam. Pontifex princeps sacerdotū est. vel dicitur esse q<sup>uia</sup> si via sequentiū. ipse enī summus sacerdos. ipse pontifex maximus nuncupat<sup>r</sup>. ipse enim efficit sacerdotes atq<sup>ue</sup> leuitas ip<sup>se</sup> omnes ordines ecclesiasticos disponit. ipse quid vnusquisq<sup>ue</sup> facere debet ostendit. ante autē pontifices ⁊ reges erant nam maior<sup>u</sup> bec p<sup>ro</sup>suetudo fuit. vt rex cēt sacerdos ⁊ pontifex: vnde ⁊ pontifices romani imperatores appellabantur. vates a vi mentis appellatus est. cuius significatio mltiplex est. nam modo sacer

dotem. modo prophetam significat modo poetaz. Antistes sacerdos est dicitur ab eo. q<sup>uia</sup> ante stat. prim<sup>u</sup>s enī in ordine ecclesie vt supra se nullum habeat. Sacerdos autē nomen habet composituz ex greco ⁊ latino quasi sacrum dans. sicut enim rex a regēdo. ita sacerdos a sacrificando vocatus est. consecrat enī ⁊ sanctificat. sacerdotes autē gentilium flamines dicebant<sup>r</sup>. hi in capite habebant pileus. in quo erat breuis virga desup. habens lane aliquid. q<sup>uod</sup> cū p<sup>ro</sup>pter estum ferre nō possent filum tantum in capite religare ceperunt nam nudis eos penit<sup>er</sup> capibus incedere nefas erat. vnde ⁊ a filo quo vtebantur flamines dicti sunt: quasi filamines. vtz in festiuis diebus filo deposito pileū imponebāt pro sacerdotij eminentia. Presbiter grece latine senior interpretat<sup>r</sup>. nō modo pro etate vl<sup>tra</sup> decrepita senectute. sed propter honore et dignitatem quam acceperunt presbiteri nominantur. ideo autē ⁊ presbiteri sacerdotes vocantur quia sacra dant. sicut ep<sup>o</sup>scopi qui licet sint sacerdotes. tamen pontificatus apicē non habent. q<sup>uia</sup> nec crismate frontem signant. nec paraclyū dant. q<sup>uod</sup> solum deberi ep<sup>o</sup>scopis lectio actuum apostolor<sup>u</sup> demonstrat. Vt ⁊ apud veteres idem ep<sup>o</sup>scopi ⁊ presbiteri fuerūt. q<sup>uia</sup> illud nomen dignitatis et non etatis est. Leuite ex nomine auctoris sunt vocati. de leui enim leuite exortū sunt a quibus in templo dei mystici sacramenti mysteria explebantur. hi grece diacones latine ministri dicuntur. quia sicut in sacerdote consecratio. ita in diacono ministerij dispensatio habetur. hi podiacones grece quos subdiaconos dicimus. qui ideo sic appellantur. q<sup>uia</sup> subiacent p<sup>re</sup>ceptis ⁊ officijs leuitaz. Oblationes enī in templo domini a fidelibus ipsi suscipiunt. ⁊ leuis superponendis altaribus deferūt. hi apud hebreos nabaneī vocantur. lectores a legendo. Psalmiste a psalmis canendis vocati. sunt. illi enim predicant populis voluntatem dei. et quid sequantur. isti ca

Antistes.

Sacerdos.

Flamines.

Presbiter.

Leuite.

Diacones.

Lectores  
 Psalmiste



nunt vt excitent ad compunctionem ani-  
mos audientiu licet ⁊ quidam lectores  
ita miserabiliter pronuntiant vt quosda  
ad luctu lamentatoresqꝫ appellat. Idē

**Predica-  
tores.**

**Cantor**

**Accoliti  
Cerofe-  
rarij.**

**Cerei ac  
censi.**

**Exorciste**

**Hostarij**

**Eccle. ro.  
Anacle-  
papa**

**Delagi-  
papa.**

**Obedie-  
na.**

**Nicola-  
papa**

etia ⁊ pronuntiatores vocantur. qz porro  
annuntiat. tanta etia ⁊ tam clara erit eoz  
vox. vt quis longe positoz aures adiple  
ant. Cantor aut vocatus est qz voce mo-  
dularur in cantu. hui⁹ duo genera dicunt  
in arte musica. sicut ea doctissimi boies  
latine dicere potuerunt. precantor ⁊ succē-  
tor. Precantor scz qui vocem premitit in  
cantu. Succantor autem qui vocem sub  
sequēter canendo responder. Cōcentoz  
autem dicitur qz consonat ⁊ concinit. qui  
aut non consonat nec concinit nec con-  
centoz erit. Accoliti est grece. latine cero-  
ferarij dicuntur a deportandis cereis  
qñ legendū est euangeliū. aut sacrificiū  
offerendū tunc em accendunt lumina-  
ria ab eis ⁊ deportant nō ad effugēdas  
tenebras dñi sol eodem tpe runlat. s; ad  
signū leticie demonstrandū. vt sub tipo  
luminis corpalis illa lux ofidat de qua  
in euāgelio legit. Erat lux ve. que il. o.  
ho. ve. in hūc mū. Exorciste ex greco in  
latinū adiurātes: siue increpātes vocā-  
tur. Inuocant est sup. cathecuminos vl  
super eos qui bñt spūi immundū nomē  
dñi ihesu adiurantes p eum vt egredia-  
tur ab eis: Hostarij. id est. ianitores q  
in veteri testamento electi sunt ad custo-  
diam templi. vt nō ingredere in eū im-  
mundus in omni re. Dicit aut sunt hosti-  
arij q presunt hostijs templi. Ipsi enim  
tenentes clauem omnia intrus extraqꝫ cu-  
stod. ut. atqꝫ inter bonos ⁊ malos bñtes  
iudiciū fideles recipiūt ⁊ respuūt infide-  
les:

¶ Romana ecclesia a deo primatū ac-  
cepit. caplo in nouo.

¶ Primatū romane ecclesie nō aliquis  
sinodus sed xps instituit. caplo quis

¶ Inferioꝝ facta supioꝝ sententijs ob-  
noxia sunt. caplo inferior.

¶ Inferiores maiorib⁹ nec benedicere  
nec maledicere possunt.

¶ Cur hoc: nunquid benedicere pec-

catum est: absit. de maledicis enim non  
benedicis dicit aplus. qz regnū dei non  
possidebunt. sed p hoc innuit. quāte cē  
sire freno inferiores quicqꝫ a suis prepo-  
sitis iudicandi coercendiqꝫ sunt. bi nec  
enā bñdicēdi ius vllū penit⁹ obtineant.  
caplo deniqꝫ.

¶ Maiores a minoribus iudicari nō  
possunt. caplo. submititur.

**Q**uia ergo maior a minori iudi-  
cari nō debet. videndū est que  
inter ceteras ecclias primū lo-  
cum que secūdū vel tertū obtineat. Ro-  
mana ecclesia sicut supdictū est. primū lo-  
cum inter ceteras obtinet. alexandrina  
secūdū. antibiocena ecclesia tertū ab ea  
locū accepit. Unde Nicolaus papa scri-  
bit mediolanensibus.

¶ Romana ecclesia ceteraz principa-  
tum tenet. caplo omnes

¶ Nō dubiū est qz quisquis cūli-  
bet eccleie ius suū detrahit iniusticiā fa-  
cit. qui aut romane eccleie privilegiū ab  
ipso summo omniū eccliarū capite traditū  
auferre conatur. hic proculdubio in-  
heresim labitur. ⁊ cum ille vocetur inu-  
stus: hic dicendus est hereticus. fidem  
quippe violat qui aduersus illam agit:  
que est mater fidei.

¶ Non ab aplis s; ab ipso dñi o roma-  
na ecclesia primatū accepit. caplo sacro.

**I**n nomine dñi nri ihesu xpi  
¶ Sic agitur de ordinatione  
⁊ de electione pontificis q non  
fiat ad rem nostram.

¶ Quis contra hoc decretum nostrū  
sinodali sententia promulgatum quasi  
per seditionem vel presumptionem. aut  
quolibet ingenio electus. aut etiam ordi-  
natus seu intronizatus fuerit auctorita-  
te diuina ⁊ sanctorū aploꝝ petri ⁊ pauli  
perpetuo anathemate cum suis aucto-  
ribus ⁊ fautoribus ⁊ sequacibus a limi-  
nibus sancte dei eccleie separatus abicia-  
tur. sicut antichristus ⁊ inuasor ⁊ destru-  
tor totius christianitatis. nec aliqua su-  
per hoc ei euidencia reseruetur. sed ab  
omni ecclesiastico gradu in quocunqꝫ

Subditi

Nicola⁹  
papa.

Di 22.

Nicola⁹  
papa.

Ecclesia  
romana.

Anacle-  
us

Di 23.

Pape  
electio.

Nicola⁹  
papa

Maledi-  
cino infer-

stantius  
ecciam.







bant tales enim debent esse qui diuinis cultibus sese mancipandos student: scy pr dum scientie operam dant: doctrine gram populis administrent.

**Oratio**  
**Psallere**

**Psalmista**, id est cantor pot absq sciēna episcopi sola iussione presbiteri officiu suscipere cantadi: dicere sibi presbi tero. vide vt qd ore caras corde credas. z qd corde credideris opibus ppleas.

**Anniti**  
**papa**

**Clerici** comam nutrire prohibetur. quoz caput desup in modū spereratum esse debet. **Uti anniti** papa.

**Loma de**  
**ricorum**  
**Clerica**

**Clerici** comam nutrire pibetur. **Prohibete** fratres per vniuersas regionū vraz ecclias vt derici iux aplm comā nō nutiāt: sed desup caput in mo dū spereradant. **Frē ex p alio** agarbē.

**Clerici** qui comas nutriūt ab archi diacono etiā si noluerint inuiti tondant vestimēta etiā vel calciamēta eis nisi que religionem deceāt vti aut hīe nō liceat.

**Mulier**  
**migratus**

**Mulier** in puentu viros docere nō permittitur.

**Sponsa**  
**pudicitia**

**Sponsus** z **sponsa** cū benedicendi sunt a sacerdote a parētib' suis. vel a pa ranymphis offerantur qui cum benedicti onem acceperint eadem nocte pro reue rentia ipsius benedictionis in virginita te permaneant.

**Di. 24.**  
**Ordina**  
**no.**

**Anus** nemini cito imposueris. z nihil sine preiudicio facias in alteram prem declinando.

**Qui** ordinandi sunt feria. 4. ad exa minationam pueniant.

**Ordinā**  
**doz** **exa**  
**minatio**  
**Ex cō. na**  
**uatēsi.**

**Quī** epus ordinationē facere dispo nit omnes qui ad sacru ministeriu accede re voluerint feria. 4. ante ipsam ordina tionem vocadi sunt ad ciuitatē vna cum presbiteris q eos respitare dicit. z tūc epī scop' a latere suo eligere debet sacerdo tes z alios prudentes viros gnaros di uine legis exercitatos in eccl'asticis san ctionibus. qm ordinādoz vitam. genus patriā. etatē. institutōes. Locū vbi edu can sunt. si sint bñ litterati. si instructi in lege dei. ante omnia diligēter inuestigent si fidem catholicā firmiter teneāt. z vbi simplicib' asserere queāt. **Ipsi** sūt qbus

cura pmittitur cauere debent: ne aut fa uoris gra. aut cuiuscunq muneris cupi ditate illecti a vero deuiant. vt indignū z minus ydoneus ad sacros gradus susci piendos epī manib' applicent. qd si ali ter fecerint: z ille q indigne accesserit ab altari remouebit. z illi q donū sanctispi ritus vendere conati sunt. corā deo iam pdemnatū eccl'astica dignitate carebūt igitur p tres ptiuos dies diligēter exa minetur. z sic sabbato q approbati sunt episcopo repntentur. **Alias** aut sine de rigoz p alio z populi testimonio nullum episcopus ordinare presumat.

**O**mnibus ecclesie gradibus quid ad vnumquemq ptiueat eloquar. **Ad** hostiariū nāq p tinent clauēs ecclie: vt claudat z aperiat templum dei. z omnia que sunt intus ex traq custodiat. fideles recipiat. excom municatos z infideles excipiat. **Ad** ex orcistas ptiueat exorcismos memoriter re tinere. manusq sup euerguminos z ca thecuminos exorcisando imponere **Ad** acolitū ptiueat preparatio luminarioz in sacrario. ipse cereum portat. ipse sugge sta pro eucharistia subdiaconibus pre parat. **Ad** psalmistam ptiueat officium canendi. scilicet dicere benedictiones. laudes. sacrificiuz. responsoria. z qcqd ptiueat ad canendi peritiā. **Ad** lecto rem ptiueat lectiones pronūciare. z ea que prophete pronūciauerunt populū predicare. **Ad** subdiaconum ptiueat ca licem z patenaz ad altare christi deferre z leuitis tradere: eisq ministrare. vrceolum quoq z aquā manile z manutergiū tenere episcopo. presbiteris z leuitis p lauādis ante altare manibus aquā pre bere. **Ad** diaconū ptiueat assistere sacer donib' z ministrare in omnib' que agū tur in sacramentis christi in baptismo si ue in crismate z patena z calice. oblatio nes quoq referre z disponere in altari. componere etiam mensam dñi atq vesti re. crucem ferre. z predicare euangelium z apostolum ad populū. nam sicut lecto ribus verus testamentū. ita diaconibus

Di. 25  
Ex dca  
martini  
pape  
Grad  
qbus ec  
clesie a  
gere be  
beant.  
Prío  
hostia  
rius  
Secun  
do exo  
cista  
Tercio  
accolit  
Quar  
to psal  
mista  
Quito  
lector.  
Sexto  
subdia  
conus.  
Septi  
mo dia  
conus.



nouum predicare preceptu est. ad ipsus quoque pertinet officium precuz et recitatio nominum. ipse preponet aures bre ad deum. ipse hortat clamare. ipse donat pacem. et ipse annunciat. Ad presbiteru pertinet sacrificium corporis et sanguis dñi in altario dei conficere. orones dicere. et benedicere dona dei. Ad epum pertinet basilicaz consecratio. unctio altaris: et consecratio chrisimatis. Ipse predicta officia et ordines ecclesiasticos distribuit. ipse sacras virginis benedicit. et dum precesserit unusquisque in singulis ordinibus. iste tamen est pordinator in cunctis. hi sunt ordines et ministeria clericorum. que tamen auctoritate pontificali in archidiaconi cura primicerij et thesaurarij solitudine diuiduntur. Archidiaconus enim impar subdiaconibus et leuitis: ad que ista pertinent ministeria. ordinatio vestiendi altaris a leuitis. cura incensi et sacrificij necessaria sollicitudo quis leuitaz ad populu euangelium. quis presces dicat seu responsoria in diuicis diebus: aut solennitatibus deceret. sollicitudo quoque parochiaz et ordinatio et iurgia ad eiusdem pertinet cura. p reparandis diocesis basilicis ipse suggerit sacerdoti. ipse inquirat parochias cum iussione epi. et ornamenta et res basilicaz vel parochiaz gesta et libertatum ecclesiasticaz epi idem refert collectam pecuniam de comunione ipse accipit et epi defert. et clericis partes proprias ipse distribuit. ab archidiacono nunciat epi excessus diaconorum. ipse denunciat sacerdoti in sacratio ieiuniorum dies atque solennitatum et ab ipso publice in ecclesia predicat. quando vero archidiaconus absens est: vice eius diaconus sequens adimplet. Archipresbiter vero se esse sub archidiacono: eiusque preceptis sicut epi sui sciat se obedire. et quod specialiter ad eius ministerium pertinet super omnes presbiteros in ordine positos cura agere: et assidue in ecclesia stare et quando epi sui absentia contigerit ipse vice eius missarum solennia celebret: et collectas dicat. vel cui ipse iniunxerit. Ad primicerius pertinet accoliri. exorciste. psalmiste

Octauo presbiter.

Nono episcopo.

Decimo archidiacono.

Undecimo archipresbiter.

Duodecimo

atque lectores signum quoque dandum pro officio clericorum pro vite honestate. et officium cantandi et peragende solite lectiones. psalmum. laudes. responsoria: que clericorum dicere debeat. ordo quoque et modus canendi in choro pro solennitate et tempore. Ordinato quoque pro luminibus deportandis si quid etiam necessarium fuerit pro reparandis basilicis que sunt in urbe ipse denunciat sacerdoti. epistolas episcopi pro diebus ieiuniorum parochianis per hostiarios ipse dirigat. clericos quos delinquere cognoscit ipse distringat. quos vero emendare non valet eorum excessus ad agnitionem episcopi deferat. basilicanos ipse constituat. et matriculam ipse disponat. Quando autem primicerius absens est: ea que dicta sunt ipse requirat qui ei aut lege est proximus aut eruditioe. Ad thesaurarium pertinet hostiarij basilicaz ordinatio in censi preparatio cura chrisimans conficiendi. cura baptisterij ordinandi. preparatio luminariorum in sacratio et sacrificijs. Et hac epistola liquet quid cuiusque officij sit. Illios tamen ne desperatorem facere videamur breuiter dicam quod illa sunt sacrilegium. homicidium. adulterium. fornicatio. falsum testimonium. rapine. furtum. superbia. inuidia. auaricia. Et si longo tempore teneatur iracundia. et ebrietas si assidua sit in eorum numerum computatur. Quicumque enim aliquid de illis peccatis in se dominari cognouerit. et non digne emendauerit: et si habuerit spacium longo tempore. penitentiam non egerit: et largas elemosinas non erogauerit: et peccatis ipsis non abstinuerit: illo transitorio igne quo apostolus ait: purgari non poterit. sed eterna illi flamma sine ulla remedio cruciabit. capitulo vnum. Qui in aliud seculum distulit fructum peruersionis prius purgabitur igne purgationis. hic ignis et si non sit eternus. miro tamen modo grauis est. superat enim omnem penam quam unquam passus est aliquis

cinco primicerius

Tertiodecimo thesaurarius.

obstinanti

Inferna

Purgatorium. Aug.



in bac vita vel pati potest.

**Di. 26.** Fate michi: ut cum pace vestra loquar. an crimina tantum dimitunt in baptismo. an et illa que secundum dei precepta ac dei instituta complentur uxorem ducere crimen est. an non innocenti est crimen. si crimen est. ergo ut cum prefata venia dixerim erit auctor in culpa. qui ut crimina committerentur in paradiso precepit cum ipse eos benedixit. Si vero non est crimen. quia quod deus instituit nefas est tamen appellari. Et salomon addidit. et enim a deo preparatur viro uxori. caplo deinde.

**Matthio** Ipse deus cum interrogaretur a iudeis si liceret uxorem dimittere. atque exponeret fieri non debere addidit. quos deus coniungit: homo non seper.

**Bigam?** Non peccat bigam? sed prerogativa sacerdotij exiit.

**Ambro.** Qui sine crimine unius uxoris est vir: tenetur ad legem sacerdotij suscipiendi. qui aut iteraverit coniugium: culpam quidem non habet coniugati: sed prerogativa exiit sacerdotis.

**Di. 24** Non ordinetur diaconus nisi castitatem fuerit professus. c. diaconus. **Uota ca** nubentes post votum ab invicem non stitans. sunt separandi.

**Ang.** Quidam nubentes post votumasserunt adulteros esse. ego aut dico vobis quod graviter peccat qui tales diuidit.

**Hiero** Hieronimus non scribit contra. Danabile est uolentibus velle nubere. **Uouentibus** uirginitatem non solum nubere: sed etiam velle danabile est. Idem contra ad lucianum.

**Uouentibus** damnationem habebit si nupserit que uirginitatem uouit.

**Uouentibus** Si nupserit uirgo non peccat. non illa uirgo que semetipsum diuino dedicauit. **Uouentibus** Nam enim si qui nupserit habebit damnationem: quia primam fidem irritam fecit. **Uouentibus** Item Nicolaus papa ad albinum uicem. ecclesie archiepiscopi

**Uouentibus** Que sacramentalem se esse finxit

rat: nubere non ualeat.

**Uouentibus** Quid enim profuit symoni mago baptisum sacrum fide suscipere. et in christianitate se promissum finxisse: cum per apostolum fraude eius detecta quod sibi futurum esset pronunciatum fuit. **Uouentibus** Aut enim. Pecunia tua tecum sit in perditionem: cor enim tuum non est rectum coram deo. penitentiam itaque age de hac iniquitate tua. et roga deum: ut forte remittatur tibi cogitationes cordis tui. **Uouentibus** In felle enim amaritudinis et obligatione iniquitatis uideo te esse. **Uouentibus** Ideo tales nisi resipiscant spirituali gladio percutere censentur. **Uouentibus** Non enim fas est spiritu sancto mentiri: sicut ananias. et Sabaita mentiti sunt: et statim perierunt.

**Uouentibus** Templum et uasa domini et sacrarium spiritus sancti debeant esse et dici indignum eos est cubilibus et inmundicijs deleruire.

**Uouentibus** Quia sunt culpe: in quibus culpa est relaxare uindictam.

**Uouentibus** Item Nicolaus ad psultra bulgarorum. **Uouentibus** De presbiteris non est laicum iudicandum.

**Uouentibus** Consule dum decernitis. utrum presbiterum habitum uxorem debeat sustinere: et bonorare an a uobis pericere. in quo respondemus. **Uouentibus** quoniam licet ipsi valde sint reprehensibiles. nos tamen deum uenit imitari qui solem suum facit oriri super bonos et malos. deicere enim a uobis ideo non debetis: quoniam nec iudicandum est cum esset falsus discipulus a numero discipulorum eiecit. uerum et de presbiteris uobis qui laici estis: nec iudicandum est. nec de uita eorum quicquam inuestigandum. sed episcoporum iudicio quicquid id sit est reseruandum.

**Uouentibus** Et tempore. loco et persona et causa regule canonum intelliguntur. **Uouentibus** Sciendum est quod pleraque capitula ex causa. ex persona. ex loco. ex tempore consideranda sunt: quorum modi quia medullitus non indagantur. in erroris labyrinthum nonnulli intrucando impinguntur. cum ante iudicant quam intelligant. ante inculpani quam iterando lecta perquirant.

Nicolaus  
Simon  
magus  
Silatio  
Ippocrisus  
Petrus.

Anania  
sapbira.  
Di. 28.  
Subdia  
coni  
Bre.  
uindicta  
Bre.

Sacerdo  
tis digni  
tas.

Religiosi

Di. 29.  
Iudicare  
Canones  
quomodo  
telligendi



Item Hieronimus in epistola ad ephesios.

Pro diuersitate locorum. temporum. et hominum scripture intelligende sunt.

Necessesse est ut iuxta diuersitates locorum. temporum. et hominum: quibus diuerse scripture facte sunt: diuersas causas et argumenta et origines habeant. et quomodo beatus Johannes in apocal. sua septem scribens ecclesijs in vnaquaque earum vel specialia vicia reprehendit vel virtutes probat. ita et sanctus apostolus Paulus per singulas ecclesias vulneribus medetur illatis. nec ad instar imperiti medici vno collino omnium oculos vult curare.

Confessor medicus spualis

Di. 30.

Anathe matzari

Parentes Exco. ga grese.

Matrimo num.

Habitus

Ieiunium

Matrimo num.

Filij edu candi

**D**e multimoda superstitione hereticorum quos gangrense palium anathematizauit.

**S**i qui filij parentes maxime fideles deseruerint occasione dei cultus. hoc iustum esse iudicantes. et non potius debitum honorem parentibus reddiderint. ut hoc ipsi in eis venerentur quam fideles sint. anathema sint.

**S**i qua mulier derelicto viro discedere voluerit soluto vinculo coniugali in nuptias pretenendo. anathema sit.

**S**i quis propter deum virginitatem professus in coniugio positus per arrogantiam vituperauerit. anathema sit.

**S**i qua mulier suo proposito vitale iudicans ut virili veste utatur: et propter hoc virilem habitum imiteretur. anathema sit.

**S**i quis tanquam hoc continentie preuenire iudicans die dominico ieiunauerit in eiusdem diei preceptum. anathema sit.

**S**i quis nuptias in accusatione duxerit et mulierem fidelem ac religiosam cum viro suo dormientem abominandas crediderit. aut etiam accusanda tanquam non posse coniugatos in regnum dei ingredi. anathema sit.

**S**i quis reliquerit proprios filios et non eos aluerit. et quod pietatis est necessaria non prebuerit: sed sub occasione continentie negligendos putauerit. anathe-

ma sit.

**M**os autem et virginitatem cum humilitate admirantur et continentiam cum castitate. et religionem deo acceptissimam esse dicimus. et renunciationes secularium negotiorum atque actuum cum humilitate approbando laudamus. et nuptiarum vinculum quod secundum castitatem perdurat honoramus. et diuites cum iustitia et operibus bonis non abijcimus.

**P**lacuit ut per omnes dies dominicos. et per omnes dies pasche usque ad penthecosten non prosternant se in oratione humilitatis sed recto vultu ad deum orationis fungantur officio: quia in his diebus gaudium resurrectionis domini celebramus.

**S**acerdotibus semper castitas obseruanda precipitur.

**Q**ui diuinis sacramentis inserviunt continentem esse oportet.

**S**eruanda est ergo continentia ab omnibus in sacris ordinibus constitutis.

**N**on audiatur missa presbyteri concubinam habentis.

**N**on est audienda missa a presbytero qui concubinam habet.

**A**d sacros ordines non accedat nisi virgo: aut probate castitatis.

**N**icem palii capto tercio

**N**on habitent cum clericis mulieres. nisi que naturali federe omnem suspitionem excludunt.

**H**ospitalium tuum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant: quia non potest toto corde cum deo habitare qui feminarum accessibus copulatur. femina conscientiam secum pariter habitanti exurit nunquam de mulierum formis dispuet. femine nomen tuum nesciant. feminam quam bene videris conuersantem mente dilige: non corporali frequentia. Si bonum est mulierem non tangere: malum est ergo tangere.

**E**cclis nuptijs per baptismum copulatur aut concubinam habens ad sacrum ordinem ascendere non valet

Virginitas. Religio

Nuptie.

Diuites

Resurrectiois gaudium.

Ieiunium in pascha et pascha.

Di. 31. sacerdos Beda.

Di. 32.

Sacerdos concubinari?

Nicola?

papa Alexan?

der pap. Ordina?

us. femine cum religio?

osis

Hyero.

Di. 33. Bigami



Di. 34.   
 Senne   
 cum reli   
 giosis.

**D**omesticarū quoq; personarū   
 immoderatā familiaritatē epi   
 scopū vitare oportet. **U**ñ Iulio   
 laus papa ad Aluinū archiepiscopum   
 **E**tiam cōsanguinearū immoderatā   
 familiaritatē episcopū vitare oportet.

Uenano i   
 religios.   
 Et. 94   
 aurelia   
 uensi.

**B**eatus dicit Hieronim⁹ venatorē   
 nunq̄ legimus sanctū. c. quorundam.   
 **E**piscopū presbiterū aut dyaconus   
 canes ad venandus; aut accipitres; aut   
 bmoī res brē non licet. q̄ si quis taliū p   
 sonarū in hac voluptate sepius detentus   
 fuerit si episcopus tribus mensibus a cō   
 munionē suspendat. dyaconus vero ab   
 omni officio et cōmunionē suspendatur.

Cōcubine   
 religiosoz   
 Aug.

**A**udiant oēs et timeāt et nemo p̄tē   
 nat. sit michi in p̄solatione vester audit⁹   
 ne vobis sit in testimoniū dolor meus.   
 **C**ompetēbus dico. fornicari vobis nō   
 lz audiat deus si vos surdi estis. audiāt   
 angeli si vos p̄tēntis. concubinas brē   
 non licet vobis. capi. Audite carissimi.

Vidua q̄d   
 sit.

**V**idua est cui⁹ maritus mortuus est   
 **E**iecta est que a marito vivente eicitur

Eiecta q̄d   
 sit.

**A**deretrix que multoz libidini patet   
 **I**mpuriarū conuiuijs presbiteri inter   
 esse non debent.

Aderetrix   
 quid sit   
 Clericoz   
 vita.

**P**resbiteri diacones subdiacones   
 vl' deinceps q̄bus ducēdi uxores licētia   
 modo non est. etiā alienarū nuptiarū cui   
 tent conuiuia nebis ceibus misceantē

Coniuiua   
 Et. 9. aga   
 tensi

**V**bi amatoria cantant. et turpia aut obse   
 ni motus corporoz coreis et saltationibus   
 effertur. ne auditus et obtutus sacris   
 ministerijs deputati turpiū spectaculoz   
 atq; h̄boz p̄tagione polluant. c. q̄bus.

Lozee   
 Procaro   
 Ieiuniū   
 Vinum   
 Ebrietas

**I**usti eni tēpli p̄hibent vinū   
 et licerā bibere ne ebrietate gra   
 uētur corda eoz vt sensus eoz   
 vigeat sp̄ et tenuis sit. vel qz venter mero   
 estuans facile despumat in libidines. vñ   
 **M**oe ebrietate nudauit femora. **L**orb   
 aptē quē sodoma nō vicit vna vicerunt.   
 **A**b exordio conditionis hūane nec   
 caribus vescebamur; nec dabamus re   
 pudii. nec prepuia nobis eripiebantur   
 in signū; et hoc cursu vsq; ad diluuiū pue   
 nimus. post diluuium autem cū datione

Di. 35.

**V**igēat sp̄ et tenuis sit. vel qz venter mero   
 estuans facile despumat in libidines. vñ   
 **M**oe ebrietate nudauit femora. **L**orb   
 aptē quē sodoma nō vicit vna vicerunt.   
 **A**b exordio conditionis hūane nec   
 caribus vescebamur; nec dabamus re   
 pudii. nec prepuia nobis eripiebantur   
 in signū; et hoc cursu vsq; ad diluuiū pue   
 nimus. post diluuium autem cū datione

Moe   
 Lorb

Hiero.   
 Carnes   
 comedere

legis date per Moysen: quam implere   
 nullus potuit carnes ingeste sunt ad ve   
 scendū et repudiū p̄cessa duricia et cultel   
 lus circūcisionis apposit⁹ q̄si dei mun⁹   
 plus in nobis creauerit q̄ necesse est.   
 **P**ostq̄ aut christus venit in fine tēpo   
 rus. et o. etiā reuelauit ad a. extremitatē   
 retraxit ad principium: nec repudiū no   
 bis dare p̄mittit: nec circumcidimur nec   
 comedimus carnes. dicere ap̄lo Bonū   
 est vinum nō bibere. et carnes nō come   
 dere. vinum enim cum carnibus post di   
 luuium dedicatum est   
 **A**lienum est a sapiēte potationibus   
 et ebrietatibus vacare.

**I**gnominiosus est sacerdoti affluere   
 delitijs epulis atq; lasciujs.

**E**cclēsie principes q̄ delitijs afflu   
 unt: et int̄ epulas atq; lasciuas pudici   
 tiā seruare se credūt. pp̄benc⁹ sermo de   
 scribit q̄ eijciēdi sunt de spaciōsis domi   
 bus lautiq; conuiuijs et multo labore   
 epulis conuilijs. et si vis scire quo eijci   
 endi sūt p̄pter malas cogitatōes et opa   
 sua euangeliz lege. in tenebras sc̄z exte   
 riores: vbi erit fleus et stridor dentium.   
 an non confusio et ignominia est ibesum   
 crucifixum pauperem et esurientē factis   
 predicare corpib⁹ et ieiunioz doctrinas   
 tubētes būccas tumentiarū ora p̄ferre   
 si in ap̄loz loco sumus: nō solū sermonē   
 eoz imitemur. sed etiā p̄uersationē et ab   
 stinentiam.

**V**enter mero estuans cito spumat in   
 libidinem. vbi ebrietas ibi libido dñat:   
 et furor.

**V**inolētū sacerdotē et ap̄ls dānat et   
 vet⁹ lex p̄hibet. sacerdotes q̄ ministrāt   
 in tēplo dei p̄hibent vinū et licerā bibe   
 re: ne crapula et ebrietate aggrauent cor   
 da eoz. **S**icera hebreo sermone omnis   
 potio nūcupat. q̄ quis inebriari p̄t: q̄c   
 quid inebriat statū mēns euerit. fuge   
 sifr et vinū in quo est luxuria. **M**olite: ait   
 ap̄lus inebriari vino in quo est luxuria   
 qui alian deseruit vinū et licerā nō bibat   
 **S**ponsa ip̄i vinū fugiat ut venenū vi   
 num et ebrietas incendium est.

Bula

Pro

Amb

Delicie

ip̄s nud⁹   
 Cardina   
 les   
 Paupras

Luxuria

Ec   
 aga

Di.



Prosper **L**uxuriam facit et nutrit vini perceptio nimia. non natura.

**I**n paradiso abstinentia. post paradysum edendi lascivia accepit.

Ambro. **S**exto die bestie sunt create et cum bestiis orta est edendi pars. et usus escarum ubi cibum cepit sua incrementa nescire. ubi ceperunt divina opera circa eum feriari quo iudicio declaratum est. quod pro cibis mundus haberet minui. per quos desijt augeri et infra. ut sciamus non esse novellum ieiunium primam illic legem constituit de ieiunio et infra. eousque nemo prevaricari noverat. cum adhuc orta non esset que prima est prevaricatio. indictum est ieiunium. abstinentie lex a domino deo. prevaricatio legis a diabolo. culpa per cibum. latebra post cibum. cognitio infirmitatis in cibo firmantis virtus in ieiunio. serpens sua sit gula. dominus ieiunare decrevit. itaque gula a paradiso regnantem expulit. abstinentia ad paradysum revocavit errantem. et infra. in principio generis humani ignorabas ebrietas. primum noe vineam plantavit dedit naturam. sed ignoravit potentiam. Itaque vinum nec suo peperit auctori sed illi ebrietas nobis suadet sobrietatem.

Ieiunij auctor deus. **S**ed enim inebriatus est noe ubi malum ebrietatis agnovit. iumentum suum ad remedium spavit. Reginus enim quod prorem Lotb inebriaverunt filie in motu. ad quem timetes incendiū sodomitarum phugerat et habitabant in spelunca fuit itaque ebrietas origo incesti. pessime regnatricis propter detentorum.

Noe **U**inum **S**ed enim inebriatus est noe ubi malum ebrietatis agnovit. iumentum suum ad remedium spavit. Reginus enim quod prorem Lotb inebriaverunt filie in motu. ad quem timetes incendiū sodomitarum phugerat et habitabant in spelunca fuit itaque ebrietas origo incesti. pessime regnatricis propter detentorum.

Lotb inebriatus. **E**t conciliarius. **T**riginta diebus a communione abstineat clericus: quem ebrium fuisse ostenderit. caplo. ante omnia.

Di. 36 **O**portet ordinandum esse prudentem quod protra eos notandum est. quod sub nomine simpliciteris excusant stulticiam sacerdotum. prudentem autem episcopum oportet intelligi non solum litterarum pericia. verum etiam secularium negotiorum dispensatione.

Belasius **I**lliterati et corpore viciati non primo veatur ad clerum. **E**cce quod sacrarum litterarum oportet episcopum habere peritiam. yude in veteri

testamento inter cetera ornamenta pontifex rationale ferebat in pectore. in quo scribebas manifestatio et veritas. quod in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio veritatis. **H**inc etiam veteres quibus archa portabatur iugiter annexerant inserti. ut cum archa esset portanda nulla esset vel fieret mora de intromittendis verbis quod predicatorum per quos ecclesia circumfusa. sacris litteris semper debet insistere. ne tunc querant discere: cum ex officio alios debeant docere. **H**inc etiam david prius ex gratia spiritus sancti donum scientie percipit. et postea administrationem regni affectus est: Salomon quoque non divitiis non longa tempora huius vite. sed sapientiam a deo expetit. et impetravit. hinc etiam dominus prius ponit verba sua in ore prophete: et postea constituit eum super gentes et regna dicens ad hieremiam **E**cce dedi verba mea in ore tuo. ecce constitui te super gentes et regna. hinc etiam malachias. **A**bia sacerdotis custodiant scientiam et legem exquirunt de ore eius quia angelus domini exercituum est.

**H**inc etiam idem salvator noster prius in medio doctorum sedit audiens illos et interrogans. et postea predicare cepit. quod prius quisque discere. et postea predicandi officium usurpare debet. hinc etiam salomon ait prius tempus tacendi et postea loquendi. quia veritas prius tacendo discitur: et postea loquendo predicatur.

**H**inc idem dominus ait: qui audit dicat veni hinc etiam prius apostolos docuit. deinde eos ad predicandum misit dicens. **E**stote prudentes sicut serpentes: et simplices sicut columbe. **S**ic etiam post resurrectionem prius illis sensum aperuit et scripturas explanavit. et postea dixit eis. **E**untes in mundum universum etc. **U**nde cum de quinque panibus quinque milia hominum vellet reficere prius panes accipiens fregit. et postea discipulis dedit. et post eos demum nobis apposuit. quod sacramenta legis et prophetarum prius differendo exposuit. et postea eorum scientiam discipulis dedit. et per eos tandem illam fidelibus

Pontifex sacerdos  
Medica  
Luratus  
Scientia.  
Primo discipuli  
Secundo magistri.  
David  
Salomon  
Hieremias.  
Malachias  
Christus  
Apostoli  
Panes. 5  
multiplicati.

*De Sa rux de Sam*



**Petrus** dispensauit. Hinc petrus etiam cum re-  
**Paulus** torib' ecclesie scriberet ait. Parati esse  
 debetis reddere rationes omni poscenti  
 vos satisfactione de ea fide et spe que in  
 vobis est. hinc etiam paulus scribens  
 ad Timotheum ait. Attende lectioni et ex-  
 hortationi et doctrine. Et quibus omnibus  
 liquido colligitur: quod non sufficiat prelati boni  
 na uersario et morum honestas; nisi adda-  
 tur scientia doctrine. unde sacerdotes in-  
 gressur' templum tabernaculi prius lava-  
 bant in labio eneo quod fecerat Moyses  
 ex speculis mulierum. hinc etiam in canticis  
 canticorum. oculi per quos prelati ecclesie in-  
 telliguntur assimilantur columbis que resi-  
 dent iuxta fluentia plenissima.

**Hiero.** Sacerdotis est legis scientiam bene non  
 in leuitic' bellis sed orationibus vacare.  
 Si quis uult pontifex esse. non tam  
 uocabulo quam merito imitetur Moysen. imi-  
 tetur et Aaron. quid enim dicitur de eis quod non  
 discedunt de tabernaculo domini. erat ergo  
**Moyses** sacerdos Moyses indefinenter in tabernaculo domini  
**Aaron** quid autem ei opus erat ut aut a deo aliquid  
 disceret: aut ipse populum doceret. hec duo  
 sunt pontificis opera. ut a deo discat legem  
 et scripturas diuinas et sepius meditanda  
 do. aut populum doceat: sed illa doceat que  
 a deo ipse didicerat. non ex proprio corde.  
 vel humano sensu: sed que spiritu sancto  
 docet. Est et aliud opus quod fecit moyses  
 ad bella non vadit non pugnat contra inimicos  
 sed quid facit. orat. et donec orat uincit  
 ut populus eius si relaxauerit et dimiserit  
 manum populus eius vincitur et fugatur  
 Oret ergo sacerdos ecclesie indefinenter  
 ut vincat populus que sub ipso est. hostes  
 inuisibiles amalechitas qui sunt demones  
 impugnantes eos que uolunt pie uiuere  
 in christo.

**Di. 31.** Sed quis an secularibus litteris oportet  
 esse eos eruditos. De his  
**Ubi an le-** ita scribitur in calio cartbagini. iiii  
**gedi sint** **Libros gentiliu non legat episcopus**  
**Poete** **Episcopus gentiliu libros non legat.**  
**an legedi** **hereticorum aut prelegat per necessitate aut**  
**ipe.** Item hiero. ad damasum papam de fi-  
 lio prodigo.

Reprehenduntur sacerdotes qui om-  
 missis euangelijs comedias legunt  
 Sacerdos dei ommissis euangelijs  
 et prophetis uideamus comedias legere.  
 amatoria bucolicoz non suuz uerba cantare  
 tenere uirgilium in manibus. et id quod in pu-  
 eris adest causa necessitatis crimen in se  
 facere uoluptatis.  
 Qui diuinas per fas et nefas querit. que  
 adulas regibus. hereditates captat alic-  
 nas: et opes congregat quas in momento  
 cui sit relicurus ignorat.  
 Qui aliter scripturarum uerba accipiunt  
 quam spiritus sanctus sonat: et diuinos eos que pie-  
 tura mentis sue incerta futuroz quasi uera  
 pronuntiant absque diuinorum auctoritate uer-  
 borum. Item quicumque scripturas non ita intel-  
 ligunt ut rei ueritas habet uiam acerbam  
 comedunt. caplo. uino.  
 Hely sacerdos ipse sanctus fuit. sed  
 quod filios suos non erudiuit. in omni disciplina  
 et correctione superius cecidit et mortuus est  
 Placuit deo patri filio et spiritui sancto.  
 regnum enim dei in simplicitate fidei est. non  
 in ostentatione sermonis. caplo omnem.  
 Beatus hieronimus ab angelo non be-  
 rat qui ciceronis librum legebat  
 Regimus de beato hieronimo quod cum  
 libros legeret Ciceronis ab angelo est  
 correctus. eo quod uir christianus paganorum si-  
 gnificum intederet. Hinc etiam filius ille pro-  
 digus in euangelio reprehenditur. que de fili-  
 quis quas porci manducabant uentrem  
 suum replere cupiebat. Hinc etiam orige-  
 nes cinifes et ranas quibus egyptij sunt  
 percussi uanam dyalecticorum garrulitatem et so-  
 phistica argumenta intelligit. Ex quibus  
 omnibus colligitur. quod non est ab ecclesiasti-  
 cis secularium litterarum querenda peritia.  
 Sed contra legitur quod moyses et daniel omni  
 scientia egyptiorum et caldeorum eruditi fue-  
 rint. Legitur etiam quod precepit dominus filiis  
 israel ut spoliarent egyptios auro et argen-  
 to. moraliter instruens ut siue aurum sa-  
 pientie siue argentum eloquentie apud  
 poetas inuenirentur in usus salutifere er-  
 uditionis etiam. In leuitico etiam prin-  
 cipaliter mell. id est dulcedine bene eloquentie

Auaricia  
mercator  
Hiero.

Scripta  
scita quod  
intelligenda sit

Filij erudiendi.  
Hiero.

Hely  
disputatio  
dialectica

Hiero.  
non berat.  
Huiusmodi  
studia

Filius prodigus.

Moyses



Cassio  
derus  
Eloquē  
nie auctoz

domio iubemur offerre. magi quoq; tria munera obtulerūt in quibus nōnulli tres ptes pbilozopbie volūt intelligi. deniq; ut i expositiōe psalterij. Cassiodor? testa tur. omīs splēdor rethorice eloquētie. oīs mod? poetice locutionis q̄libet uarietas decore pnunciationis a diuinis scriptu ris sumpsit exordiu. hinc etiā ambrosi? ait sup epistolā colosensiu. omnis ratio supeme sciēne uel terrene creature in eo est q̄ est caput earum ⁊ auctoz. ut q̄ hunc nouit nihil ultra querat. quia hec est pfer ta virtus ⁊ sapientia. quicqd alibi queri tur. hic perfecte inuenitur. In danielē ⁊ in salomōe ostēdit infidelib? se esse aucto rem tot? sapientie. quod infideles non putant. q̄a nō legunt in euangelij; ⁊ p pbenijs astrologiā ⁊ alia huiusmodi que despecta sunt. q̄a nihil ualent ad salutem sed mittūt in errorem ⁊ dū his studēt cur ram anime nō habēt. qui uero xpm nouit thesaurū sapiētie ⁊ sciencie inuenit. Hic etiā ait beda in libro regum.

Beda

Non phibeantur clerici seculares lit teras legere.  
Turba acumen legentiu ⁊ deficere cogit q̄ eos a legēdis secularibus libris omibus modis existimat prohibēdos in qb? si qua inuēta sūt utilia quasi sua sum mere licz. alioqui moyses ⁊ daniel sapiē tia ⁊ litteris egiptioz caldeozq; nō pa terentur erudiri. quoz tamen superstitiones simul et delicias horrebant nec etiā ipse magister gentiū aliquot uersus poet taz suis ul' scripturis uel dictis indidisset. Cur ergo legi phibentur. que tā ratōna biliter legenda. pbenf. Sed seculares lit teras quidā legunt ad uoluptates poeta rum figmētis. uerborum ornatu delecta ri. q̄das uero ad eruditionē eas addiscūt ut errores gentiliuz legendo detestētur. et utilia que in eis inueniunt ad usum sa cre eruditionis deuoti uertant. tales lau dabiliter seculares litteras addiscūt. unde bear? gregori? quendā episcopū non rep̄bendit. quia eas didicerat. sed quia cōtra episcopale officii pro lectione euā gelica grāmaticā populo exponebat. hic

etiam ambrosius scribit super lucam. Seculares littere legēde sunt ne igno rentur.

Ambro.

Legimus aliqua ne negligātur. legi mus ne ignoremus. legim? non ut tenea mus. sed ut repudiemus. Item hieroni mus super epistolam ad titum.

Hiero.

Grammatica legenda est ut per eam sacre scripture intelligantur.

Si quis artes nouerit grāmaticā ul' dialecticā. ut recte loquendi rationē ha beat: ⁊ inter falsa ⁊ uera diiudicet. nō im probam? geometrica ⁊ arismetrica ⁊ mu sica habēt in sua sciētia ueritatem. sed nō est sciencia illa sciencia pietatis. sciencia pietatis est nosse legere scripturas et intel ligere propbetas. in euāgelio credere ap postolos non ignorare. grāmaticoz autē doctrina etiā potest pficere ad uitā. dū fuerit in meliores usus assumpta.

Moyse omne sapiētiā egiptioz didicerat. Item si quādo cogimur littera rū sculariū recordari. ⁊ aliqua ex his di scere. que olis omisimus. nō nostre est uo luntatis. sed ut dicam grauissime necessi tatis. ut pbemus ea que a sanctis ppbe nis ante secula multa p̄dicta sunt. tā gre coz q̄ latinoꝝ ⁊ alioꝝ gentiliū litteris contineri.

Moyse  
Hiero.  
sup epi  
stolā ad  
titum

Augustinus ad Manicheos. Auctoribus gentiliū eorum uanitas rerunditur atq; conuincitur.

Augu.

Si quid uero de deo sibilla uel or pheus aliue gentiliū uates aut philo zopbi p̄dixisse phibentur. ualet quidem ad reuincendā paganoz uanitatē nō ta mē ad istoꝝ auctoritatē p̄lectedā. quā tū enim distat de xpi aduentu inter p̄di cationem angeloz et p̄fessionem demo nū tantum inter auctoritatem ppbetaz et curiositatem sacrilegoꝝ.

Isidorus in libro sententiarum Quare phibeatur xpiani poetica figmenta legere.

Ideo phibet xpiani legere figmē ta poetarū qz p oblectamēta fabularum nimiū mētē excitat ad incētiua libidinū nō enim ibura solū offerendo demonib?

b



immolant: sed etiam eorum dicta libentius capiendo.

**I**gnorantia. Laborandum est itaque sacerdotibus ut ignorantiam a se quasi quandam pestem abiciant. Iacet enim seruus nesciens voluntatem domini sui et non faciens dicat vobis paucis: non tamen hoc de omnibus generaliter intelligit. ait enim apostolus. Qui ignorat ignorabit. quod de eo intelligendum est qui noluit intelligere ut bene ageret. Capitulo ideo prohibetur.

**D**i. 38. **Q**uia itaque voluntaria ignorantia omnibus sit noxia: sacerdotibus est periculosa.

**S**acerdos. Ignorantia mater cunctorum errorum maxime in sacerdotibus dei evitanda est. quod docendi officium in populo dei susceperunt. Ait enim propheta deus. tu scientiam repulisti et ego te repellam ne sacerdotio fungaris mihi. Capitulo omnes psallentes.

**H**ieronymus. Ignorantia scripturarum est ignorantia christi.

**A**ugu. Non qui aliquid nescit: sed qui putat se scire quod nescit errare probatur.

**A**ug. scri. Ad alexandrum episcopum. Augu.

**I**ndignum vehementer existimo: ut verba celestis oraculi restringam sub regulis donati.

**D**i. 39. **E**cce plenarie monstratum est quod sacerdotes oportet litterarum tam sacrarum quam secularium esse peritos.

**N**unc autem queris an secularium negotiorum oporteat eos habere peritiam. hanc prelati ecclesie esse necessariam multis rationibus probatur. debet prelati subditis non solum spiritualia: sed etiam carnalia subsidia ministrare. exemplo igitur christi qui turbas sequentes non solum verbo docebat: sed etiam virtute sanabat: et corporalibus alimentis reficiebat ut autem prelati hec omnia plene perficere possint: secularium negotiorum oportet eos habere sollertiam ut eorum cautela et ecclesie serventur indemnes. et cuiusque necessaria pro suo modo ministrent. unde quidam in episcopum electus a beato Gregorio pro sua simplicitate repellitur: ne eius occasione res ecclesie dissiparentur. unde Gregorius scribit nobilibus civibus neapolitanis.

**A**ctius an deat esse episcopus

**S**ecularium negotiorum imperiti non sunt in episcopos ordinandi.

**P**etrus diaconus quem a vobis electum asseritis omnino ut dicitur simplex est. et nostis quod hoc tempore talis in regiminis arce debet constitui qui non solum de salute animarum: verum etiam de extrinseca utilitate et cautela sciat esse sollicitus.

**O**portet quoque episcopum esse ornatum et hospitalem. pro ornamenta episcopalia virtutes debent intelligi que a domino eis repromittuntur. dum dicitur. sacerdotes eius induantur salutari. unde in veteri testamento variis vestibus ex precepto domini sacerdotes ornati leguntur. quod multis modis virtutibus debet splendere vita pontificis ut gradum proferat decorum: quem ab eo non accepit. non enim loca: sed vita et mores sancti faciunt sacerdotem. unde ex officio suscepto non licentiam peccandi: sed necessitate vivendi se noverit affectos. unde Simachus.

**D**i. 40.

**S**acerdos Vestes

**V**ita sancta

**S**imachus? papa

**F**acta verbis presunt.

**H**ieronymus.

**N**obilitas loca non salvant.

**H**abitus non salvat

**G**reg. fides

**M**erita Anastasius papa

**C**riso.

**P**latina

**O**fficium sacerdotum non proferunt: sed a dimit licentiam delinquendi.

**N**on nos beatum petrum sicut dicitis a domino cum sedis privilegio vel successores eius peccandi iudicamus licentiam suscepisse. Ille quippe per benedictionem dotem cum hereditate innocentie transmisit ad posterum.

**F**ilii sanctorum sunt qui exercet opera eorum.

**N**on est facile stare in loco petri et pauli et tenere cathedram regnantium cum christo. quod hic dicitur non sanctorum filii sunt qui tenent loca sanctorum: sed qui exercent opera eorum.

**N**obilitas non loci: non generis sacerdotes notificet.

**N**os qui presumimus non ex locorum vel generis dignitate: sed morum nobilitate innotescere debemur. nec orbium claritate: sed fidei puritate.

**N**on loca vel ordines: sed merita deo coniungunt.

**N**on loca vel ordines creatori in nos primos faciunt: sed nos aut merita bona coniungunt aut mala disjungunt.

**M**agnitudo peccati vel dignitatis quem fortiter deiecit.

**H**omo christianus fortiter cadit in



peccatū ppter duas causas. aut ppter magnitudinē peccati: aut ppter altitudinem dignitatis.

¶ Damna apostolicus qui sue & fraterne salutis est negligens.

Lura rum

¶ Si papa sue & fraterne salutis negligens deprehendit inutiles & remissus in suis opibus & insup abono taciturnus qd magis officit sibi & oibus: nihilominus innumerabiles populos cateruatim secū ducit. pmo mācipio iebene cū ipso plagis multis in eternū vapulaturus.

Aug. ad valeriū

¶ Nō ordines: s; vite merita deo nos cōmendant. Capite omnia.

Lura aiaz

¶ Nihil est i hac vita. et maxime hoc tempe difficilius & laborosius & piculosius epī aut presbyteri aut diaconi officio: sed apud deū nihil beacius si eo modo militet quo noster impator precipit

Mobili tas Ambro.

¶ Illud aut anīaduerte q extra paradysum vir factus est: intra paradysus mulier. ut aduertat q non loci nō generis nobilitate: sed virtute vnusq; q; gram cōparat sibi. deniq; extra paradysum hoc est in inferiori loco vir factus melior inuenit. et illa q in meliori loco hoc est in paradiso facta est: inferior inuenitur

Gratia Loca nō saluant

¶ Quelibet occulta loca sine gra anī mā saluare nō possunt. qd aliqui in ipsis quoq; spicim' errantibus elector. Mā loth in ipsa puerfa ciuitate fuit iust: in monte peccauit. sed ista cur dicim': cum maiora mouerim'. qd enī paradiso iocundius: qd celo securi: et tñ homo ex paradiso & angelus de celo peccādo cecidit.

Criso. sacerdos dignitas Honor ambitio

¶ Multi sacerdotes & pauci sacerdotes. multi in noie & pauci in opere. vide te ergo fratres quomō sedeat sup cathedrā: qz nō cathedra facit sacerdotes: sed sacerdos cathedrā. nō locus scificat hominē: sed homo locū scificat. non ois sacerdos scūs: sed ois scūs est sacerdos q bene sederit sup cathedrā: bonorē accipit cathedre. q male sederit: iniuriā facit cathedre. ideoq; malus sacerdos de sacerdotio suo crimē acqrit nō dignitatē in iudicio enī tuo sedes. si quidem bene vixeris & bene docueris pplm instruis.

si bene docueris & male vixeris: tui solus pdenator eris. Mā bene viuendo & bene docēdo populū instruis. quō viuere debeat. bene aut docēdo & male viuēdo deū instruis quō te debeat pdenare. Idē quicūq; desiderauerit pmatū i terra: inueniet pfusionē in celo. nec int seruos christi cōputabit: q de primatu trāctauerit. nec vnusq; eoz festinet quō alijs maior appareat: sed quō omnib' inferior videat. qm non q maior fuerit i honore inter hoies ille est iustior: sed q fuerit iustior ille est maior.

Predicator

Supbia

**N**ec affectare sordes nec exāsite delicie laudes pariūt. qd tā de uestib' q d cibis itelligēdū est

Di. 4i.

Hiero.

Habu'

honest'

Aug. de

doc. chri/

stiana

Gula

Epule

¶ In oibus enī talibus nō vsus rerū sed libido in culpa est. qd igit locis & teporibus & psonis pueniat: diligēter attendendū est: nec temere flagitia reprehendam'. fieri enī pōt vt sine aliquo vitio cupidinis vl' vo ractitatis p cōsissimo cibo sapiēs vraf. insipiēs aut fedissima gule flāma in vilissimū olus ardeat. et sani' quisq; maluerit more dñi pisce vesci: qz lēticula more esau nepotis abrae aut ordeo more iumētoz. nō. n. ppterea ptenētores nobis sūt plereq; bestie. qz viliorib' alunt escis. Mā in oibus hui' cernodi rebus non ex eaz natura qbus vrimur: s; ex cā vtēdi & mō appetēdi vl' pbandū vl' improbandū est qd facim'

¶ Non cibus sed appetitus in culpa est. Capitulo delitie.

¶ David enī aquā male pcupitā effudit: et belias carnē comedit. L. delicie.

¶ Utant supfluis. dent in opibus necessaria. vtant preciosis: dent pauperibus vilia. Capitulo non.

Augu.

Lyra

¶ Quid aplus dicit. Scio & minus bre. scio & abundare vbiq;. & in oibus imbutus sum. et satiari & esurire & abundare & penuriā pati oia possum: in eo q me pfortat. La. qd dicit.

Paulus

¶ Sepe se vitia ingerūt & se esse virtutes mentiunt. vt tenacia parsimonia p virtutē. effusio largitas crudelitas zelus iustitie ypocrisis remissio pietatis velit videri.

Gre. vitia

p virtutē.

ypocrisis

b 2



Di. 42  
Hospita  
litas

**H**ospitalitatem vero sacerdotem esse  
oportet ne sit de numero eorum  
quibus in iudicio dicitur hospes  
fui et non suscepisti me.

Abraam  
Loth

**A**d memoriam reuocet quod abraham  
et loth per hospitalitatis opera deo placere:  
et angelos hospitio meruerunt recipere.  
quod angeli sodomis hospitalitatis domum  
ingressi loth cum familia sua liberauerunt.  
quod clausas domos cum hospitibus  
ignis ingressus perdidit. quod etiam secundum  
hieronimum aliena rapere conuincit  
quod ultra necessaria sibi retinere perbat.  
Unde apostolus scribens ad corinthios ait  
Exerce te ipsum ad pietatem. nam corporalis  
quidem exercitatio ad modicum utilis est:  
pietas autem utilis ad omnia habens pro  
missionem vite que nunc est et future.

Criso.

**I**n recipiendis hospitibus nulla de  
bet esse distinctio. *La. quiescamus.*

Elyna qui  
bus fiat

**N**on enim das: sed accipis. si vero per  
nutrimento postulat ne in his exanimis  
quoniam abraham hospitalitatem se circa omnes  
ostendebat. si scrutator esset circa refugientes  
ad se nunquam angelos hospitio recepisset  
fortassis enim non putasset eos angelos: sed  
cum relictis repelleret. sed quoniam omnes  
recipiebat: suscepit et angelos. non enim ex  
uita eorum quos accipis: mercedem tibi retribu  
turus est deus: sed ex voluntate et hono  
rificentia multa et misericordia et bonitate

Augu.  
Templa

**I**n oratorio preter orandi et psallendi  
cultum penitus nihil agat ut nomini huic  
et opera iugiter impensa concordent

Di. 43.  
sacerdos  
pudicia

**P**udicus quoque debet esse sacer  
dos ut et moribus et verbis pudori  
rem indefinenter exhibeat. vnde  
in canticis canticeorum. gene sponse id est  
predicatores turturi comparantur.

predicator

**S**it rector discretus in silentio. utilis  
in verbo. ne aut tacendo proferat: aut profe  
renda reticescat. nam sicut incauta locutio  
in errorem proterabit. ita indiscretum silentium  
eos qui erudiri poterant in errore derelinquit.  
Sepe namque rectores improvidi humanam  
amittere gratiam formidantes loqui libere  
recta preterescunt. et iuxta veritatis vocem ne  
quaquam gregis custodie pastorum studio sed

mercenariorum vice deseruiunt. quod veniente  
lupo fugiunt: dum se sub silentio abscondunt  
hinc namque eos per prophetam dominus increpat  
dicens in ysaia. *Lancee muti non valentes*  
lanciare. hinc rursus dominus dicens in ezechie  
le. *Non ascendistis ex aduerso neque posuistis*  
vos murum pro domo israel ut staretis  
in prelio in die domini. ex aduerso quippe  
ascendere est pro defensione gregis voce  
libera huiusmodi praeribus straire. et in  
die domini in prelio stare est praeribus decertan  
tibus ex iustitie amore resistere. pastorque  
enim recta timuisse dicitur. quod est aliud quam  
tacendo terga praeruisse quam murum si pro grege  
se obijcit: murum pro domo israel hostibus  
opponit. hinc rursus delinquenti populo  
domini in bierre. *prophete tui viderunt tibi*  
falsa et stulta. nec aperiebant tibi iniquitatem  
tuam ut te ad penitentiam praerocarent. *Hic*  
per malachiam dominus. *Labia sacerdotis custo*  
diunt scientiam: et legem exierunt ex ore eius.  
quod angelus domini exercituum est. hinc per ysa  
iam dominus monet dicens. *Lama ne cesses*  
ses: quasi tuba exalta vocem tuam. praerconis  
quippe officium suscipit quisquis ad sacerdo  
tium accedit: ut ante aduentum iudicis qui  
terribiliter sequitur. ipse scilicet declamando  
gradiat. Sacerdos ergo si praerdicatois  
est nescius. quam tibi clamoris vocem datu  
rus est. praerco mutus. hinc est enim quod in actibus  
apostolorum super pastores praerimos in lin  
guarum specie spiritu sanctus insedit quod nimirum  
quos repleuerit de se praerinus loquen  
tes facit. hinc moysi praeripit in exodo ut  
tabernaculum sacerdos ingrediens tintinnabulis  
ambiat. ut videlicet praerdicatois  
voces habeat: ne superni inspectoris iudi  
cium ex silentio offendat. scriptum quippe est  
ut audiat sonitus quando ingreditur et egreditur  
sanctuarium in praerpectu domini et non moriat. sacer  
dos namque ingrediens vel egrediens mor  
ris si de eo sonitus non audiat. quod ira se  
occulti iudicis erigit si sine praerdicatois  
sonitu incedit. apte autem tintinnabula ve  
stimentis illius describunt inserta. ve  
stimenta enim sacerdotis quod aliud quam recta  
opera debemus accipere. *propheta testatur*  
quod ait in psal. cxxvi. *Sacerdotes tui in*

ysaias

Diere.

Malachias

ysaias

Exo. Tintinnabula

Psal. 136



Pro. Vestes Unitas

duant iustitia. vestimentis itaq; illi? tin-  
tinabula inheret. si vite via cu lingue so-  
nitu ipsa quoq; opa sacerdotis clamet  
Hinc in exodo i sacerdotis veste iuxta  
diuina voce tintinabulum mala punica  
pungunt. qd ergo p mala punica nisi  
fidei unitas designat. na sicut in malo  
punico vno exterius corrice multa inter-  
rius grana muniunt. sic innumeros san-  
cte ecclesie populos unitas fidei ptegit  
quos intus diuersitas interior tenet

Breg.

Mo est mundus a sanguine subiectoꝝ  
qui dei consilium illis no annunciat.

Epbesus paulus dicit. mude sunt  
man? mee a sanguine oius vestru. non  
eni subterfugi: quo min? annunciare omne  
psiliu dei vob. mundus ergo a sanguine  
eoz no ess: si eis dei psiliu pnunciare  
noluiss. qz cu increpare delinquentes no  
luerit: eos pculdubio tacedo pastor oc-

Nicola? papa

Terne danationis pena incidit  
incurrit predicator: q semen verbi dei h  
spargit. La. dispensatio est

Di. 44 Gula

Am aut vinolentus esse pbibet:  
gule intemperantia nequa q  
bre pmittit. neq; eni ebrietas

Pau.

phibet et voracitas pmittit. vtrq; eni  
inter oia opera tenebrar apls comemo-  
rat scribens romanis no in comessatio-  
bus et ebrietatibus vtris. naq; inglu-  
uies ad luxuria puocat facile: et oē op?  
bonu dissoluit. Unde Hiero. venter et

Hiero. Zucuria Nabuzar dan

genitalia sibi metipsis vicina sunt vt ex  
vicinitate mebroꝝ pfederatio intelligat  
vtrioꝝ. hinc nabuzardan pnceps coco-  
ru muros hierusalē legif destruxisse. qz  
venter cui multitudo cocoz deseruit: edi-  
ficia virtutu ad solu redigit. sacerdos ita

de altari viuere

qz de altari viuere non luxuriari querat  
Uti ait hieronim? tibi o sacerdos de al-  
tari viuere no luxuriari permittit. Sunt

Libertia

sunt comessationes no solu sacerdotib?  
sed etia laicis noxie q festiuos et solen-  
nes dies non aliter se digne celebrare  
purat nisi comessationibus deseruiant.

Tabne ex co. car taginensi Leo ad

Misi necessitate compulsi clerici tab-  
nas non ingrediant. La. clerici  
Sacraru scripturar lectio sacerdo

talibus semper conuiujs misceat. La. pro reuerentia.

Ne oportet clericos vel laicos re-  
ligiosos ante sacra hora diei tertia inire  
puiua. nec aliqui clericos no hymno di-  
cto comedere pane. et post cibos gratia  
auctori deo referre. Si ergo laicis comel-  
sationes danabiles sunt: multo magis  
sacerdotib? imputant ad gebennā. ven-  
ter eni pinguis vt hieronim? ait crassius  
sensus generat: cu sacerdotalis sensus  
econtra vigil esse debeat et tenuis. atq;  
ideo edacitatis vitio obnoxij i sacerdot-  
te vngi non debent. La. non licet.

Equif non p cussore. non enim  
oportet epim ita esse irascibilem  
et perturbati sensus vt pcutiat q  
debet esse patiens: sed sequat eum qui  
dorsum posuit ad flagella.

Quid aut de epis q verberib? ti-  
meri volunt canones dicat. bene fratri-  
tas vestra nouit. pastores enim facti su-  
mus no p cussores egregi? pdicator dicit

Argue obsecra increpa. in oi patientia  
et doctrina. noua no atq; iaudita est ista  
predicatio q verberibus etigit fidem

Non asperis s; blandis ad fide ver-  
bis sunraliq; puocandi. La. q sincera

Itaq; fraternitas tua eos monitis  
pur potuerit deo adiuuare ad puer-  
du accendat. et de suis illos. solenitatib?  
inquerari denno non pmittat. sed oēs fe-  
stiuitates feriasq; suas sicut hacten? ra-  
ipsi q; parentes eoz p longa coleres re-  
tro rempa tenuerunt: libera habeant ob-  
seruandi celebrandiq; licentia

Mo seueritate sed beniuolentia sub-  
ditos prelati corripiat. La. licet.

Iudei no sut cogedi ad fide. qua th  
si iuiri susceperint cogedi sunt retinere.

Sicut no sunt iudei ad fide cogendi  
ita nec pueri ab ea recedere pmittuntur.

Beniuolentia plus / La. d iudeis  
q seueritas circa corrigendos agat

Licet nonnunq; accidant q in sacer-  
dotalibus sunt reprehendenda psonis  
plus th erga corrigendos agat beniuolen-  
tis qua seueritas. plus exhortatio q co-

mesas ex con. ibo letano bñdictio mense ex pci. mar tini pp Gula

Hiero. pingues

Di. 45 patientia prelati xpi pas sio

prelatus verbis timeat et non

verberib? Bregio. correctio pascali?

festi iudeoz pascalius papa

Judei no sunt cogedi ad fidem

Ex con. toletano Leo'pa.

correctio



minatio. plus caritas q̄ potestas. s; ab  
bis qui q̄ sua querunt: non q̄ iesu christi  
facile ab hac lege discedit. er dum dñari  
magis q̄ p̄sulere subditis placet. bonoz  
inflat in superbiã. et qd̄ p̄uisum est ad  
concordiã: tendit ad noram

**¶** Deiciat ab officio p̄sbyter & diaconus  
& ep̄s & b̄crib̄ timeri q̄res. **¶** Ep̄m  
Leuiter castigatus reuerentiã exhibet  
castiganti. asperitatis aut̄ nimie increpatione  
nec inreparatione recipit ne salutem. iuxta modum  
verberũ quẽ intulerit. excomunicatõnis pariter & exilij  
sententiam sustinebit. **¶** Ca. Lum

castigadũ  
quõ sit

**¶** Disciplina nõ est seruãda sine misericordia.  
nec m̄ia sine disciplina.

si op̄ est  
Bre. 20.  
mora.

**¶** Disciplina v̄l m̄ia multũ destituit si  
vna sine altera teneat. **¶** Sic est q̄ semini  
in illi⁹ vulneribus q̄ a samaritano in stabulum  
ductus est. & adhibet. vinũ & oleum. vt p̄  
vinũ medeant̄ vulnere. p̄ oleũ foueant̄: quatenus  
vnusquisq; q̄ sanandis vulneribus preest in  
vino morsũ districcionis adhibeat. in oleo  
mollicie pietatis. **¶** Hoc nimirũ illa tabernaculi  
archa significat. in qua cũ tabulis virga simul  
& manna est. qz cũ scripture sacre scientia  
est i boni rectoris p̄ctore. si est virga  
districcionis sit & manna dulcedinis  
binc etiã dauid ait. Virga tua & baculus  
tuus ipsa me p̄solata sunt. virga enĩ p̄cutimur  
& baculo sustentamur. sic ergo districcionis  
iustitie q̄ feriat. sit & p̄solatio baculi q̄  
sustentet. sit itaq; amor sed nõ exasperas.  
sit zelus: sed nõ imoderate seuiens. sit pietas:  
sed nõ plus q̄ expediat parcẽs. aut dimitte eis  
banc norã. aut si non facis: dele me de libro  
tuo quẽ scripsisti. pensemus ergo quibus  
visceribus eundem populũ amauit. p̄ cui⁹  
vita de libro vite deleri se petijt. Intus arsit  
igne amoris: foris accesus est zelo seueritatis.  
tanta fuit pietas vt se p̄ illis corã dño morti  
offerre non dubitaret. tanta seueritas vt eos  
quos diuinit⁹ feriri timuerat. ipse iudicij  
gladio feriret. sic amauit eos q̄

Miseri  
cordia  
cõpassio  
Samaritanus

Virga  
moysi  
Manna

Dauid

Moyse

25. milia  
pccidit

bus p̄fuit: vt p̄ eis nec sibi parceret & tñ  
delinquẽtes sic p̄secut⁹ e quos amauit vt  
eos etiã dño parcente p̄sterneret. in regimine  
ergo vtrũq; moyses miscuit: vt nec discipline  
deesset m̄ia: nec misericordie disciplina. **¶** Vñ  
in Job iuxta vtrãq; virtutẽ dñ. **¶** Cũq; se  
derẽ quasi rex circũstante exercitu erã tñ  
merentiũ p̄solator. Sedere quippe circũstante  
exercitu vigor est discipline regiminis. merentiũ  
vero corda p̄solari est ministeriũ pietatis.

**¶** Qui remittit & q̄ corripit vterq; miseretur.  
**¶** Ca. et qui emendat.

**¶** Tria sũt genera elemosinarũ. vna corporalis.  
egenti dare q̄quid poteris. altera sp̄sialis.  
dimittere a quo lesus fueris. tertia delinquẽtes  
corrigere & errãtes in viam reducere veritatis

**¶** Elemosinis pecunie p̄feret elemosina cordis.  
**¶** Ca. due sunt

**¶** Mansuetudo & discretio ab inuicẽ non separentur

**¶** Sunt nãq; nõnulli ita districti vt etiã  
omnẽ mansuetudinẽ benignitatis amittant.  
& sunt nõnulli ita mansueti vt perdant  
districti iura regiminis

**¶** Peccantes mansuetudine puocentur non  
austeritate abijciant.

**¶** Recedite inquit polluti. recedite abire.  
nolite nos tangere. nobiscũ nolite cõicare.  
talis loquela nõ illuminat cecũ non sanat  
egrotũ. nõ curat infirmũ: sed magis occidit  
atq; in desperationẽ periclitãre mittit. boni  
ereni rectores ex sua infirmitate alioz  
infirmitates p̄santes magis p̄ humilitatis  
et mansuetudinis leuamentũ student  
peccãtes ab erroris laqueo eruere. quã  
p̄ austeritatẽ i foueã p̄ditionis mutãtes  
ppellere. vñ doctor gentiũ sc̄s sum inq̄r  
infirmus infirmis

**¶** In populum ira dei deseuit: cũ predicator  
delinquentes palpat non corripit. **¶** Ca. sed  
illud.

**¶** Quis in epl̄z ad corinthios. Non litigiosus.  
nihil est enĩ impudentius arrogãtia rusticoz  
qui garulitatẽ auctoritate putãt. & parati  
ad lites i subiectos tumidi intonat

Job

Angu. in  
enbert.

Elyna

Aug. vbi  
supra

parcere

Cor

Discretio

Mansuetudo

Bre. 19.  
moralũ

Micro.  
in biere.

Di. 46.

Arrogãtia



qđ ex arrogancia superbie puenire ma-  
nifestum est.

Bre. 25. **A**rrogantes nesciunt inferre humili-  
liter que docent. La. hoc habet

frateria **E**cce quare litigiosi phibentur in  
epos ordinari. est et alia causa huius p-  
bibitionis litigiosi. nãq; vel adulationi-  
bus animos principiũ sibi p-  
fratribus suis detrahendo infamie notã  
ingerũt. vel inter fratres discordiã semi-  
nando seditionẽ nunq; facere cessant. q̃  
sua in prelatiis dãnabilia esse pbantur

Bre. 18. **S**unt nõnulli q̃ dum malefacta ho-  
minũ laudibus efferũt: augent que incre-  
pare debuerãt. hinc eni p-  
adulatio **U**ebis q̃ psuunt puluillos sub omni cu-  
bitu manus ⁊ faciũt cervicalia sub capi-  
te vniuerse etatis. ad hoc quippe sub cu-  
bitu puluillus vlt cervical sub capite iacẽ-  
tis ponit: vt molliter quiescat. quisquis  
ergo male agentibus adulat: puluillus  
cubito vel cervical sub capite iacẽtis po-  
nit. vt q̃ corripit ex culpa debuerat: in ea  
sultus laudibus molliter q̃escat. Hinc  
rursus scriptũ est. ipse edificabat parietem:  
illi aut liniebãt eum. parietis quippe  
peccati duritia designat. edificare ergo  
parietẽ est p- se quẽpiã obstacula peccati  
pstruere. sed parietẽ liniunt q̃ peccata  
perpetrantibus adulant. vt qđ illi peruerse  
agentes edificant: ipsi adu-  
lantes quasi nitidum reddant.

Exp. car. **C**lericus qui adulationibus ⁊ p-  
taginẽsi tionibus vacare deprehenditur: de gra-  
denur ab officio.

accusator **A**ccusatores fratru ep̃s excõicet: q̃  
falsus non pbanda fratribus obiciũt. ⁊ si emẽ-  
dauerint viniũ: recipiat eos ad cõmuni-  
onem nõ ad clerum. Item.

Murmuratio **R**emoueat ab officio clericus male-  
dicus. scura fratru pfectibus inuidens  
nõ pmoueat. La. clericus.

Seditio **N**on sunt ordinandi q̃ seditionibus  
vacant.

Usura **S**editionarios statuim⁹ nunq; or-  
dinandos clericos sicut nec usurarios.

vel iniuriarũ suarum vltiores.

**Q**uod aut in fine huius capituli  
li usurarij ordinari phibent. **U**nde est qđ  
usurã exercẽtes cu-  
piditati deseruire pbant. cupidi aut ab  
apostolo ordinari phibentur. qđ tales  
facile a iusto deuiarent. Unde i canoni-  
bus apostolorum legitur.

**T**emporalibus lucris deseruientes  
deo nequa qđ militare pbantur.

**O**mnes huius seculi dilectores in  
terrenis rebus fortes sunt: in celestibus  
debiles. nã p temporali gloria vsq; ad  
mortẽ desudare appetũt. ⁊ p spe perpe-  
tua nec parũ quidẽ in labore subsistunt  
p terrenis lucris q̃libet iniurias tolerãt  
et p celesti mercede vel tenuissimi verbi-  
ferre pumelias recusant. tereno iudici-  
toto etiã die assistere fortes sũt. in orõne  
vero corã dño vel vnus hore momẽto  
lassantur. Sicut eni exhibuisti membra  
vestra seruire imunditie ⁊ iniquitati ad  
iniq̃tatẽ: ita nunc exhibete membra ṽra  
seruire iustitie in sanctificatione.

**M**ens etiã potentie auida nec ab-  
stinere nouit a vetitis: nec gaudere pces-  
sis. nec pietati adhibere cõsensum. La-  
pitulo virum.

**Q**ui cupiditatẽ a se nõ abscidit: bo-  
norũ auctori inherere non valet.

**B**ratius intuet aurũ qđ solem. ipsa  
eius oratio ⁊ supplicatio ad deũ aurũ  
querit. Nunqđ iniquus est deus vt no-  
bis non equaliter distribuatur vite subsi-  
dia. vt tu quidẽ esses affluens ⁊ abun-  
dans alijs vero deesset et egerent. an id  
circo magis: qđ et tibi voluit benignita-  
tis sue experimenta pferre. ⁊ alium per  
virtutẽ paciẽtie coronare. tu vero susce-  
ptis dei muneribus ⁊ in sinum redactis  
nihil te reputas agere iniquũ si tam mul-  
torũ vite subsidia solus obrineas. qđ n. n.  
tam iniustus tam auarus qđ qui tam mul-  
torũ alimenta nõ suũ vsum: sed abundã-  
tiam ⁊ delicias facit. necq; eni minus est  
criminis habenti tollere: qđ cum possis  
et abundans sis indigẽtibus denegare.

Di. 41.  
Auaritia  
Usura

Bre. 19.  
auaritia  
Merca-  
tores  
amatores  
mundi  
penitẽtia  
patientia  
impatẽtia

Paulus

Auaritia

Bre.

Ambro.

Auaritia

Dives

Pauper



Elyna

supflua

Aug. ad

vincētū

dānandi

baud sūt

p vno

omnes

noe arca

Abrae

domus

Ysaac

domus

Di. 48.

Prelati

neophiti

Greg.

ambitio

Di. 49

sacerdos

Anta

esurientiū panis est quē tu detines: nu-  
dorum indumentū est: qđ tu recludis et  
miserorū redemptio est et absolutio pecu-  
nia quam tu in terra defodis: tantoz te  
ergo inuadere scias bona quātis possis  
prestare qđ velis. La. sicut.

**N**ec mihi arrogare audeo vt domus  
mea melior sit quā archa noe vbi tantus  
inter octo homines vnus reprob⁹ inuen-  
tus est. aut melior sit quā domus abrae.  
cui dictum est. *Ecce ancillam et filium*  
eius. aut melior sit quā domus ysaac: cui  
de duobus geminis dictum est in ma-  
lachia. *Jacob dilexi: esau autē odio ba-*  
bui. La. quantumlibet.

**P**robibent autē neophiti in epi-  
scopos ordinari: vt qđ beri erat  
cathecuminus: bodie non fiat  
ep⁹. qui beri erat in teatro: bodie nō  
sedeat in ecclesia. qui vespere erat in cir-  
co: bodie nō ministret altario. qui dudū  
fuit fautor bystrionū: bodie non osetra-  
tor virginū. Innocentius ait. *Miserū*  
est eum fieri magistrum: qui nec dum di-  
dicit esse discipulus.

**N**eophitus in episcopum nō est or-  
dinandus. La. quoniam.

**N**eophiti vero hoc ē appellatur  
prepositum sacre religionis nouiter assu-  
mentes. La. quoniam.

**S**icut neophitus dicebatur qui in  
initio sancte fidei erat eruditione plāta-  
tus. sic modo neophitus habendus est  
qui repente religionis habitu planta-  
tus ad ambiendos sacros ordines irre-  
psit. Ordinate ergo ad ordines ascen-  
dendum est. nam casum appetit qui ad  
summi loci fastigia postpositis gradib⁹  
per abrupta querit ascensum. Scimus  
autē qđ edificati parietes nō prius tigno-  
rum pondus accipiunt: nisi a nouitatis  
sue humore siccant. ne si ante pōdera qđ  
solidant: accipiāt cunctam simul ad ter-  
ram deponant fabricam.

**E**cce a quibus vitijs debeant  
esse immunes qui in ep̄m sunt  
ordinandi apparet. qui enī in

tercessores p̄ populo ad deū parantur:  
necesse est vt eius gratiā bene viuendo  
mereant. vnde Gregorius ait in pastor-  
rali. Sollicite formidandum est: ne qui  
placare posse iram dei credit. hāc ipse  
ex pprio reatu mereat. cuncti enī liqui-  
do nouimus: quia cum is qui displicet  
ad intercedendum mittitur. irati anim⁹  
ad deteriora puocatur qui ergo deside-  
rijs terrenis astringit. caueat ne districti  
iram iudicis grau⁹ accendens. dū loco  
delectat gl̄ie: fiat subditi auctor ruine.  
**H**inc etenī superna voce ad moy-  
sen dī in leuitico. *Loquere ad aaron.*  
*Homo de semine tuo p̄ familias qđ ba-*  
*buerit maculam non offerat panes deo*  
*suo. nec accedat ad ministeriū eius. vbi*  
*repente subiungitur. Si cecus fuerit. si*  
*claudus. si vel paruo vel grandi vel toz*  
*to naso. si fracto pede. si mācus si lipp⁹*  
*si gibbosus. si albuginē habēs i oculo.*  
*si iugem scabiem. si impetiginē in corpe*  
*vel ponderosus. Cecus quippe est qui*  
*superne lucem contemplationis ignorat.*  
*Claudus vero est qđ quidē quo pergere*  
*debeat aspicit. sed p̄ infirmitatē mentis*  
*vite viam perfecte nō valz tenere quam*  
*videt. Paruo autē naso est qui ad tenen-*  
*dam mensurā discretionis idoneus nō*  
*est. Fracto autē pede vel manu est qui vi-*  
*am dñi pergere omnino nō valet. Bib-*  
*bosus vero est quem terrene sollicitudi-*  
*nis pondus deprimit ne vnqđ ad supna*  
*respiciat. sed solis bis qđ in infimis calca-*  
*tur intendit. et si quando aliquid ex bo-*  
*no patrie celestis audierit. ad hoc nūm-*  
*rum peruerse psuetudinis pondere pre-*  
*grauatus cordis faciem non attollit. qz*  
*cognitionis statim erigere nō valet. quē*  
*terrene sollicitudinis vsus curuū tenet.*  
*ex eoz quippe specie psal. dicit in psal.*  
*xxxvij. Incuruatus et humiliatus sum*  
*vsquequaqz. quoz culpam p̄ semetipsā*  
*veritas reprobans ait in luca. Semen*  
*autē qđ in spinis cecidit: hi sunt qui audi-*  
*erunt verbum. et a sollicitudinibus et di-*  
*uitijs et voluptatibus vite cunctes suffo-*

bona

Abōstra  
in religio-  
ne

Greg.  
Contra  
facti

Psal. 54

Lucas



cantur: et non pferunt fructum. Zippus vero est cuius quidez ingeniu ad cognitione veritatis emicat: sed tamen beccar nalia opera obscurant. Albugine vero habet in oculo q veritatis lucem videre non sinitur. Jugem vero scabiem habet cui carnis petulantia sine cessatione dominaf. Imperi gine quoqz habz in coz pore: quis quis auaritia vastaf in mente. Ponderosus vero est qui turpitudines opere no exercet. sed tñ ab hac cogitatione pntina sine moderatõe grauat in me te. Quisquis ergo cuilibet hoz vitioz subijct: panes dño offerre prohibetur. nec pfecto aliena delicta no valetis diluere: que ad huc ppria deuastant.

**Hiero. i** Panē quoqz polluit qui doctrinā malachia dñi in populo male disperfit. et q bono pdicator: rat potentē et despiciat pauperē. et infra. **Edgri** Si offeratis cecū animal ad imolandus sacerdos nōne malum est. **Cecū animal** offert q ordinat indoctū in loco docti. magistrū qz facit q vir discipul⁹ esse poterat. **Claudum** offert q lucra terrena querentē locat. utpote pedem in diuersa ponentem vnū in diuinis: alterū in carnalibus. cui potest inferri illud de libro regum. vsqz quo claudicas in duas partes languidum offert. qui vitiosum habet p religiofo. quiqz tardum et pigrū pbat patientem dicens illum negligentie esse redarguendum. indignum est enim dare deo quod dedignatur homo.

**Di. 50.** **I** Apst in suū ordinē reparati nō possunt. **Ca. si lapsis.**

**Bre.** **Lapsi** Post ppetratū homicidiū sacerdotale officiu ministrare nō pōt. **Ca. miroz.** **Homicidium** Contra exemplis et auctoritab⁹ pbatur post actā penitentiā in pprios gradus licite posse admistrare et ad maiores posse pscendere. **Maria** enī soroz aaron postq lepra p cussa est. qz in moy sen murmurauerat acta penitētia a peccato mundata est. et pristinā gratiā prophensandi recepit. **Aaron** aut post conflatū vitulum etiā in summū sacerdotē psecratus est. **David** post adulterium et

bomicidiū spiritū prophētie recepit. et in proprio gradu permansit. achab quoqz post mortē nabute viri sanctissimi p penitentiā humiliatus in regia sede remansit. et ut pteream⁹ multa exempla veteris testamēti. **Petr⁹** negavit xp̄m et postea princeps aploz factus est. **Paulus** stēphanū lapidauit: et tñ a deo in ap̄lm electus est. multi quoqz ab heresi ad unitatē catholice fidei reuertētes in suis ordinibus sunt recepti. alij vero ad epālē etiā gradū sunt p̄moti. ut puta **augustinus** et alij q̄ plures. **Ca. si post.**

**Sed** si aliq̄s lapsus quoquo modo fuerit: postem⁹ eū et fraterno corripimus affectu. sicut ait beatus ap̄tus. si p̄occupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui sp̄uales estis instruite hui⁹ modi in spū lenitatis. **Alter** alter⁹ onera portātes: et sic adimplebitis legē xp̄i. **Moro** sanctus **dauid** de mortiferis criminibus p̄niam egit: et tñ in honore permansit. **Beatus** quoqz **petr⁹** amansimas lachrymas fudit qñ dñm se negasse penituit: sed tñ ap̄tus permansit. **Et dñs** p̄ p̄phetā pollicet dicens. **Peccator** in q̄cunqz hora p̄uersus fuerit et ingemuerit: omnia iniquitatū eius non recordabor amplius. **Errant** itaqz q̄ putant sacerdotes post lapsum si p̄dignam egerint penitentiā dño nō posse ministrare et suis honorib⁹ frui si bonā deinceps vitā duxerint: et suum sacerdotiū digne custodierint. et ipsi q̄ hoc putant nō solū errant: sed etiā traditas ecclesie clauēs despiciere vident. de quibus dñ. **Quod cūqz** solueris i terra erit solutū et in celo alioqn hec snia aut dñi nō est aut vera ē. **Moro** vero indubitanter tam dñi sacerdotes q̄ reliquos fideles post satisfractionem dignā posse redire ad honore credimus testante dño p̄ p̄phetā. nūquid qui dormit nō adijciat ut resurgat.

**In** pristinū gradum post penitentiam reuocari possunt penitentes. **Capitulo** purgabit.

**Lapsi** reparari possunt. **Ca. quia**

**Aaron**  
**David**  
**Achab**

**Petrus**  
**Paulus**

**Calixtus**  
**papa**  
**Onia**

**Correcto**

**David**

**Petrus**

**Ezechiel**

**Hiero.**

**Greg.**



Lipian? impnia vly. pnia Repatio lapsi

Impenitentibus venia cōcedi non potest. Ca. si quis prepostera.

Illius p̄cilij snia magis teneat cuius antiquior et potior extat auctoritas.

Quicūq; p̄ criminibus suis digne deo penitentiā obtulerit: auctoritate gregoriij et augustini hieronymi et ysidori gradū pristine dignitatis recipere p̄lit. qui aut non odio criminis: sed timore vilitatis vel ambitiōe honoris falsas deo penitētiās offerūt in pristini honoris gradū reparari minime poterūt. Ca. dño

Que est ista iustitie inimica bōitas palpare criminosos et vulnera eoz vsq; in diē iudicij incurata seruare. Ca. si q̄s

Ex. p. bylerdensi

Qd si iterato velut canes ad vomitum reuersi fuerint. et velut sues in volucribus emersi iacuerint. nō solum dignitate officij careāt: sed etiā sanctā communionē non nisi in exitu p̄cipiant.

Recidivatio

Confid erandū nobis est cur omnipotens deus eū quē cuncte ecclesie p̄ferre disposuerat ancille vūcem p̄timescere et seipsum negare p̄misit. Qd nimirum magne esse actū pietatis dispensatione cognoscim? ut is q̄ futurus erat pastor ecclesie in sua culpa disceret qualis alij misereri debuisset. prius atq; eū ostendit sibi et tunc p̄posuit ceteris: ut ex sua infirmitate cognosceret: q̄ misericordie alienas infirmitates toleraret.

Breg. Eldia dei Petrus

Fidelior factus est petrus post q̄ fidem se p̄didisse defleuit atq; ideo maiorem gratiā reperit q̄ amisit. tanq̄ enim

Ambro. Petrus

bonus pastor tuendū gregē accepit ut q̄ sibi ante infirm? fuit: fieret oibus firmamentū. et q̄ se interrogatōis rēptatione mutauerat: ceteros vero fidei stabilitate fundaret. deniq; p̄pter soliditatē deuotionis ecclesiaz petra d̄r. sicut ait d̄s. tu es petrus et c. petra enī d̄r eo q̄ p̄mus in nationibus fidei fundamentū posuerit. et tanq̄ saxū immobile toti? corpis christianitatis cōpagem molēq; p̄tineat

Hiero. Recidivatio

Hiero. repiunt q̄ plurimi q̄ sepius agendā penitentiā putant q̄ luxuriatur in christo. Nam si vere p̄niam agerent: nunq̄ iterandam putarent. Ca. si quis

In capite quadragesime om̄s penitentes q̄ publicā suscipiunt aut susceperunt p̄niam ante fores ecclesie se representēt ep̄o ciuitatis sacco induti nudis pedibus. vulnibus i terā dimissis reos se esse ipso habitu et vultu p̄stātes ibi adesse debent decani id est archip̄sbyteri p̄sbyteri parochiarū et p̄sbyteri penitentū qui eoz p̄niam et p̄uersationē diligenter inspicere debent. et scdm̄ modū culpe p̄niam p̄ p̄fatos gradus iniungere. post hec eos in ecclesiā introducant. et cū omni clero septē penitentiales psalmos i tera prostratus ep̄s cum lacrymis p̄ eoz absolutione decantet tunc resurgens ab orōne iuxta qd̄ canones iubent. manus eis imponat. benedictam aquā sup̄ eos spargat. cinerē p̄sumittat. deinde alicio capita eoz operiat et cū gemitu et crebris suspirijs denūciat eis. qm̄ sicut adam p̄iectus est de paradiso: ita ipsi p̄ peccatis ab ecclesia abijciunt. postea iubeat ministris vt eos extra ianuas ecclesie expellant. clerus nō p̄sequat eos cum responsorio. scz in sudore vultus tui vesceris pane tuo. vt videntes sanctā ecclesiā p̄ facinorib? suis tremefactā atq; cōmotā nō paruipēdāt penitentiā. in sacra aut d̄ni cena rursus ab eoz decanis et eoz p̄sbyteris ecclesie liminibus representent.

Ex. p. sga tensi p̄nia solennis

Ad clericatus officium non admittantur apostate. Ca. si qui.

Apostat

**P**ost baptismū militantes vel in foro decertātes a sacris p̄bibent ordinib?. Ca. eliq̄ntos Ali vero p̄termittis aliquibus gradibus nō sup̄bia sed negligentia ad maiore ascēderit gradū: tādū a maiorib? abstineat quousq; p̄gruo tempore p̄termittos accipiat.

Di. si. Inno. p̄p̄ Adilia Di. 52.

**C**uriales aut vt supra scriptum est ideo ordinari p̄hibent: qz frequenter dum ab ecclesia reputant plurima incōmoda ecclesia p̄sequitur. vel qz iidem curiales nō voto religionis: sed vt officioz suoz ratiocinia fugiant: ad ecclesiam se transferunt.

Di. 55. Curiales



Di. 54

Serui

Serui

serui xpi

ani

incipia

xpiana

Grego.

serui infi

deles sci

fideles

Grego.

serui iu

deorum

serui iude

oz xpiani

Ex p. ma

thicensi

serui mo

nasterioz

Di. 55.

corpore

vitiani

bonifici

ones

legis tras

gressoz

Ex p. are

latensi

ignozates

bylari?

papa

corpore

vinati

Abfessi

Ex p. aler

denfi

discretio

Belasi?

papa

Di. 56.

filij ps by

teroz

urbanus

Culpa

ppria

**S**erui aut ordinari pbibent nisi a pprijs dhis libertate legitima consequantur.

**N**ec ad religiose vite ppositu nec ad clericatus officiu serui sine dhoz consensu admittent. *La. generalis.*

**I**ncipia xpiana qcuqz iudeu com parasse panerit: ad libertate iux legu pcepta sine oi abiguitate pducite. ne q ab sit religio xpiana iudeis sbiecta polluat

**I**n libertate vendicent serui q ab infiditate ad fide accedunt. *L. fraternitate*

**E**t si iudeoz serui i ecclesijs couersi ad xpi graz puolauerit libtati donent.

**M**efas est vt que xps dhis sanguis sui effusione redemit: blasphemiu xpiane religionis vinculis tenere. *L. psenti.*

**M**onasterij seruū abbati vt monacho non licz libertu facere. *La. abbati*

**C**orpore vero viciati similita sacris officijs pbibent

**Q**uia dignu est ut seueritate ecclesiastice discipline sentiat q salubter a scis prius instituta obseruare ptent. *L. null?*

**N**on ordinent penitentes vel illiterati. *La. penitentes.*

**C**orpore aut viciati intelligunt no casu: s; ppa volutate abscti. *L. peiteres*

**S**i qs abscederit semenpm. i. si qs amputauerit sibi virilia no fiat dic? qz sui est homicida z dei pditioni inimicus

**N**o pbibet a sacris ordinib? q a medicor incisione claudus efficit. *L. si qs*

**T**epe sinceritatis dignitas accepta sequenti debilitate no amittit

**P**recepta canonica q bus ecclesiastica regit disciplina. sicut non patiuntur venire ad sacerdotiu debiles corpore. ita si qs in eo fuerit pstitutus ac tunc fuerit sanciatu amittere no pot: qd tempore sue sinceritatis accepit.

**R**es byteroz etiā filij ad sacra officia non sunt admittedi. *Urbani? papa. ii. ait.*

**F**ilij presbyteroz a sacris pbibetur Presboz filios a sacris misterijs remouemus. si aut in cenobijs aut in canonicis religiose pbati fuerint puersari

Sed hoc intelligendu est de illis q parte incōninentie imitatores fuerint. veru si mox honestas eos comendabiles fecerit: exēplis z auctoritatib? no solum sacerdotes: sed etiā summi sacerdotes fieri possunt. Unde damasus papa scribit Hieronymo pres bytero.

**S**icut papa fuit filius stephani subdiaconi. Bonifacius papa fuit filius iocundi ps byteri de titulo fasciole. Agapitus papa filius gordiani ps byteri. Theodor? papa fuit filius theodori epi de ciuitate hierosolima. Siluerius papa filius siluerij epi rome. Deus dedit papa filius iocundi ps byteri. Felix enim tertius natione romanus ex patre felice ps bytero fuit. Ite gelasius natione aser ex pre epi valerio natus est. Ite agapitus natione romanus ex pre gordiano pres bytero origine duxit. qz plures etiā alij inueniunt q de sacerdotibus nati a plice sedi presuerunt

**V**itia parentu filijs non imputent. Unde cuqz boies nascant si parentu vitia no sectant honesti z salui erunt. Semē. n. bois ex qlicuqz boie dei creatura est. z eo male vtentib? male erit no ipm aliqsi mal? erit. sicut aut bohi filij adulteroz null? ē defensio: sic mali filij diugatoz null? est crimē nupriarū.

**I**te no est iuno nec si nute nec de vitio parentu aut laudandus aliqs aut culpandus nemo vere inde aut obscur? aut clarus est. imo etiā vti psideratius aliqd dicam? aut expressius. nescio quō ille magis no resplendet q ex parentib? a nuntibus psus alienis q ipse qui fuerit dei nute mirabilis. *L. nunq. Item Hieronymus in epla ptra rufinum.*

**N**on parentu: sed ppria culpa que quam condemnat.

**M**asci de adulterio no est eius culpa qui nascitur: sed illius qui generat. quō in seminibus non peccat: terra que confouet non semen quod in sulcis iacit non humor vel calor quibus tepora frumenta in germen pullulant. sed nbi gratia fur z latro. qui fraude et vi eripit semina: sic genus humanum recipit. terra

condemnat

damasus

papa

pōnifices

summi fi

lij ps by

teroz

uipia

erid

huic

30 107

Augu

Tri. sup

Edar.

30 107

Hiero.



**Illegitimi** id est nulla qd suū est ⁊ receptū p̄fouet et confortū corporat: corporatū in membra distinguit. ⁊ inter illas sacri ventris angustias sacra dei manus semp opaf. idēq; corporis creator ⁊ aīe est. noli de spicere bonitatem figuli id est dei qui te plasmauit ⁊ fecit ⁊ voluit. ipse est dei ⁊ rus et sapiētia q̄ in vtero ⁊ gimis mane edificauit sibi domū. **Septe** inter viros sanctos apli voce numeratus meretricis est filius. Et esau de rebecca ⁊ ysaac bifidus tam mente q̄s corpe quasi bonus triticū inter loliiū auenas q̄ degenerat. qz nō in seminibus: sed in voluntate nascēntis causa vitiōz est atq; virtutū.

**Augu.** Iniquitates parentum filijs obesse non possunt. **Ca. sponsus**

**Hiero.** Judas enī patriarcha ꝑcubuit cum rhamar nuru sua et ex illo ꝑcubitu nati sunt phares ⁊ zarah. inde postea Salomon q̄ fuit dux i deserto. inde ober. inde quoq; booz. inde postea ysay q̄ fuit pater David. ex illa ergo ꝑgēnie origo dicit christi q̄ ver⁹ sacerdos est. ideoq; si filij eius sumus q̄ ipse fecit nos imitari debemus. **Ca. dñs**

**David ⁊ xpi genealogia** Filij sacerdotū nō ꝑhibentur ab episcopatu si cetera virtutes in eis inueniātur. **Ca. cenomanensem.**

**Filij presbyteroz** Cum ergo ex sacerdotibus nati in summos pontifices supra legant esse. ꝑmoti nō sunt intelligendi de fornicatiōe sed de legitimis ꝑiugijs nati q̄ sacerdotibus ante ꝑhibitionē vbiq; licita erāt ⁊ in orientali ecclesia vsq; hodie eis licere ꝑbant. Qd aut vitiū originis semī imputari negat videt esse illi sententia adulteroz filij abominatio sunt dño. sed sicut supradictū est de presbyterozū filijs: ita ⁊ hoc de filijs adulteroz intelligendū videt. vt illi dicant esse abominatio dño ad quos paterna flagitia hereditaria successione descendunt

**Di. 51.** **I**tem qui in egritudine cōstitutus baptisatur presbiter ordinari non debet.

**Ex cō. ne cesariensi** Nō enī fides illi voluntaria: s; ex necessitate est: nisi forte postea ipsi stū

dium ⁊ fides ꝑbabilis fuerit: aut boni nū raritas exegerit. **Ca. si quis**

**I**tem ex monachali habitu nullus assumat ad ecclesiasticū officium nisi fuerit oblatus ꝑ ꝑrij voluntate ab baris

**I**tem q̄ ecclesiasticis disciplinis imbui nō sūt ⁊ tempoz approbatione discussi nō sunt ad summū sacerdotiū ꝑuebi non aspirent

**Ad sacerdotale officium nullus nisi ꝑ singulos grad⁹ approbat⁹ accedat. Ca.**

**Archieps b; vel decanus aut archidiacon⁹ non nisi diacon⁹ aut presbyter ordinēf.**

**Nullus ep̄s in ecclesia sua nisi diaconus sit archidiaconū instituere. nec archiep̄s presbyterū aut decanū nisi ꝑsbyteri sint ordinare presumat. qd vt district⁹ teneat apostolica auctoritate ꝑhibem⁹ et interdiciamus**

**Nullus in prepositū vel archiep̄m vel archiep̄s presbyterū vel archidiaconus nisi presbyter vel diaconus ordinēf.**

**Nullus in prepositū. nullus in archiep̄m. nullus in archiep̄s presbyterū. nullus in decanū nisi presbyter vel diacon⁹. null⁹ in archidiaconū nisi diaconus ordinēf.**

**I**tem laici nō sunt in ep̄os eligendi: sed ꝑ singulos ordines ꝑꝑrijs sunt ꝑbandi.

**Miserū est eum fieri magistrū qui nunq̄ fuit discipulus. eūq; summū sacerdotē fieri qui in nullo gradus vnq̄ obsecutus fuerit sacerdoti.**

**Integritas enī ꝑsidentis salus est subditoz. vbi est icolumitas obediētie ibi sana est forma doctrine. Ca. miramur**

**Rudibus ⁊ impitis gubernacula ecclesie nō sunt cōmittēda. Ca. statum⁹.**

**His oibus auctoritatibus laici ꝑhibent in ep̄atū eligi. Contra beatus Nicola⁹ ex laico electus est in ep̄m. Beatus seuer⁹ ex laicifacio assumptus est in archiep̄m. Beatus Ambrosi⁹ cū nondū esset baptisatus in archiep̄m est electus**

**Sed sciendum est qd ecclesiastice ꝑꝑhibitiones ꝑꝑrias hñt cas q̄bus cessā**

Di. 58  
religiosi  
ordinandi

Di. 59  
ignorantia

Ambitio

Di. 60  
Urban⁹  
papa

Calistus  
papa

Archi  
presbyter  
Archi  
diaconus  
Prepo  
situs

Di. 61  
Epi eli  
gendi

Innocen  
tius ꝑꝑ  
ignorantia

Prelati  
obediētia

Leo ꝑꝑ  
ignorantia

Epi diui  
nitus

electi

Nicola⁹  
Seuerus  
ambrosi⁹



tibus cessant et ipse. ut n. laicus in episcopo non eligere. hec causa fuit quia vita laicalis ecclesiasticis disciplinis per ordinem non erudita nescit exemplum religionis de se prestare alijs quam in seipso exprimeret non didicit. cum ergo quilibet laico merito sue perfectionis dilectam vitam transcedit. exemplo beati Nicolai et Severini et Ambrosii eius electio potest rata haberi.

**Gre. epi**  
**electio** ¶ Electio episcopi debet fieri cum solemnitate decreti omnium subscriptioe roborati. *L. eps.*

¶ Extranei emeritis in suis ecclesijs non preponantur.

**Cives e**  
**meriti ex**  
**neis ppo**  
**nantur** ¶ Nec emeritis in suis ecclesijs peregrini et extranei et qui ante ignoti sunt ad exclusionem eorum qui bene civium suorum merentur testimonium preponantur.

**Electio** ¶ In ordinacione prepositi illa semper consideret ratio ut hic constituat quoque omnis concors congregatio secundum timorem dei siue etiam pars congregationis: quibus prout sani oris consilio elegerit. vite autem merito et sapientia eligat qui ordinandus est.

**Di. 62.**  
**Electio** ¶ Electio clericorum est consensus principis petitis plebis. *L. breuiter.*

**Electio** ¶ Populus non debet preire sed subsequi.

**Electio** ¶ Docendus est populus non sequendus.

**Di. 63.**  
**Electio** ¶ Nici nullo modo se debent interferre electioni.

**Electio** ¶ Valentinianus imperator veniens ab oriente ad hesperias pres ut refert historia ecclesiastica mortuo aurentio arriane perfidie magistro qui mediolanensem ecclesiam ut lupus dilaniauerat cum velle imperator catholicum deo ordinare ibi preserari episcopo euocans episcopos hec eis locutus est. nostris aperte eruditi diuinis eloquijs quale oporteat esse pontificem. et quia non decet eum verbo solo: sed etiam persuasione gubernare subiectos et totius semetipsum imitatore virtutis ostendere testemque doctrine persuasionem habere bonam talemque in pontificali constitui re sede cui et nos qui gubernamus imperium sincere iura capita submittamus et eius monita dum tanquam homines delinquentes necessario veluti curantis medicamina suscipiamus. hec autem cum dixisset imperator petijt synodus ut magis ipse decerneret sapiens et pius existens

**Sacer**  
**dotij di**  
**gnitas** ¶ Sacerdotum dignitas

atque ille ait. super vos est talis electio. Vos enim gratia diuina ponti et illo splendore fulgentes melius poteritis eligere. tunc sacerdotes egressi de episcopali sede tractabant. cum autem ordinatio diuina Ambrosius nondum baptisatus electus fuisset exultans imperator ait. Gratias ago tibi domine omnipotens et saluator noster: quasi huic viro ego quidem commiseram corpora: tu autem animas. et mea sententiam ostendisti iustitie tue puerire. Quia scimus Ambrosius tristare de hoc quod acciderat videm ipse in suis epistolis scripsit. confortauit eum imperator et ait. Noli timere: quia deus qui te elegit semper te adiuuabit. et ego adiutor tuus ut meum ordinem decet semper existam.

¶ Irata sit electio episcopi vel presbyteri a principibus facta. *L. a. ois.*

¶ Voluntas principis in ordinacione desideratur. *L. a. quia*

¶ Clerus et populus pontificis electioni intereunt. *L. a. quanto.*

¶ In electione episcopi populus debet adesse. *L. a. plebs.*

¶ Sacra principis auctoritas ordinacionis est necessaria. *L. a. principali.*

¶ Papa rogat augustum ut reatinam ecclesiam cuiusdam elco dignetur cedere. *L. reatia*

¶ Regio precepto ab aplico colonus reatine ecclesie ordinat episcopus. *L. a. nobis*

¶ Ex historia ecclesiastica.

¶ Imperator ius habet eligendi pontificem. *L. a. adrianus.*

¶ Electio romani pontificis ad ius pertinet imperatoris. *L. a. in synodo.*

¶ In electione episcoporum principis desideratur assensus. *L. a. cum longe.*

¶ Premissis auctoritatibus liquido colligitur laicos non excludendos ab electione neque principes esse reiciendos ab ordinacione ecclesiarum. Sed quia populus iubet electioni interesse non precipit aduocari ad electionem faciendam: sed ad consensus electionis adhibendum. Sacerdotum. ut in fine superioris capituli stephani pape legitur est electio et fidelis populi est humiliter sentire. desiderium ergo plebis requiritur ut clericorum electioni concordet. tunc enim in

*L. gre.*

*Belasius papa.*

*Stephanus papa.*

*Leo pp.*

*Pape electio.*

*Leo pa.*

*Declaratio superiorum. Ex con. iboleta no.*



Celestius pp

ecclesia dei rite preficiet antistes: cum populus pariter in eum acclamauerit quem clerus communi voto elegerit.

¶ Cleri plebisque consensus et desiderium requiratur.

Leo pp

¶ Principibus vero atque imperatoribus electione romanoque pon. atque aliorum episcoporum referendas usus et constitutio tradidit

Pape electio

per scismaticorum atque hereticorum dissensionibus quibus nonnunquam ecclesia dei percussa periclitabatur. per quos legibus fidelissimorum imperatorum frequenter ecclesia munita legitur. Representabat ergo electio clericorum principibus ut eorum auctoritate roborata nullus hereticorum vel scismaticorum auderet contrariare. et ut ipsi principes tamquam deuotissimi filii in eum presentirent quem sibi in patrem elegerint viderent: ut eis in omnibus suffragatores existerent sicut valentinianus beato Ambrosio super legis dixisse. nolite timere. quia deus qui te elegerit semper te adiuuabit. et ego adiutor et defensor tuus ut meum ordinem decet semper existam. L. vota

Di. 64

¶ Episcopi ab omnibus qui sunt in prouincia sua debent ordinari. Si vero hoc difficile fuerit vel urgente necessitate vel itineris longitudine tres episcopi debent in unum congregari ita ut ceterorum qui absentes sunt consensus in litteris teneant. Potestas sane vel confirmatio pertinebit per singulas prouincias ad metropolitanum episcopum.

Electio epi. Ex co. niceno

Di. 65 Electio

¶ Quaprovincialium episcoporum vniuersaliter desiderat consensus in ordinatione episcopi quod si aliqui animositate ducti contradicere voluerint obtineat sententia plurimorum.

Di. 66 Electio archiepi

¶ Archiepiscopus autem ab omnibus sue prouincie episcopis debet ordinari. Vnde annicius papa ait.

¶ Ab omnibus suffraganeis suis archiepiscopus ordinetur. La. archiepiscopus.

Di. 65 Electio et sacerdot

¶ Presbyteri vero et coepiscopi ab uno episcopo ordinari possunt. vnde anadetus ¶ Sacerdotes ab uno episcopo possunt ordinari ¶ Reliqui sacerdotes a proprio ordinantur episcopo ita ut ciues et alii sacerdotes assensu

prebeat et ieiunantes ordinatio celebrat. ¶ Episcopus sacerdotibus ac ministris solus honorem dare potest. solus auferre non potest.

¶ Semel consecratus iterum consecrari non debet. Qui autem ab illo consecratus quem non constat ius consecrandi habuisse iterum consecratus est. quod si ille consecrandi ius non habuerit iste ex olei effusione nil consecrationis accepit. et quod in ipso ordine consecratus non erat nunc quasi primum ad consecrationem veniens ab episcopo sacerdotali benedictione et consecratione sequitur. Si autem ius consecrandi habuerit in prima vinctio consecutus est consecrationem. In secunda vero non reiterat consecrari: sed sola vinctio. sicut de quo dubium est an sit baptisatus vel non: debet et baptizari. Quod si prius baptisatus non fuerat. sequitur gratiam baptismi. Si autem baptisatus erat nihil accipit in secunda vinctio nec pertinet hoc ad reiterationem baptismi: sed ad cautelam salutis. hoc etiam de ecclesiis consecrandis similiter obseruandum est. La. presbyteri.

¶ Aplos in ecclesia locum episcopi tenent.

¶ Quorum vices in ecclesia habeant episcopi et si quis eis hanc dignitatem dare debeat sanctus Augustinus ostendit inquitens. Pro patribus tuis nati sunt tibi filii. patres missi sunt apostoli per apostolos filii nati sunt et constituti episcopi. hodie. n. episcopi qui sunt per vniuersum mundum vnde nati sunt. ipsa ecclesia patres illos appellat. ipsa illos genuit. et ipsa illos constituit in sedibus patrum. Non ergo te putes desertam: quia non vides paulum: non vides petrum. quia non vides illos per quos nata es de prole tua creuit tibi paternitas. per patres tuis nati sunt tibi filii. constitues eos per patres tuis super omnem terram filios genuit ecclesia. constituit eos per patres tuis principes super omnem terram.

¶ Insura vero clerici de manu abbatis suscipi potest si eidem abbati manus impositio ab episcopo facta nascatur. vnde in octauo sinodo legitur

¶ Abbates quibus ab episcopis manus imponitur

puar. o  
Ex. p. by  
panensi.  
Grego.  
Di. 68

baptisim

Valerius  
papa epi

Apli

Ecclesia

Di. 69.  
Abbatibus  
to insura.

Di. 50  
Ordi  
no ext  
nouu  
Di. 51  
Ordi  
exten  
Inno  
nus p  
Di. 52  
Dimi  
nistr  
Leo  
vagab  
Di. 53  
Pred  
tor pia  
opera  
ex sino  
nicenc  
bospi  
litas  
fugit  
cereta  
Di. 54  
Inuit  
pcede  
qui b  
Simp  
a pap



aliquos tonsurare possunt. Ca. q. xi.

**A**lterius civitatis clericus ordinari non poterit. nec etiā a proprio absolute ordinandus est. ab soluta enim ordinatio in chalcedonensi concilio prohibetur: et vacuam habere manus impositionem precipitur. in quo sic statutum est.

In eodem etiā con. antiquis novem prefationibus decima addita est. q. ita se habet. Equū ⁊ salutare. et te in ve. vel assumpt. beate mar. collau. bene. et pre. q. et unigenitū tuū sancti spiritus obūbratione concepisti virginitatis gloria permanente lumen eternū mūdo effudit iesum christum dñm nostrū. Caplo scōz

Marie virginis pñano

**C**lerici ab epō alteri civitatis nō ordinantur. Caplo illud.

Di. xi. Ordinatō

De aliena ecclesia ordinare clericū nullus psumat nisi eius episcopus p̄cipius exoratus cedere voluerit.

eternoz Innocen nus p̄p

**D**imissorias vero litteras ep̄s nisi rogat nō tribuat. sicut statuta est in sinodo habita rome

Di. 12. Dimissio

Ne quis quasi p̄dita aut errans in vagabūdi ueniat. Caplo ep̄s.

Leo pa.

**Q**ui recipit p̄phetā in noīe prophete mercedē p̄phete accipiet. et q. recipit iustū in nomine iusti ⁊c. et ap̄los iubeat hospitalitatem sectari. et necessitatib⁹ viroz scōz cōicare. tñ p̄pter eos q. cauteriatā habēt suā p̄scientiā dicentes se esse simplices: cuz sint astutia diaboli repleti. et p̄ opere pietatis dicūt se de loco ad locū transire. cū sint fugitivi sua malicia faciente. ⁊ dicūt se esse ministerio sacro insertos: cū nō sint. statutū est a p̄ribus sanctis ne minē clericū alienū ⁊ ignotū recipi ab aliquo epō. et in thronisari in sua ecclesia. nisi habeat a proprio epō eplam q. in canoibus nominat formata.

Di. 13. Predica

opera ex sinodo niceno hospita litas fugitivi ceratani

**N**ullus p̄moueat inuitus. Capitulo gesta.

Di. 14. Inuiti

Postiores priorib⁹ ep̄scopi non preponāt. Cap. ep̄orum.

69. oates sūra.

Illā p̄uilegiū dignitatis mereantur tere q. p̄missa sibi abuti p̄tate. c. ybi.

Di. 14. Inuiti p̄cedere qui b̄nt Simpli a papa

**O**rdinationes ep̄oz auctoritate apostolica ab oibus q. in eadem puincia fuerint ep̄is sunt celebrande. q. simul p̄ueniētes scrutiniū cū precibus celebrent manus cum sanctis euāgelijis imponētes. dñica die hora tertia orantes. sacra q. v̄nctione prophetaz exemplo regū capita perungentium. eos more ap̄loz et moysi ungentes. quia omnis sanctificatio p̄stat esse in spiritu sancto cuius dñus inuisibilis sancto est christi p̄mixta. et hoc ritu solennē celebrent ordinationem.

Di. 15. Abusio p̄tatis p̄uilegiū

Ep̄i ordinatō Anacleť papa p̄secratio

Et bis q. p̄secrandi sunt nunq. benedictio nisi in die dñice resurrectionis tribuat. cui a vespere sabbati inītiū cōstat ascribi q. tantis diuinaz dispensationū mysterijs p̄secrata est: vt quicquid a dño est insigne constitutū: in huius diei dignitate sit gestum. in hac die mundus sumpsit exordiū. in hac p̄ resurrectionē et mors interitum ⁊ vita accepit principiū. Cap. q. dñico.

Dñica dies Leo ep̄s

Ordinationes presbyteroz ⁊ diaconoz: nisi certis t̄pibus ⁊ diebus exerceri nō debent. id est quart. mensis ieiunio. et septimi et decimi: sed etiā quadragesimalis inītij ⁊ mediane hebdomade etiā sabbati ieiunio circa vespas ipsas ordinationes noueritis celebrādas. nec cuiuslibet vtilitatis causa seu p̄sbyterū seu dyaconē his preferre audeant. qui ante ipsos fuerint ordinati.

Ordinati onis t̄ps Belasi papa

Ieiunium q. ter in anno apud nos celebrare didicisti: p̄ueniēnus nūc p̄ quatuor t̄pa fieri decernim⁹: vt sicut annus p̄ quatuor voluit t̄pa: sic ⁊ nos quaternū solenne agamus ieiunium p̄ quatuor anni t̄pa.

Di. 16. Calixtus papa Ieiunium quatuor tempoz.

Constituim⁹ vt quatuor t̄pa anni ab oibus hōibus cōi ieiunio obseruent. i. in martio hebdomada p̄ma. in iunio sc̄da. in septēbri terna. i. decembri q̄rta. Ieiunium q̄rti. ⁊ ieiunium q̄nti ⁊ ieiunium septimi ⁊ ieiunium decimi mēsis domui iude ⁊ hierl̄m in dies festos n̄tes i gau diū. hoc loco nostroz multi multa dixerūt ⁊ in se dissonātia. cogimur itaq. ad

Ex con. magociēsi Ieiunia quatuor tēpoz Hiero. per za chariam



bebreos recurrere. et scientie veritate de fonte magis quam de rivolis querere. Jeiumum quarti mensis. qui apud Latinos vocatur iulius. die. vii. et x. eiusdem mensis illud arbitramur quando descendens Moyses de monte sinay tabulas legis abiecit. atque contregit. et iuxta hieremiam muri primum rupti sunt civitatis. In quanto vero mense qui apud nos appellatur augustus. cum per exploratores terre sancte. seditio esset orta in populo iussi sunt montem non ascendere sed per xl. annos longis a terra sancta circumire dispendijs. ut exceptis duobus caleph et io sue. omnes in solitudine caderent. in hoc mense et a nabucodonosor. et multa post secula a tito et vespasiano templum hierolymis incensum est atque destructum capta urbe bethel. ad quam multa milia profugerant iudeorum. In septimo vero. qui apud nos appellatur october. occisus est godolias. et iude tribus. ac hierusalim reliquie dissipate sunt. Mense. x. qui apud nos ianuarus dicitur. eo quod ianua sit anni atque principium. Ezechiel in captivitate positus audivit. et cunctus populus captivorum quinto mense templum esse subversum. quod plenissime in eodem propheta cognovimus. hoc igitur est omne quod dicitur. dies plangitur et ieiuniorum. quos hactenus habuistis in luctu. sciatis quod ego cogitavi. ut beneficias israel et domui iuda. vobis in leticia et gaudium et solennitates esse vertendas. ita duraxat si veritatem diligatis et pacem iuxta anagogem. quod tunc ieiunamus quando sponsus auferitur a nobis. et non meremur eius habere presentiam: cum reuersus fuerit ad nos dominus et cogitauerit ut beneficiat nobis. omnis tristitia vertetur in gaudium. et fames pristina sermonis domini presentia doctrinarum eius et celestis panis saturitate pensabitur. Non autem videntur ieiunia quarti mensis posse celebrari alii die penthecostes. a die enim dominice resurrectionis usque in diem penthecostes non dicuntur observanda ieiunia.

**Ieiunia**  
a pascha  
ad penthecostes  
quasi fiunt.

**Ambro.**  
ser.

**Ascensio**  
pentheco.

Scire debet sanctitas vestra quod per hos dies nobis est iugis et continuata festiuitas. ita ut hoc omni tempore neque ad observandum iudicamus ieiunia neque ad exorandum

dominum genibus succedamus et infra. ad instar ergo dominice resurrectionis tota. l. die rum curricula celebrant. et omnes isti dies velut dominici deputant. resurrectio enim dominica dies est. in dominica enim resurgens saluator reuersus est ad homines post resurrectionem tota quinquagesima cum hominibus commoratus est equalis eorum. ergo necessarium est. ut sit festiuitas quorum equalis est et sanctitas. non ergo ieiunamus in quinquagesima. quod in his diebus nobiscum dominus commoratus est. Item in apologia dauid hunc numerum quinquagesimum videlicet leti celebramus. post domini passionem remissio culpe totius debito cyragraphoque euacuato ab omni nexu liberi suscipimus aduenientem in nos gratiam spiritus sancti. in die penthecostes vacat ieiunia. laus dicatur deorum oratio. et alleluia cantatur.

**Resurre**  
**ctio.**

**Non** nisi per distinctos gradus quisque ad sacerdotum aspiret

**Di. 11.**  
**Belasius**  
**papa.**  
**Braduum**  
**successio.**

Illud nos statuere et vobis omnibus seruare mandamus ut omnes ad ecclesiasticos ordines sic accedant. in ecclesia que ordinari merentur. id est si quis episcopus esse mereatur sit primum ostiarius. deinde lector postea exorcista. inde sacre acolitus. deinde vero subdiaconus. deinde diaconus. postea presbiter exinde si meretur episcopus consecratur.

**Quia** vero etate sacerdotes ordinari debeant. bonifatius papa diffiniuit dicens. An annos. xxx. presbiter non ordinetur. Si quis. xxx. etatis sue annum non impleuerit. nullo modo presbiter ordinetur etiam si ualde sit dignus.

**Di. 18**  
**Bonifati**  
**us papa**  
**Ordina**  
**dorum**  
**tempus.**

Item in nouell. De eodem. Malea. Nemo presbiter consecratur qui minor xxx. annis sit. nemo diaconus uel subdiaconus fiat. qui minor. xxv. annis sit.

Non est ordinandus sacerdos nisi logo sit probatus examine.

**Zeo**  
**papa**

Quid est manus imponere nisi ante etatis maturitatem ante tempus examinis ante meritum obedientie. ante experientiam discipline sacerdotalis honorem tribuere non probatis. et quid est communicare peccato

**Natur**  
**tas**



atreno nisi talē effici ordinantem: qualis ille est qui non meruit ordinari.

**Zachari**  
**as papa** **N**ecessitate exigente. xxv. annorū p̄s/byteri ordinentur.

**S**i triginta annorum nō reperiunt et necessitas exposcit a viginti quēq; annis sacerdotes ordinentur.

**Di. 19.**  
**pape**  
**electio** **A**postolicus autē non nisi a cardinalibus et religiosis clericis est intronisandus.

**Ex. 2. ste**  
**pbanip̄**  
**cardiales** **I**n apostolatus culmē nullus nisi ex cardinalib; p̄ moueaf. **Ca.** oportet rebar cardiales

**Di. 81.**  
**Celestin**  
**papa** **C**reat ordine quez prestat qui indignū sublimare non metuit **Capitulo tantus.**

**Indi**  
**gnitas** **A**lienus fiat a ministerio q̄ illud viuendo illicite polluit. **Ca.** maximian

**Ysidor**  
**Loci mu**  
**tatio** **M**utatio loci aliquando valet conuersis ad penitentiam.

**Valet**  
**interdum**  
**conuersis**  
**p̄ salute**  
**anime**  
**mutatio**  
**loci.** plerūq; enī dum mutat locus; mutat mentis affectus. cōgruū est ergo vt inde etiam corporaliter euelli. vbi quisq; illecebris deseruuit.

**Nam**  
**locus**  
**vbi**  
**quisq;**  
**prauē**  
**vixerit**  
**in**  
**aspectu**  
**mentis**  
**apponit**  
**q̄ sepe**  
**ibi**  
**q̄sq;**  
**cogitauit**  
**vel**  
**gessit.**

**Si**  
**qui**  
**presbyteri**  
**sunt**  
**diaconi**  
**vel**  
**subdiaconi**  
**q̄ in**  
**crimine**  
**fornicationis**  
**iacēat**  
**interdicim**  
**⁹ eis**  
**ex**  
**parte**  
**dei**  
**patris**  
**omnipotentis**  
**et**  
**sancti**  
**petri**  
**auctoritate**  
**ecclesie**  
**introitū**  
**vsq;**  
**dum**  
**peniteant**  
**et**  
**emendent.** si q̄ vero i peccato suo pseuerare maluerint: nullus vestrum eorū p̄sumat audire officiū. qz benedictio eorum vertet in maledictionē. ⁊ oratio in peccatum testante dño p̄ p̄phetam. maledicā inquit benedictionibus vestris.

**Clericus**  
**marronarum**  
**domicilia**  
**fre**  
**quentans**  
**deponaf.** **Ca.** clericus.

**Simul**  
**cū**  
**mulieribus**  
**secerdotes**  
**ha**  
**bitare**  
**nō**  
**licet.** **Ca.** oportet.

**Sancti**  
**estote**  
**quoniā**  
**sanctus**  
**ego**  
**sum.** si quis vero presumpserit aliter agere sacerdotij sui bonore pruetur. vnde omnimodo cauendum est fratres ne fallamus populum. ⁊ illud p̄phete dictuz impleat in nobis. Sacerdotes mei tra-

**Lucius**  
**papa** **C**lericus marronarum domicilia frequentans deponaf. **Ca.** clericus.

**Simul**  
**cū**  
**mulieribus**  
**secerdotes**  
**ha**  
**bitare**  
**nō**  
**licet.** **Ca.** oportet.

**Sancti**  
**estote**  
**quoniā**  
**sanctus**  
**ego**  
**sum.** si quis vero presumpserit aliter agere sacerdotij sui bonore pruetur. vnde omnimodo cauendum est fratres ne fallamus populum. ⁊ illud p̄phete dictuz impleat in nobis. Sacerdotes mei tra-

**Clericus**  
**marronarum**  
**domicilia**  
**fre**  
**quentans**  
**deponaf.** **Ca.** clericus.

**Simul**  
**cū**  
**mulieribus**  
**secerdotes**  
**ha**  
**bitare**  
**nō**  
**licet.** **Ca.** oportet.

**Sancti**  
**estote**  
**quoniā**  
**sanctus**  
**ego**  
**sum.** si quis vero presumpserit aliter agere sacerdotij sui bonore pruetur. vnde omnimodo cauendum est fratres ne fallamus populum. ⁊ illud p̄phete dictuz impleat in nobis. Sacerdotes mei tra-

**Lucius**  
**papa** **C**lericus marronarum domicilia frequentans deponaf. **Ca.** clericus.

**Simul**  
**cū**  
**mulieribus**  
**secerdotes**  
**ha**  
**bitare**  
**nō**  
**licet.** **Ca.** oportet.

**Sancti**  
**estote**  
**quoniā**  
**sanctus**  
**ego**  
**sum.** si quis vero presumpserit aliter agere sacerdotij sui bonore pruetur. vnde omnimodo cauendum est fratres ne fallamus populum. ⁊ illud p̄phete dictuz impleat in nobis. Sacerdotes mei tra-

minant sancta ⁊ reprobant legē. quos et alius p̄pheta increpauit dicēs. **O** vos sacerdotes q̄ fallitis nomē meū. ⁊ diristis. in qua re fallim⁹ nomen tuū. quib⁹ responsū est. offerētes ad altare meū panes pollutos. nō est mihi volūtas i vobis dicit dñs. ⁊ sacrificiū nō accipiā de manib⁹ vestris qz polluti estis. **Ca.** oportet.

**Volum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Regit**  
**q̄ beatus**  
**Aug**  
**⁹ nec**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**habitare**  
**p̄senserit**  
**dicēs**  
**que**  
**cū**  
**soro**  
**re**  
**mea**  
**sunt**  
**sorores**  
**mee**  
**nō**  
**sunt.** docti ergo viri cautela magna nobis debet esse in-

**Uolum**  
**⁹ vt**  
**sacerdotes**  
**phiberi**  
**de**  
**beant:** ne cū mulieribus p̄uersent excepta dūtātate matre vel sorore vel vxore q̄ caste regenda est.

**Femina**  
**Augu.**  
**exemplū**

**Di. 82.**  
**Leōis**  
**Lyona**

**Innocen**  
**tius**  
**Di. 83.**

**simacus**  
**papa**  
**p̄fessio**  
**in**  
**culpa**

**Augu.**  
**ypocrisis**  
**Innocē**  
**tius**

**p̄sensio**

**Spūs**  
**papa**

**Brego.**

**c**



bet: ita nec malorum laudibus delectari.  
**Anacleus** papa prelatus **¶** Inhibet illo pastore miserius quam gloriari a luporum laudibus quibus si placere voluerit atque ab his amari elegerit: erit hinc ouibus magna pernicietas. nullus igitur pastor placere lupis et gregibus ovium potest.

**Di. 84.** **Episcopus** **¶** Illicitum quoque et vigilantem oportet esse episcopum circa defensionem pauperum releuationem oppressorum tuitionem monasteriorum. quod si facere neglexerit: asperus est corrigendus.

**sacerdos** **¶** Qui sacramentis divinis inseruiunt: continentiam in omnibus seruent. *Ca. cum.*

**Sirinius** papa presbyteri nomen **¶** Presbyterorum vero nomen quando a senectute sit sumptum magis tamen maturitatem indicat sapientie quam canitiam corporis. Presbyteri seniores dicuntur non tam etate quam sapientia.

**¶** Porro moysi precipit ut eligat presbyteros id est seniores. unde et in pueris dicitur gloria senum est canities. hec vero canities sapientiam designat. de qua scriptum est. canes hominum prudentia est. cumque nonagenis et amplius annis ab adam usque ad abrahamam vixisse homines legamus nullus alius primus appellatur est presbyter. id est senior nisi abrahamam qui multo paucioribus vixisse annis quincies. non ergo propter decrepitan etate vel senectute. sed propter sapientiam presbyteri nominantur.

**Di. 85.** **Hospitalitas** **¶** Hospitalitas non vobis adeo episcopis est necessaria ut sine ea inveniatur alieni iure prohibeantur ordinari.

**Di. 86.** **Episcopus sit doctor** **¶** Doctorem autem episcopum oportet esse done inferiorum culpe in eum refundantur quod docendi officium accepit quod exequi nescit vel negligit.

**correctio** **¶** Inferiorum culpe ordinum ad nullos magis referende sunt quam ad desides negligentibus rectores qui multam sepe nutriunt pestilentiam dum austeriore dissimulant adhibere medicinam.

**¶** Odio habeantur peccata non homines. corripiantur tumidi tolerant infirmi. et quod seuerius castigare necesse est non seuerius plectantur animo: sed medentis.

**Jobes** papa. 8. **¶** Culpam proculdubio facientis: si habet quod potest corrigere negligit emendare scri

ptum quippe est non solum quod faciunt: sed etiam quod consentiunt facientibus participes iudicantur. **¶** Primum innocencie gradus est odisse nefanda et latum pandit delinquentibus aditum qui iungit cum prauitate consensum. et nihil potest alicui non puniri pro pro quo puniendus est de alieno peccato.

**¶** Veniam a subditis non petat qui in corripiendo modum excesserit.

**¶** Quando necessitas discipline in moribus coercendis dicere vos dura verba compellit. si etiam ipsi modum vos excessisse sentitis non a vobis exigite ut vos a subditis veniam postuletis. ne apud eos quos oportet esse subiectos dum nimium seruast humilitas regendi frangat auctoritas. et tamen petenda est venia ab omnium domino qui nouit eos quos plus iusto forte corripitis quam tanta beniuolentia diligatis.

**¶** Immane peccatum est res suas dona re hystrionibus. *Ca. donare.*

**¶** Grauius delinquit qui venatori aliquid donant. *Ca. qui.*

**¶** Vident homines venatores et delectantur. ve miseris si se non correperint. qui enim venatorem videt et delectantur: videbunt saluatorum et tristabuntur.

**¶** Esau venator erat quam peccator erat. et penitus non inuenimus in scripturis sanctis sancti aliquem venatorem. piscatores inuenimus

**¶** An putatis illum ieiunare sanctos re fratres qui primo diluculo non ad ecclesiam vigilat: non beatorum martyrum sancta loca perquirat: sed surgens congregat seruos. disponit rena. canes perducit. saltus siluasque plustrat. seruos in campo secum pertrahit. fortasse magis ad ecclesiam festinantes et voluptatibus suis peccata accumulatur aliena nesciens reu se futurum tam de suo delicto quam de perditione

**¶** Inter perfecta liberalitas si seruorum de causa loco tunc commendat. ut primum opere circa domesticos fidei. gradus culpa est si sciatis te fidelis egeat. si scias eum sine sumptu esse et famem tolerare. erunt prope qui proferunt egere erubescit. Si in causa ceciderit aut captiuitatis sue vel filiorum suorum aut calumnie et non adiuuas si sit in carcere positus et penis et supplicij propter debitum aliquid

Augu.

Augu.

Hystrionibus

Augu.

Venatores

Augu.

Augu.

Hiero.

super

psal. 82.

Esau

Piscatores

Ambro.

Ambro.

li. de offi.

Liberalitas

Proba opera

Augu.

Augu.

Augu.

Augu.

Augu.

Augu.



iustus aliq̄s ex cruciatu nra et si oib⁹ debet  
misericordia iusto amplius si tempore  
afflictionis sue a te nihil impetrat. Si  
tempe piculi quo rapit ad mortem plus  
apud te pecunia tua valeat q̄ vita mori  
turi non est leue peccatum.

¶ Dñs nō vult simul effundi opes s; s;  
dispēsari. nisi forte vt elise⁹ q̄ boues suos  
occidit et pauit paupes. ex eo q̄ habuit  
vt nulla cura teneret domestica. s; relicto

Ambro.  
sacerdos  
in psan  
guineis

¶ Est pbanda et alia liberalitas vt p  
rimos semis tui ne despicias si egere co  
gnoscas. melius est enim vt ipse subue  
nias tuis quib⁹ pudor est ab alijs sūp̄tū  
deposcere aut alicui postulare subsidiū  
necessitatis: nō tñ vt illi ditiores fieri ve  
lint ex eo q̄ tu potes pferre iopib⁹. causā  
enī natura pstat nō grā. neq; enim pro  
pterea te deo dedicasti vt illos diuites  
facias: s; vt tibi vitā ppetuā fructu bo  
ni opis acq̄ras. et p̄cio miseratōis pctā  
tua redimas. putāt se paz pscere p̄miū  
q̄rūt tuū. vite tue adimere p̄tēdūt fructū  
et accusant q̄ eos diuites si fecerūt cū te ve  
lint illi parētes vite eterne fraudare mer  
¶ Cōsiderāda est i largien  
do etas atq; debilitas nōnūq; et verecū  
dia q̄ ingenuos pdit natales vt senib⁹  
plus largiaris q̄ sibi iā nequnt victū q̄  
rere. s; et debilitas corpis p̄mpti⁹ ē ad  
iuuāda. tum si quis ex diuitijs cecidit in  
egestate. et maxime si sine suo vitio: sed  
aut latrocinijs aut p̄scriptione aut cal  
lumnijs q̄ habebat amisit.

Alia  
Ambro.  
super  
lucam

¶ Misericordia enī plenitudo n̄tutū  
est. et ideo oibus p̄posita p̄fecte forma  
virtutis ne vestimentis alimētisq; suis  
parcant. misericordie tñ ipsius p̄ possi  
bilitate p̄ditionis hūane mensura serue  
tur. vt nō sibi vnusquisq; totū eripiat: s;  
q̄d bz cū paup̄e partiat. La. in singulis.

Ambro.  
parentes  
Elyna

¶ Leterū dei traditio est vt prius pa  
scas parētes. nā si iuxta diuinū oraculū  
p̄tumelia parēris morte luit: q̄ntomagis  
fames q̄ multo grauior est quo loco inso

Di. 81.

**U**lentē dñs infrenat iactantiā  
¶ Iduis aut̄ et orphanis ecclesie

presidium implorantibus episcopi debet  
adesse. et si improborum violentias p̄tecti  
onis patrocinium eis negare nō debent.

¶ Licet oibus de nobis sperantibus nō  
debem⁹ inq̄ntū possum⁹ nos denegare.  
plus tñ viduaz et orphanorū causas et im  
pensius ducim⁹ exequendas q̄s tueri a  
nobis vel ab omnib⁹ diuina manifestat  
assertio. non licet.

¶ Confugientes ad ecclesiam extrahere  
¶ Los qui ad ecclesiam pfugiunt tra  
bi nō oportet: sed loci sancti reuerētia et  
intercessione defendi.

**P**robibent ergo clerici cupidita  
tis negocia suscipere nō pietatis  
curā viduis et orphanis ip̄edere

¶ Mōne moyses i seculo erat cum cre  
bro intraret tabnaculū et exiret q̄ int⁹ p̄tē  
platione rapiebat. foris infirmantiū ne  
gocio vrgebat. sed et iacob ascēdentes et  
descendentes angelos vidit. qz rectores  
ecclesiaz nō solū p̄templando ascendūt:  
sed deorsus quoq; ad mēbra illi⁹ miserā  
do descēdūt et dū sacerdotes eoz scā imi  
tāt et se custodiūt et subditoz onera p̄tāt

¶ Fugendus est clericus negociator.

¶ Negociator ē clericū et ex inope diui  
tem. et ex ignobili gloriosum q̄si quendā

¶ Moli me p̄hibere a pestē fuge  
negociatione negociatio enī nō me facit  
malū. sed iniq̄tas mea et mendaciū meū  
q̄ramus ergo negociatores q̄ p̄sumūt  
gloriarī ex suis opibus. si sunt s; illā gra  
tiā quā hic spūs cōmendat vt nemo de  
suis opibus glorie. et sicut s; medicos su  
p̄be pollicitates salutē vigilat hoc q̄d di  
ctū ē. tota die salutare tuū si s; negotiato  
res s; opib⁹ suis gloriātes vigilat q̄ hoc  
dictū est Os meū annūciabit laudē tuā  
vnde et dñs eicit eos de templo volētes  
suā iustitiā statuere et ignorātes iustitiā  
dei merito dictū est negociū qz negat oci  
um q̄d malū est. neq; querit verā quietē  
qui est deus. La. quoniam.

¶ Mōmie sacerdotis careat q̄ dei mini  
stros suis euocat officijs. La. neq;

**N**ulli quātūlibet exercitate p̄so  
ne duo simul officia committat.

Epi  
pietas  
Vidue  
orphan  
Belasi⁹  
papa  
Exo. au  
rafico  
Ecclesie  
imunitas

Di. 88  
Avaricia  
sacerdotū  
melchias  
des p̄p  
Vita  
p̄templa  
tua et  
actiua  
moyses  
Jacob

sacerdotē  
auaricia  
Diero.  
Augu.  
mercator

Negociū  
q̄d est

Di 89  
c 2

De la Cruz de San



Officia  
singula  
ecclesie  
Grego.  
officioz  
distribu  
tio

neq; secularibus viris res ecclesie fastidas gubernandas committat. La. domui  
**Q**uia si totum corpus est oculus ubi audit. sicut enim varietas membrorum per diversa officia et robur corporis servat et pulchritudinem representat. ita varietas personarum per diversa nihilominus distributa officia et fortitudine et venustate sancte ecclesie dei manifestat. et sicut indecorum est in corpore humano ut alterum membrorum alterius fungatur officio. ita nimirum noxium simulque turpissimum est si singula rerum misteria personis totidem non fuerint distributa. La.

Laici  
Ex p.  
toletano  
sacerdos  
in psan  
guineis  
Di. 90.  
discordia

**S**ecularibus viris res singula ecclesiastica non committant. La. iudicatum.  
**E**cclsiastica officia non committat episcopus privatis vel favore propinquis. La. deceter  
**I**rigiosus quoque prohibet ordinari. quia qui sua parte discordantes ad concordiam debet attrahere quod oblationes dissidentium prohibet recipere nequaquam ligandi facilitate alios ad dissidium debet provocare.

Lipian?

**E**xtra ecclesiam esse probatur qui pacem cum proximo non habet.

Laym

**N**ec ad caym neque ad munera eius respexit deus. neque enim placatum deum poterat. quia cum fratre non pacem sed zeli discordiam habebat. / efficiantur.

ElDurmuratio  
Frateria

**M**urmurantes a fratrum unitate alieni  
**A**lienus sit a fratrum unitate qui murmurat. et opus eius abicitur qui murmurans extiterit ne pena murmurantium incurrat. de qua apostolus scribit. neque enim murmuraveritis sicut quidam murmuraverunt et perierunt ab exterminatore

Ex p.  
agatensi  
Recon  
ciliario  
parcere

**A**cetu alienantur fidelium qui ad concordiam redire contemnunt.  
**P**lacuit etiam ut sicut plerumque fit qui cum odio aut longinqua inter se lite dissenserunt et ad pacem revocari diuturna obstinatione nequerint a sacerdotibus civitatis primitus arguantur. qui si inimicitias deponere perniciosa intentione noluerint de ecclesie cetui iustissima excommunicatione pellantur

Fabian?  
papa  
Victor

**I**nediis maceretur acerimis qui fratri suo reconciliari non vult. La. si quis.  
**E**xpellendi sunt a comunione fidelium qui

sibi inuicem reconciliari noluerit. La. platu  
**Q**ui autem turpi lucro vel inonesto negotio victum sibi querere prohibet de oblationibus ecclesie stipendia consequatur.

papa  
Di. 91.  
Turpe  
lucrum

**C**orripiantur clerici qui officiis matutinis vel vespertinis se subtrahunt. La. eleuteri  
**I**terum ex dictis sancti benedicti propheta dicere. Septies in die laudem dixi. quod septenarius numerus sacratus a nobis sic implet si matutini prime tertie septe none vespere completorii tempore nostre servimus officia persolvamus. quia de his dixit propheta. septies in die laudem dixi tibi. nam de nocturnis vigiliis ipse idem propheta ait. Media nocte surgebam ad confitendum tibi etc. his ergo reprobis referam laudes creatori nostro super iudicia iustitie sue. La. presbyter.

Belagi?  
papa  
officiare  
benedictus

**C**um autem ad ecclesiam venerint corde magis quam voce cantandum meminerint. Item hieronimus epistola ad ephesios.

Di. 92.  
oratio  
Hieron.  
officiare

**C**orde solo voce deum laudare debemus  
**C**antantes psallentes in cordibus vestris domino. audiant hec adolescentuli. audiant dii quibus in ecclesia est psallendi officium deo non voce sed corde cantandum. nec in tragrediarum modum guttur et fauces medicamine liniende sunt.

**Q**ui non sunt ordinati ab episcopo in pulpito non psallant neque legant.  
**N**on liceat in pulpito psallere aut legere nisi qui ab episcopo sunt ordinati lectores

martin?  
papa  
predicator

**O**bedientia autem inferiores ex ordine superioribus debent.

Di. 93.  
Obia

**M**inores maioribus obedientiam exhibeant.

silvester  
papa  
obia

**S**ubdiacono usque ad lectores omnes subditi sint diacono. cardinali viro reverendissimo in ecclesia representantes ei honorem. post ro pontifici presbyter. presbytero diacono. diacono subdiacono. subdiacono acolito. acolito exorcista. exorciste lector. lectori ostiarius. ostiario abbas. abbati monacho in omni loco representent obsequium siue in publico siue in gremio ecclesie  
**H**uc autem ex quo in ecclesiis sicut in romano imperio crevit avaricia. perijt lex de

avaricia  
sacerdotum  
hieron. ad  
rnticium



sacerdote rvisio de ppheta. **L.** diaconi.  
**Hiero.** Privilegiū apd indos pipe p̄cio/  
 rara cari sius est. diacones paucitas honorabi/  
 ora sunt les. pbros turba p̄reptibiles facit. **L.** a. le  
**Lipian?** **D**his nr̄ iesus x̄ps rex r̄ iu- gim?  
 sacerdos dex r̄ deus nr̄. vsq; ad passionis die ser  
 bonora uauit honore pontificib? r̄ sacerdotibus  
 dus qūis illi nec timore dei nec agnitionem  
 r̄ p̄i seruassent. nā cū leprosum mūdasset  
 dixit illi. vade r̄ ostēde te sacerdotib?. et  
 offer donū. humilitatē nos x̄ps humilis  
 docuit. sacerdotē adhuc appellans quē  
 sciebat esse sacrilegū. Itē subdit? passio  
 ni. cū alapa accepisset r̄ ei diceret. sic re/  
 spondes pontifici. nihil ille p̄tumeliose  
 locut? est in p̄sonā pontificis: sed sic ma/  
 gis innocentia suā tutat? est dicēs. si ma  
 le locutus sum exprobra de malo. si aut  
 bene qd me cedis. q̄ oia ab eo ideo facta  
 sūt būliler atq; patiēter vt nos būlita  
 nis ac patiētie hērem? exēplū. docuit enī  
 sacerdotes veros legitime r̄ plene honora  
 ri dū circa falsos sacerdotes ip̄e tal? extitit

**Di. 94.** **A**lexand? papa Legati ecclesie  
**Excoicetur** qui legatū sedis iur/  
 pedire temptauerit.  
**S**i q̄s aut legationē impe  
 dit: nō vn? sed multoz p̄fectū auerit. r̄  
 sicut multis nocet ita a multis arguēdus  
 est r̄ bonoz societate p̄uandus. r̄ qz dei  
 causam impedit r̄ statū. p̄turbat ecclesie  
 ideo ab ei? limibus arceat ab oib? ita/  
 qz talis est cauēdus. r̄ nō in cōionē fide  
 lium vsq; ad satisfactionē recipiendus.

**Di. 95.** **Q**uod aut sacerdotes sup iube?  
 q̄ epis tanq̄ subditi obedire. nō  
 ita intelligendū est q̄si nō lice/  
 at eis pb̄ris p̄hibus epis sacramēta ce  
 lebrare. sicut ep̄ali supcilio q̄daz ab his  
 volebāt pb̄ros p̄bibere. s; qz pb̄ri p̄oti/  
 fiab? tāq̄ filij parētib? debēt obedire. et  
 baptisatos etiā crismate eis tāgere p̄ce/  
**Hiero. ad** **S**ed oderūt hoc supbi sacer / dif  
 rusticū dotes i presbyterij noie q̄ nolūt hoc esse  
**Supbia** qd x̄ps q̄ discipuloz pedes lauit. q̄ ba/  
**būlitas** p̄nsat? a iohāne est s; baptisandū a dño  
 se esse p̄clamaret. qd p̄pterea scribo vo  
 bis vt si p̄teriti t̄pis error iam nō p̄tre/  
 uocari. vel ad p̄hs i ecclesiis faciāt qd ro

me sit. qd i africa qd i oriente qd i hispa  
 nia qd i gallia qd i britania qd in oib?  
 locis vbi būlitas p̄seuerat. qd etiā in ce  
 lis sit qd mai? est vbi sedes āgeloz legit  
 disposita. **L.** a. ecce ego.

**E**sto subiect? p̄ntifici tuo. r̄ q̄si parē  
 tē aīe ama. s; ep̄i sacerdotes sciāt se esse  
 nō dños. honorēt clericos q̄si dicos vt  
 ipsi ep̄is q̄si ep̄is honor deferat. scitum  
 est illud oratoris domicij. cur ergo inqt  
 te habeā vt p̄ncipē: cū tu me nō hab eas  
 vt senatorē. q̄ aut aarō r̄ fili? ei? hoc esse  
 ep̄m r̄ pb̄ros nouerim?. vn? dñs vn? ba  
 ptisimus vnū templū. vnū sit ministeriū  
 recordemur semp qd ap̄tus pet? p̄cepit  
 sacerdotib?. pascite eū q̄ i vob est gregē  
 dñi. p̄uidētes nō coacte s; sp̄ōtaneē scōs  
 dñi p̄ceptū. neq; turpis luci cā s; volū  
 tarie. neq; vt dñantes in clero: s; forma  
 facti gregis ex aīo. vt cū appuerit p̄nceps  
 pastoz p̄cipiat is imarcessibile glie coro  
**E**p̄s non dñm sed collegā se nam  
 pres byteroz cognoscat. **L.** a. epis.

**D**e rebus ecclesiasticis disponēdis  
 laicis nulla facultas attribuit.  
**I**mpatores. **L.** a. bene.  
 ad fidem p̄firmandā nō potentiā osten  
 dendā sinodo infesse debēt. **L.** a. nos.  
**S**inodali p̄uētū ipatores infesse fi  
 p̄uenit nisi vbi de fide agit. **L.** a. vbi nā.  
**N**ec etiā impator iura p̄ntificis. nec  
 pontifex iura regia vsurper. **L.** a. cum.  
**S**cā p̄ntificū ipator iudicare n̄ debz  
**I**n sc̄ptur̄ naraz p̄stātinū ipatorē  
 dixisse. Ne si p̄p̄is ocul? vidissē sacerdotē  
 dei aut aliquē eoz q̄ i mōachali habitu  
 circūamicti sunt peccātē clamidē meā ex  
 poliarē r̄ coopirē eū ne ab aliquo videret  
**Q**uis dubitet sacerdotes x̄pi regū  
 r̄ p̄ncipū oīuzq; fidelīū patres r̄ mḡros  
 censerī. nōne miserabilis insanie esse co  
 gnoscit. si fili? patrē discipul? mḡm sibi  
 conef? biugare. r̄ iniq; obligatōib? illū  
 sue pr̄ati subijcere a quo credit nō solū i  
 terra: s; etiā i celis se ligari posse r̄ solui.  
**A**uctoritas sacra pontificū r̄ regalis  
 pr̄as huius mundi gubernacula regunt.  
**D**uo sunt q̄ppe impator auguste

Prelati Hiero. ad nepotianū

Ex. car tagin. 4. Di. 96

Laici

Nicola? papa

Nicola? papa p̄stātin? sacerdos bono radus Grego.

Belasius papa c 5



**Impator** quibus principaliter hic mundus regit au-  
**Papa** ctortas sacra pontificii. et regalis potestas in  
 quibus tanto grauius est pondus sacerdotum quanto  
 etiam examine ratione. et post pauca nosti ita  
 quod in hoc ex illorum te pendere iudicio. non  
 illos ad tuam posse redigi voluntate. talibus  
 igitur institutis. talibusque fultis auctori-  
 tatis plerisque pontificum. alii reges alii  
 impatores excorcorauerunt. nam si spale alii  
 quod de personis principum requirit exemplum. be-  
 atus innocenti papa archadium impatore  
 quod sensu quod scilicet iohannes chrisostomo. a sua  
 sede pellere excorcorauit. beatus etiam am-  
**Ambro.** brosius hyscaus: non tamen vniuersalis ecclie  
 episcopus pro culpa que ab aliis sacerdotibus non  
**Theodo-** adeo grauis videbatur: theodosium magnu  
**sus** impatore excorcoras ab ecclia exclusit. que etiam  
 in suis scriptis offendit quod aurum non tam precio-  
 sium sit plumbo quam regia potestate sit altior or-  
 do sacerdotalis hoc modo circa principium  
 sui pastoralis scribens bonorum fratres et  
 sublimitas episcopalis nullis poterit pactio-  
 nibus adsequi. si regum fulgori comparet et prin-  
 cipium diademati longe erit inferius quam si  
 plumbi metallus ad auri fulgorem comparet  
 quippe etiam videas regum colla et principum sub-  
 mitti genibus sacerdotum. et osculata eorum  
 dextera oronibus eorum credant se excorcorari  
 vel muniri. Item iohannes papa.  
**Jobes** Imperatores debent pontificibus sub-  
**papa** esse et non preesse. *La.* si imperator.  
**Constan-** Constantinus impator coronam et omnem  
**tinus** regiam dignitatem in vrbe romana et in italia  
**Jobes** et in partibus occidentalibus applico processit.  
**papa** Constantinus impator quarta die sui bapti-  
**ecclesie** smi privilegium romane ecclie pontifici contulit ut in  
**dores** toto orbe romano pontifices et sacerdotes  
**stantini** ita hunc caput habeant sicut iudices regem. in  
**privilegium** eo privilegio ita in cetera legem vtile iudi-  
 cam vna cum omnibus satrapis nostris et vniuer-  
 so senatu optimatibus et cuncto populo impe-  
 rio romano. subiacenti. ut sicut beatus petrus  
 in terris vicarius filij dei videtur esse constitutus  
 ita et pontifices ipsi principis apolorum in ter-  
 ris principatus potestate amplius quam terrene im-  
 pialis nostre serenitatis mansuetudo breuiter  
 processa a nobis nostrisque ipso obtineant eligere  
 te nobis ipsum principem apolorum vel eius vicarios

firmos apud deum esse pronos. et sicut nostra est  
 terrena impialis potentia: ita eius sancta romana ecclie.  
 decreuimus veneranter honorare. et amplius quam  
 nostrum impium terrenumque thronum sedem sacra-  
 tissimam beati petri gloriose exaltari. tribuen-  
 tes ei potestatem gloriam et dignitatem atque vigorem  
 et honorificentiam impialem. atque decernentes  
 sancimus ut principum teneat tam super quatuor se-  
 des alexandrinam. antiochenam. berosolomi-  
 tanam. constantinopolitanam: quam etiam super omnes in  
 vniuerso orbe terrarum ecclias dei et pontificem  
 qui per tempora ipsius sacro. ecclie. extiterit celsior. et prin-  
 ceps cunctis sacerdotibus totius mundi existat  
 et eius iudicio que ad cultum dei vel fidem christiano-  
 rum vel stabilitatem procuranda fuerint dispo-  
 nantur et infra. ea prius ratione ut per manus bea-  
 tissimi patris nostri siluestri summi pontificis suc-  
 cessorumque eius omnia disponantur. et infra Beato  
 siluestro et omnibus successoribus eiusdem potestati tradi-  
 dimus palacium impium nostrum lateranense. deinde  
 diademam videlicet coronam capituli nostri. simulque  
 phrygium. necnon et superbuerale. videlicet lorum  
 quod impiale circumdare assolis collum: vix etiam  
 clamidem purpuream ac tunicam coccineam et omnia  
 impialia indumenta seu etiam dignitatem impii  
 alium presidium equum. proferentes ei etiam impia-  
 lia sceptrum. simulque cuncta signa atque bana  
 et diuersa ornamenta impialia. vni et pontifica-  
 lis apex non vilescat: sed magis quam terreni im-  
 perij dignitas gloria et potentia decoret. ecce  
 tam palacium nostrum quam romanam urbem. et omnes  
 italie siue occidentaliu regionu punctiones.  
 loca. ciuitates beatissimo pontifici et vniuer-  
 sali pape siluestro procedimus atque relinquimus.  
 et ab eo et a successoribus eius per pragmaticum con-  
 stitutum decreuimus disponenda. atque iuri san-  
 romano. ecclie. procedimus permanenda. vni agrum pro sper-  
 mus nostrum impium et regni potestatem orientali-  
 transferri regionibus. et in bizantie punctione  
 optimo loco non in nostro ciuitate edificari. et no-  
 strum illic impium constitui. quoniam vbi principum sa-  
 cerdotum et christiane religionis caput ab impa-  
 tore celesti constitutum est. iustum non est ut illic  
 impator terrenus beate potestatem. becoia vero que  
 per hanc imperiali sacra et impialia diuina  
 decreta statuimus et confirmauimus usque in fine  
 mundi illibata et incoccussa permanere decreui-  
 mus. vni coram deo viuo que nos regnare precepit



et coram tribuni eius iudicio obtestamur omnes  
nostros successores. vel cunctos optantes. sa  
trapas ena aplissimu senatu et uniuersu  
pplin i toto orbe fraz nuc i postez nulli  
eoz quoquo mo licere aut pfringere vel  
in quoqz duelli. si qs at qd no credim?  
i hoc temeratoz aut pteptoz extiterit eter  
nis pdenatobus subiaceat inodatus. et  
scos dei pncipes aploz petri et pauli si  
bi in pfin et i fufa vita sentiat zrios atqz  
i inferno inferiori pcremat? cu diabolo et  
oibus deficiat ipijs. Huius no impial  
decreti pagina ppis manib? roborates  
sup veneradu corpus bni petri posuim?  
data rome tertio kale. aplis pstatino au  
gusto qrtio sule et gallicano qrtio scilio.

Inferm?

Di. 91.

Laici

**H**oc capitulo patenter ofidit q  
nec ipatozi nec cuilibet laico is  
decernere vel electoe sumi pon.  
vel s rebus eccliaisticis. qcuqz at ab eis  
pstituta fuerint: p infectis bnda sut. nisi  
subscptione romani po. fuerit roborata.

Di. 98.

Siluester

papa

dici per

egrini

Di. 99.

Bregio.

builitas

**N**ullus aliqua rone trasmarinu  
hoies penes vos i dicat? grad?  
suscipiat: nisi qncqz aut eo apli  
us epoz designatus sit cyrographis.

**E**cce i pefatoe eple qua ad me  
ipm q phibui direristis supbe  
appellatois nbu uniuersalem  
papa medicis impnere curastis. qd pe  
to mihi dulcissima scitas vfa vltra no fa  
ciat. qz nob subtrahit qd alteri plusqz ro  
erigit pbe? ergo no nbis qro psporan:  
sz morib? nechonore esse deputo in quo  
fres meos honore suum pdere pgnosco:  
meus naqz e honoz uniuersal ecclie. me?  
honoz e fratuz meoz solid? vigor. tuc ego  
honorat? su cu singul? qbusqz honoz de  
bitus si negat. si. n. me uniuersale papa  
vfa scitas dicit negat se hoc esse q me fa  
ret uniuersu. sz absit hoc. recedat nba q  
veritate inflant et caritate vulnerat.

Di. 100.

Pallu

**E**piscopos aut ordinare an pal  
liu acceptu. nec archiepo nec p  
mati nec patriarche licet.

Di. 101.

Metropolitani

**I**n vna aut puicia duo metropo  
litani esse no debet. sicut i calce  
donensi pcilio legit statutu esse.

Incipit secunda pars libri decretorum  
principalis de causis.

Simoniaci gratia non pre  
stant quam vendere querunt

simonia  
Leo pp  
D. i.

**G**ratia si non gratis dat vel acci  
pit gra non est. simoniaci aut non  
gratis accipiunt: igit gratia que  
maxie in ecclesiasticis ordinibus opatur  
non accipiunt. si aut non accipiunt no hnt. si  
at no hnt: nec gratis nec non gratis cuiqz  
dare pnt. qd ergo dant pfecto qd habet

Inaniter sacerdos dicit quicumque simo  
niace ordinatur. La. quicumque.

Bregio.

Spoliet honore qui ecclesiam p pe  
cunia obtinet. La. presbyter.

Bregio.

Partem habebit cum simone qui simo  
niacos uehementer non exarserit. La. qd qd

Bregio.

Simonis donatio pariter dantes et  
accipientem inuoluit. La. quos.

Belasius  
papa

Damnas episcopus qui p pecunia or  
dinationem facit. La. si quis.

Ex d. cal  
cedonensi

A sacerdotio est alienus qui p pecuni  
am ordinat vel ordinatur: La. qui.

**S**ed quod detestabiliter in vtro testa  
mento vidicatum sit multorum exemplis facile  
apparet. Biezi enim gratia sanitatis naa  
man syro vendidit. eandem gratiam sanitatis  
eliseo vindicante leprosus factus amisit  
Judas oius redemptorem vendidit mox la  
queo suspensus eandem redemptoris gratiam  
non obtinuit et merito. qz nemo pot retine  
re quod vendidit. Simon etiam mag? cu eade  
spussanti gratiam emere vellet donatois  
suas a petro audiuit. Pecunia tua tecum  
sit i pditione. qz domu dei existimasti pe  
cunia possidere. dñs etiam vt vedentes et  
emetes h? gre experres ofideret cunctos  
alios pctores p gratiam in teplo dimisit.  
singularit emetes et vendetes increpas  
et flagellas de teplo eiecit. i quo vedito  
res et eptores suos gra spussci pstat desti  
tutos esse et vacuos. quos. n. xps eiecit s  
teplo nunqz spus xpi sibi faciet templu

Biezi  
Bre. na  
saxenus  
Judas

Simon

Qui pncio ordinat: lepra non officium  
Cur ergo giezi se? pfert. La. cu.

Ambro.  
Biezi

men in eternu damnas nisi vt vitioz ma  
gis q generis semē sectatores intelligat  
Ma et iudei ex pte diabolo sunt. no vniqz



carnis successide: sed criminis. ergo oēs cupidi omnes avari gēzi leprā cum diuitijs suis possident. apud simoniacos sacerdotiū nō subsistit. benedictio eorū i maledictionē p̄uertet. **Alb** eliseo lepra pfundunt: a petro in p̄dione damnant a christo vero de tēplo eijciunt. **La.** cito

**Ambro.**

**Ambro.**

**Ambro.**

**Brego.**

**Elyna**

**demale**

**acq̄sitis**

**biero. in**

**michea**

**Brego.**

**Elyna**

**simonia**

**Augu.**

**spiritus**

**sanctus**

**ignis**

**¶** Simoniacus per prauā manus impositionē non benedictionē: sed damnationē p̄stat. **La.** ventum.

**¶** Simoniaci fidei integritatē non habent **La.** petrus.

**¶** Simoniacus infidelis esse p̄batur. **Capitulo. cum.**

**¶** Simoniacoꝝ heresis ceteris damnabilior esse p̄batur. **La.** eos.

**¶** Seges q̄ leprosa manu serit: mūda tñ merit. vt ex adultero cōcubitu pulchra soboles nascit. sic ⁊ pecunia q̄ p̄ simoniā acquiris felicem habet exitū cum paup̄ibus futura erogaf. **La.** nunq̄.

**¶** Difficile est vt bono pagaf exitu q̄ malo sunt ichoata p̄ncipio. **La.** p̄ncipat̄

**¶** Non est putāda elemosyna si paup̄ibus dispenset qd̄ ex illicitis rebus acquiris. q̄ q̄ hac intentione male accipit vt bene dispenset: grauat̄ potius q̄ iuuat. bestie enī impioꝝ abhoiabiles sūt dño q̄ offerunt ex scelere. Quicqd̄ enī in dei sacrificio ex scelere offert oīpotentis dei nō placat iracundiā sed iritat. Hinc rursus scriptū est. honora deū de tuis iustis laboribus. q̄ ergo male tollit vt q̄si bene prebeat. p̄stat qz sine dubio dñm nō honorat. Hinc quoqz p̄ salomonē dñ. q̄ offert sacrificiū d̄ sub a pauperis: ac si victimet filium in p̄spectu patris. Quantus aut̄ sit dolor patris p̄p̄damus si in ei p̄spectu filius victimet. ⁊ hinc facile cognoscit q̄ntus apud deū dolor exaspaf qñ ei sacrificiū ex rapina tribuit.

**¶** Sicut eunuchus fuit q̄ ioseph comparauit: ita q̄ gratiā mercaf viuū semen nō habz sicis genitalib⁹. sic quoqz ignis sacrificij q̄ p̄ septuaginta annos babilonice captiuitatis sub aqua vixerat extinctus est annocho iason vendēte sacerdotiū. qd̄ significauit sp̄s sancti ignē nō lu

cere in simoniaciis sacramentis.

**¶** Si iustus fuerit minister p̄puto est sacerdos cū paulo q̄ gloriā suam nō querit dicēs malus

**¶** Ego plātaui. appollo rigauit. deus aut̄ incrementū dedit. q̄ vero supbus fuerit

minister cū sabulo cōputabit. sed nō cōraminat donū christi qz p̄ illum purus

fluuus transit ⁊ venit ad fertilem terrā. scio qz lapis ex aqua fructū ferre nō pōt

s̄ p̄ lapideos cānales transit aq̄ ad areolas. in cannali lapideo nihil generatur

sed plurimū fructum affert. Spiritualis enī virtus sacramēti vt lux pura ab illuminandis excipit: sed p̄ imundos transiens non coinquinat.

**¶** Domini malicia sacramenta nō p̄

**¶** Nonne sodomite ethnici erāt. id est gentiles. peiores ergo iudei quibus dñs

dicat. tolerabili⁹ erit sodomis in die iudicij q̄ vobis. et q̄bus p̄pheta dixit. iustificatis sodomā. id est cōpatione v̄ra iusta

facta est. nunqd̄ tñ ideo sacramēta diuina q̄ apud iudeos talia erant quales et ipsi erāt. q̄ dñs quoqz ipse suscepit. ⁊ ad ea celebranda leproso quos mūdaue

rat misit. ⁊ ea zacharie ministrati angel⁹

astitit. eūqz in tēplo sacrificantē exaudirū esse nūciauit. hec eadē sacra ⁊ i bonis

hominibus illius tempis erāt. ⁊ i malis peiorib⁹ q̄ sint ethnici. qñ quidē in malicia prelati sunt sodomitis: ⁊ tñ illa sacra

erant in vtriscqz integra ⁊ diuina. nam et ipsi gentiles si quid diuinū ⁊ rectū in doctrinis suis h̄re potuerūt. nō improbaue

runt sancti viri q̄uis illi p̄ suas supstitiones ⁊ idolatriā supbiāqz ⁊ cetero sp̄ditos mores detestādi esset. ⁊ nisi corrigerent diuino iudicio puniēdi. **Idem.**

**¶** Sacramenta mali habere possunt: licet virtutem spiritus sancti habere non possint. **La.** multe. **Idem.**

**¶** Licet sacramenta mali ministrēt. remissionē peccatoꝝ non prestant.

**¶** Remissionē peccatoꝝ avari nō dāt q̄ p̄ orōnem id est p̄ columbe gemitū datur. Quicūqz baptisat. si tñ ad eius pacem illi p̄tinent quibus daf. nō enim raptoꝝibus ⁊ feneratorib⁹ dicit dñs. si cui

sacerdos

malus

Augu. ⁊

bereticos

Sacra

Aug. de

bap̄tismo